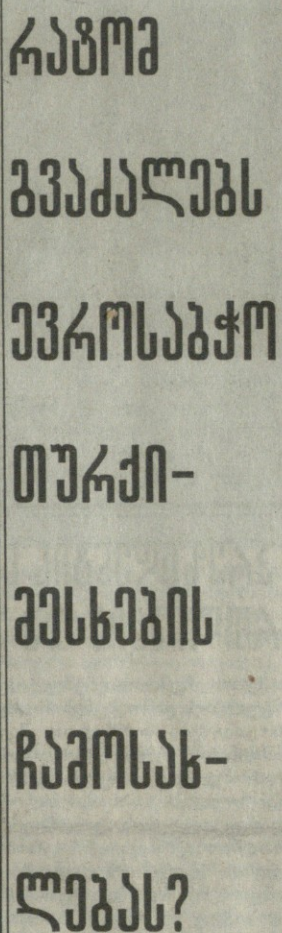

IV-VI

30 მარტი — 5 აპრილი, 1999 წ. ● ფასი 50 თეთრი

ღმერთმა გამარჯვება მოგვცეს!

მესამე გვერდი

მეორე გვერდი

კოსოვო: კონფლიქტის ფაქტორები და მოსალოდნელი შედეგები

1. დასავლეთის ამოცანაა, დათრგუნოს რუსეთის ერთადერთი მოკავშირე ევროპის კონტინენტზე — სერბია. შედეგი — სათუო.

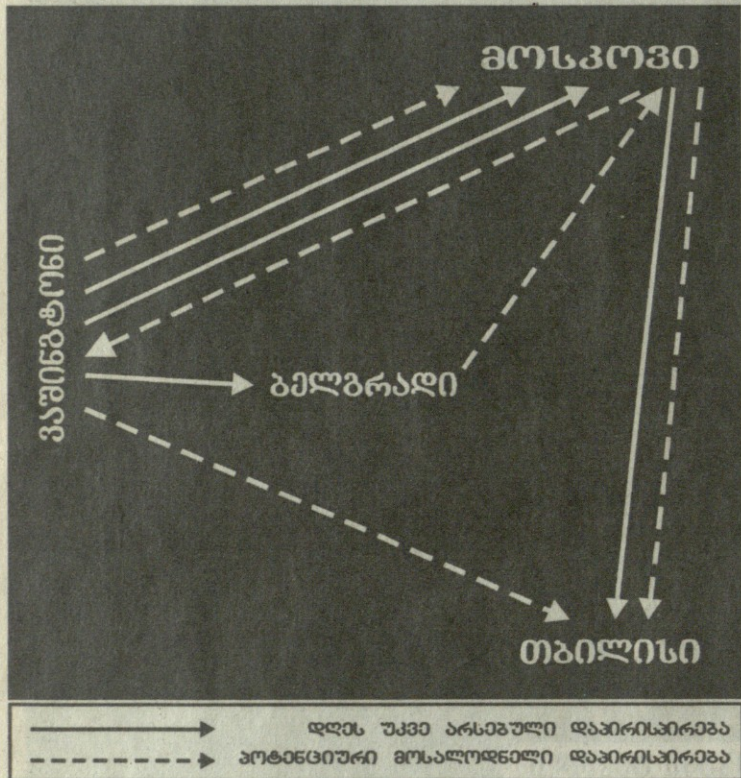
2. დასავლეთის ამოცანაა, თავისი შეიარაღებული ძალები ჩააყენოს ბალკანეთზე, რათა აღკვეთოს სერბიის მხრიდან ერთი მხრივ და რუსეთის მხრიდან, მეორე მხრივ დასავლეთ-აღმოსავლეთის დერეფნის კონტროლის შესაძლო მომავალი მცდელობა. შედეგი — მაღალი ალბათობის მქონე, მაგრამ დროებითი.

3. დასავლეთის ამოცანაა, მსოფლიოს წინაშე მოახდინოს იმის დემონსტრირება, რომ რუსეთს არ შეუძლია (ძირითადად, ეკონომიკური მიზეზების გამო) დიდი კონფლიქტის აყოლა, და, ამგვარად, იგი აღარაა მსოფლიოს ერთი (ორთაგანი) სუპერძალა. შედეგი — პრაქტიკულად —

7. რუსეთის ამოცანაა, დასავლელთა აგრესიული მოქმედების ფონზე თავისთვის მოიპოვონ (არაოფიციალურად) უფლება, რომ ანალოგიური ქმედებები ჩაატარონ სხვა ზონებში (ჩეჩნეთი, საქართველო ...). შედეგი — თითქმის გარანტირებული.

შენიშვნა: საამისოდ ყველაზე მკაფიო პრეცედენტია 1956 წელს ინგლისისა და საფრანგეთის მიერ სუეცის არხის ზონაში სამხედრო აქციის დაწყება, რის შედეგადაც რუსეთს ხელუბნა აჯანყებულ უნგრეთზე შეტევისათვის 6000 ტანკის გამოყენებით.

8. რუსეთის ამოცანაა, სერბიის დათმობის შედეგად (თუკი დათმო, რასაც დიდი ალბათობა აქვს), კიდევ ერთხელ ეცადოს მსოფლიოს „განაწილება“ თავისა და აშშ-ს შორის. შედეგი — ძალიან სათუო.

თითქმის გარანტირებული.

შენიშვნა: დასავლეთი თავის პოლიტიკას რუსეთის მიმართ აგებს იმ წინამძღვარზე, რომ რუსეთი თვითმკვლელობაზე არ წავა ანუ მსოფლიო ომს არ დაიწყებს. ეს წინამძღვარი სამართლიანია მხოლოდ რაციონალური გათვლის ფარგლებში. მაგრამ იგი არ ითვალისწინებს ხალხს და, შესაბამისად, ხელისუფლების მენტალიტეტის ირაციონალურ მომენტებს, რომლებიც რუსეთში ისტორიულად და ტრადიციულად ძლიერია.

4. დასავლეთის ამოცანაა რუსეთის აყოლივა ახალ (მოკლევადიან) „შეიარაღებათა დოლზე“ (ე.წ. „კივ ომზე“), რომლის შედეგადაც რუსეთის სამხედრო-სამრევლო კომპლექსის სრული დესტრუქცია გარდაუვალია (ეკონომიკური მიზეზების გამო). შედეგი — ძალიან მაღალი ალბათობის მქონე (რუსეთის განცხადებები, რომ ბათილად ჩათვლის უკვე მიღწეულ რიგ შეთანხმებებს განიარაღების და შეიარაღებათა გენერალის შესახებ, იმის მაჩვენებელია, რომ ამ გეგმას რუსეთი უკვე თითქმის დაჰყვას).

5. რუსეთის ამოცანაა (რაცია კონფლიქტის დაწყებულია), გააღვივოს სერბებისა და რიგი სხვა არაპროვოცირებული ხალხების ანტიამერიკული განწყობილება. შედეგი — პრაქტიკულად, გარანტირებულია.

6. კრემლის ამოცანაა, სერბებში და სხვა სლავებში განამტკიცოს რუსეთის, როგორც მათი „ზურგისა“ და „დამხმარისი“, პრესტიჟი. შედეგი (ომში ჩაბაზზე რუსეთის უარის შემთხვევაში) პრაქტიკულად წულოვანი ან საპირისპიროა.

9. აშშ-ის ზემოქმედება ეროვნული სახელმწიფოებრიობის, როგორც პოლიტიკური ფორმის, ქმედუნარიანობის შესუსტება მსოფლიო მასშტაბით, რაც მიიღწევა ადგილობრივ უმცირესობათა (მათ შორის — არაავტონომიურ უმცირესობათა) პოლიტიკური ქმედუნარიანობისა და სეპარატისტული აქტივობის სტიმულირების გზით. რუსეთის ზემოქმედება ამ გარემოების გამოყენება და ამგვარივე აქტივობის სტიმულირება მისთვის საინტერესო ქვეყნებში (საქართველო, აზერბაიჯანი, თურქეთი), მაგრამ არა თავის იმპერიაში ან თავის მოკავშირე ქვეყნებში.

პარამეტრები:

1. სერბების თავგანწირული წინააღმდეგობის გამო (რაც უკვე ფაქტია) ნატოს შეიარაღებულ ძალებს მოსდით ზარალი, რის გამოც წინდება ამ ოპერაციის სანიაღვრედ მიმართული მოძრაობა დასავლეთის ქვეყნებში. ხდება ანალოგიური აქციების მეტნაკლები დისკრედიტაცია, მაშასადამე — სეპარატისტების მხარდასაჭერად მიმართული პოლიტიკის მეტნაკლები დისკრედიტაცია.

2. რუსეთის შედარებით „გამბედავი“ ანუ ავანტურისტული ნრეები უფრო დაუინებით მოითხოვენ სეპარატისტების დასახმარებლად რუსული შეიარაღებული ძალის გამოყენებას.

3. სერბიაში თავისი მოქმედებისათვის მომგებიანი იდეოლოგიური ფონის შექაჩნება დასავლეთი ადგილებს სეპარატისტების მხარდასაჭერას სხვა ქვეყნებში, საქართველოში მათ აქტიურად ეხმარება შევარდნაძე.

ნოდარ ნათაძე

საგეგმარო პოლიტიკა (სიტყვა კონფერენციაში)

კონფერენციის წევრნი! მოგესალმებით სამეგრელოს სახელით და გისურვებთ გამარჯვებას საქართველოს და გლეხობის საკეთილდღეოდ.

შემდეგ ორიოდე სიტყვას მოგახსენებთ სამეგრელოს სასოფლო-ცხოვრებაზე. მეგრელები კერძო მესაკუთრენი, მინის მუშები არიან, ან მწყემსები, მებაღე-მევენახეები.

სამეგრელოში იშვიათია გლეხობა, რომელსაც არა ჰქონდეს კერა, საკუთარი სახლი. არ შეიძლება ითქვას, რომ სამეგრელო ეკონომიკურად უნუგეშო მდგომარეობაშია, თუმცა კი დიდ გაჭირვებას იტანს მმართველი პარტიის მიერ.

ალბ-მიცემობა სრულიად შეფერხებულია, კოოპერატივები, რომლებიც იყო დაქსეპებული, ბევრგან მოსპობილია, უმეტესად ფულის გაფლანგვით ან მითვისების გამო. ეს „მოღვაწენი“, რომელნიც ითვლებოდნენ მეთაურად და ბევრს გაპ-

კიოდნენ საზოგადო მოღვაწეობაზე, ესაა ალბათ მინათვისებულს ითვლიან და სხვა საქმეებსაც აწყობენ.

კერძო ვაჭრობა აქ სპეკულიანტურია. ფასების აწევა საშინელია. არავის არ სურს, რომ შექმნას რაიმე სავაჭრო ღირებულება. ყველა ფასის აწევაში ევტირება ერთმანეთს.

რას შვრება გლეხი? მეგრელი გლეხი მუშაობს გამუდმებით, თავგანწირულად, მაგრამ მის დოვლას, მის მიერ შეძენილ ღირებულებას ანად-

გურებენ ან რეკვიზიცები ან ყაჩაღები.

გლეხი თავის თვლით ჰხედავს, რომ მისი მონაგარი სხვა ენევა ქეფს, სხვა სარგებლობს და განაამას არ შეუძლია ერთგვარი ზნეობრივი გავლენა მოახდინოს და აკი კიდევაც ახდენს. ამის საბაბია, რომ შიგ და შიგ აქაც ჩნდება გაყვარდნილი ავაზაკები, რომელნიც ოფლით ცხოვრებას მაუზერით ხელში დაცემას ირჩევენ. მოსალოდნელია, სამწუხაროდ ამის მაგალითმა უფრო მასიური ხასიათი მიიღოს.

დიდი ყურადღების ღირსია სამეგრელოს დღევანდელი გაუკულმართებული ცხოვრება და კერძოდ, მეგრელი გლეხი, რომელიც აქ მე მოკლედ შევეხე. ჩვენზედ სათანადო ყურადღებას.

ი.ს. ჭანი
გაზეთი „მინა“, 1920 წ. 10 ნოემბერი.

ყველა უსამართლო პატივსაცემი სახელთან ასოცირდება, ანუ პნასოთ, სამართლიანია თუ არა პატივსაცემი...

1997 წლის 31 დეკემბრის №667 განკარგულებით საქართველოს პრეზიდენტმა, ყოფილ უზენაეს საარბიტრაჟო სასამართლოში გამართული დავის შემდეგ, დაავალა ქონების მართვის სამინისტროსა და თბილისის მერიას განეხილა და გადაეწყვიტა კოსტავას №59 მდებარე ყოფილი აბრეშუმის საწარმოო გაერთიანების შენობა-ნაგებობების ბუნების დაცვის საზოგადოებისათვის გადაცემის საკითხი, ამ საზოგადოების რეკვიზირებული შენობის სახელწოდება იქნება „მეგრული სახლი“.

პრეზიდენტმა თბილისის სამხატვრო აკადემიის ჩამოართვა ყოფილი აბრეშუმის საწარმოო გაერთიანების კომპლექსში დაკავებული ფართობი, რითაც მერიას გაუადვილა მისი ბუნების დაცვის საზოგადოებისათვის გადაცემის საქმე. 1998 წლის 29 აპრილს, თბილისის ექს-მერმა, არსებულ გულდაჯერებულმა ქვეყანაში გამეფებული განუკითხაობისა და უპასუხისმგებლობის მდგომარეობით, აღუდგინა თბილისის სამხატვრო აკადემიის უფლებები სადაო შენობაზე, რაც, როგორც თვალნათლივ ჩანს, რადიკალურად ეწინააღმდეგება პრეზიდენტის განკარგულებას.

დავა განახლდა მთაწმინდის რაიონის სასამართლოში, სადაც 1998 წლის 30 სექტემბერს რეკვიზირებული შენობის ღირებულების ანაზღაურების მიზნით №2-680 გადაწყვეტილებით საქართველოს ხელისუფლებას დაეკისრა 2,165 მლნ აშშ დოლარის ექვივალენტი ღირის გადახდა ბუნების დაცვის საზოგადოების სასარგებლოდ, ან ამ ღირებულების შენობის მისთვის გადაცემა. სასამართლოს გადაწყვეტილების მიღების წინა პერიოდში, ხელისუფლების უმაღლეს რგოლებთან არაპირდაპირი კონტაქტებით, მიღწეულ იქნა სიტყვიერი შეთანხმება იმის თაობაზე, რომ ზემოთხსენებული თანხის სანაცვლოდ ბუნების დაცვის საზოგადოება საკუთრებაში მიიღებს ყოფილ აბრეშუმის საწარმოო გაერთიანების კომპლექსს მიმდებარე ტერიტორიებით და ნაგებობებით (რა თქმა უნდა, პრეკატორების გარეშე). სასამართლოს ამ გადაწყვეტილების კანონიერება განხილული და დადასტურებული იქნა რესპუბლიკის სასამართლოთა უკლებლივ ყველა ზემდგომი ინსტანციის მიერ.

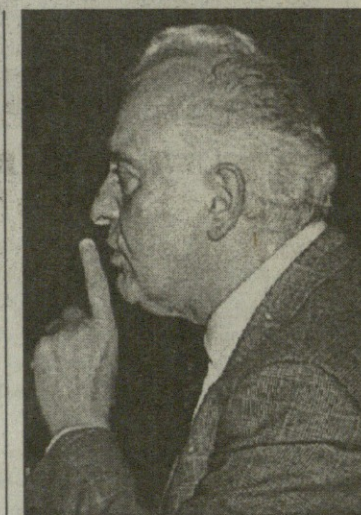
პარალელურად, თბილისის

ექს-მერის ზემოთხსენებული განკარგულების გამო ბუნების დაცვის საზოგადოება სარჩელით შევიდა მთაწმინდის რ-ნის სასამართლოში, რომელმაც გააუქმა ექს-მერის განკარგულება. სასამართლოს ამ გადაწყვეტილების კანონიერებაც მართლმომიერად იქნა ცნობილი თითქმის ყველა ზემდგომი ინსტანციის მიერ გარდა უკანასკნელისა, სადაც უზენაესი სასამართლოს კომისიური განხილვის შედეგად დაინერა პროტესტი, რომელსაც მხარი დაუჭირა ქალაქის სასამართლომ. ამჟამად ეს საკითხი განსახილველად გადაეცა რაიონის სასამართლოს.

მართალია, თბილისის ექს-მერის განკარგულება დავის საგანი გახდა, მაგრამ ბუნების დაცვის საზოგადოების დავა 2,165 მლნ აშშ დოლარის ექვივალენტით თანხის გადახდაზე ეროვნულ ვალუტაში, რაც უზენაესი სასამართლოს იმავე კომისიურ სხდომაზე ცნობილ იქნა კანონიერად. შედეგად, 1999 წლის 16 მარტს, სასამართლომ ყადაღა დაადო საქართველოს ხაზინას ამ თანხის ბუნების დაცვის საზოგადოების ანგარიშზე ჩამოწერის მიზნით.

მანამდე, 9 მარტს, სასამართლომ ოფიციალურად გააფრთხილა სახელმწიფო კანცელარია, თბილისის მერია, ხაზინა და ქონების დაცვის სამინისტრო. ათი დღის შემდეგ იმავე ორგანიზაციებს, გაფრთხილების მიზნით, დაეგზავნათ სასამართლოს განჩინება ყადაღაზე და შესაბამისი საინკასო დავალება, მაგრამ „ლაფში ჩაფლული ურემი“ შინ მიუტანინა დარჩა.

ჩვენ არ ვიცით, საქმის კურსშია თუ არა ქვეყნის პრეზიდენტი ამ მოვლენების შესახებ (ნესით, უნდა იყოს), მაგრამ ერთი რამ უდავოა: ქვეყანაში, რომელსაც დემოკრატიულობის პრეტენზიები გააჩნია, ასეთი რამ არ უნდა ხდებოდეს და სამართალმაც პური უნდა ჭამოს. თუმცა, რომელ საზოგადოებას ლაპარაკი, როცა სასამართლოს სამართლიანი განცენება ხშირად ფარატინა ფურცლით ხოლმე და მისი აღსრულების მექანიზმი ცალკეული ჩინოვნიკების ნებაზე დამყარებული ჩინოვნიკებს კი, მოგესვენებათ, რა კუჭის გვრემაც აწუხებთ, ანუ თუ საქმის ეკვეთება მათ ინტერესებში არ ჯდება, ისე ყურსაც არ იბერტყავენ. საბოლოო ჯამში კი, ჩემი ღრმა რწმენით, ზარალდება ქვეყნის პრეველი პირის, პრეზიდენ-

ტის იმიჯი და ყველა უსამართლობაც, რაც ქვეყანაში ხდება, სწორედ მის სახელთან ასოცირდება ხოლმე.

ამ შემთხვევაშიც ასეა: ბუნების დაცვის საზოგადოებამ სასამართლოებში კი იპოვა სამართალი მაგრამ აღმასრულებელი ხელისუფლების სხვადასხვა კაბინეტებში ყრუ კედლებს წაანყდა, რომლებსაც ცერცვიც რომ აყარო, ვერაფერს შესამენ. ამიტომაც გახდა იძულებული არასასურველ მაგრამ უკანასკნელ ნაბიჯზე წასულიყო: ყადაღა დაედო ხაზინისთვის, თუმცა, თუ პრეზიდენტის კეთილი ნება იქნება (ვნახოთ), ხაზინაც ყადაღას გადაარება და ბუნების დაცვის საზოგადოებას სამართლიანად დაკმაყოფილება, ანუ გადაეცემა აბრეშუმის ყოფილი საწარმოო გაერთიანების შენობა-ნაგებობები, რომელთა ფასიც, საკარაუდოდ, გაცილებით ნაკლებია იმ თანხაზე, რომლის გადახდაც დაეკისრა ხაზინას მის სასარგებლოდ.

ნათქვამია, აღდგომა და სხვა... ვნახოთ, რამდენად სამართლიანად გადაწყვეტს ბ-ნი შევარდნაძე ამ საკითხს. ყოველ შემთხვევაში, იმედია, საქმე სტრასბურგის სასამართლომდე არ მივა და ადგილზე ისე მოგვარდება, რომ არც ხაზინა დაზარალდება და ბუნების დაცვის საზოგადოების მოთხოვნებიც დაკმაყოფილება.

სერგო ჯანაშია
გაზეთ „საქართველოს“
მთავარი რედაქტორი, ბუნების დაცვის კავშირის (საზოგადოების) გამგეობის წევრი

მანუჩარ მაჩიაძე რომ არა... დუბა პარლამენტს დაგვიმარცხებდა!

ორიოდე წლის წინათ მისკოვიდან საეჭვო სატელეფონო ზარი გაიხსნა რუსეთის დუმის საფეხბურთო გუნდმა ქართველი პარლამენტარები „საბრძოლველად“ გაიწვია უდიდესი „პოლიტიკური“ მნიშვნელობის მატარებელ ქართველებზე მოინადინეს ორთაბრძოლა შედეგად...

რუსეთის გუნდი საკმაოდ ომბიანი განწყობით საგანგებოდ მომზადებული, სერიოზულად ნაგარეშები ჩამოვიდა.

საქართველოს პარლამენტის საფეხბურთო გუნდი კი მოუზადებული, ფორმიდან ამოვარდნილი გახლდათ, გუნდის კაპიტანი მანუჩარ მაჩიაძე მწვავე მინდორზეა მიხვდა, რომ რუსებს სპეციალური ტაქტიკა ჰქონდათ შემუშავებული ქართველების წინააღმდეგ. თვით ქართული ფეხბურთის კორიფესაც კი მოუძებნეს თავის „სწორი“. წვრილთაღება, დაბალი კაცი ჩრდილივით დასდევდა კაპიტან მაჩიაძეს და მოსვენებას არ აძლევდა.

ქართველ პარლამენტართა უდიდესი თამაშმა მინდორზე იჩინა თავი. გოლის გატანას მონატრებული ფეხბურთელები მტრის მოედანს შეესი-

ვნენ... საკუთარი კარი გამოუცდელ მეკარეს მიშა მაჭავარიანს მიუგდეს დასაცავად. შედეგად არ დაყოვნა, საგანგებო ანგარიშით (3:1) შეწუხებულმა კაპიტანმა შესვენებაზე გუნდის წევრები „დაიბარტოხელა“ და რისხვად დაატყდა თავს.

— მართალია, მწვავე მინდორზე ვართ, მაგრამ ქვეყნის ინტერესები უნდა დავიცვათ, ყველას წინა ხაზზე რომ მოვიდეთ სარბილი, ეგრე არ არის, ბატონებო. აქ პარლამენტი არ გეგონოთ, ფეხბურთში მეკარი დისციპლინა უნდა იყოს. კაპიტანი ვარ, პროფესიონალი ფეხბურთელი და უნდა დამემორჩილოთ — რა გენათ? — შეწოთდნენ დეპუტატები.

II ფეხბურთელიდან 10 კარში დატოვა, ცხრა საჯარიმო მოედანს დატოვა და მარტომ დაიწყო იერიშების მიტანა გუნდიდან მხოლოდ ბურთის მალაღზე წინ ჩანოვების ითხოვდა. თავს არ ზოგავდა კაპიტანი მაჩიაძე, მაგრამ ჩუქრი პარტიის ვერსად გაეცა, მართალია, დიდი ფეხბურთელი არ იყო, მაგრამ ფეხბურთი კი ნამდვილად სასწაულად დასდევდა.

ანგარიში ნელ-ნელა გამოსწორდა. მატჩი, როგორც ყოველთვის, ქართველთა გამარჯვებით (4:3) დამთავრდა. აღელვებული კაპიტანი დასწარდა, მაგრამ ცნობისმოყვარეობა ვერ დაიკმაყოფილა.

მანუჩარს თამაშობით სიციხეში სარბილით ყველა გაიხივებდა, მანუჩარს „პარტიის“ კი ცვარი ოფელი არ გამოსვლია.

— თქვენ წარმოიდგინეთ, არც კი დადგინდა, ახლა დიმილით იგონებს 50 წლის კაპიტანი, მოგვიანებით, ყველა საიდუმლოს ატყდა ფარდა. ჩუქრი პარტიის 42 კილომეტრზე მორბენალი პროფესიონალი სპორტსმენი აღმოჩნდა (მანუჩართან შევხიბრი წინასამართლო ვარჯიში გახლდათ მხოლოდ), სიციხისაგან და ოფლისაგან კი მშობლიური ტრადიციები იფარავდა თურმე.

— პატარა რომ დაიბადება, ჩუქრები ბავშვს არ ბანენ, პარტიის პირობით უნდა ტანს, კანის ფორები ცხიმით ეცხებათ და ოფლიც აღარ გამოსდით ხოლმე — აუხსნეს გაოცებულ მანუჩარს ერთი კვირის შემდეგ.

რუსეთის დუმისთან გამარჯვება უდიდესი „პოლიტიკური“ მნიშვნელობისა გახლდათ.

საფეხბურთო კურიოზები უხვად ჰქონდა ჩვენს რესპოდენტს, ნახევარზე მეტი სიცოცხლე ხომ ფეხბურთის თამაშში გაატარა.

ქართული ფეხბურთის კორიფე — ასე უწოდებდნენ და უწოდებენ დღეს მართლაც უზარმაზარ ფეხბურთელს — მანუჩარ მაჩიაძეს.

ვისაც მისი მომხიბვლელი, უზადო, წარმატებული თამაში უნახავს, დღესაც აღტაცებით იგონებს. გამარჯვებას — გამარჯვება მოსდევდა, წარმატებას — წარმატება სცვლიდა, ქართველ მაყურებელთა გულწრფელი ოვაციები და ღრმა სიყვარული მხნეობას, ძალას მატებდა ახალ-გაზრდა ფეხბურთელს.

ფეხბურთის სიყვარული ბავშვობიდან სდევს დღემდე. ნახევარი საუკუნის გადასახედიდან სიამოვნებით იგონებს განვლილ გზას. სანანებლად არაფერი დარჩენია, თავადაც, კარგად იცის, ბოლომდე დაიხარჯა ფეხბურთის და საქართველოს სიყვარულში.

25 თებერვალს 50 წელი შეუსრულდა ვეტერან ფეხბურთელს; პოლიტიკით გადაღლილ მკითხველს აპოლიტიკურ ინტერვიუს ვთავაზობთ ქართველ პარლამენტართან:

— ბატონო მანუჩარ, კოლექტივში სული და გული იფიცით და გამარჯვების ბედით ბეჭდვით გადაგინწყვითა; ერთი-ერთზე გითამაშობთ ვინმესთან, ალბათ? ხომ არ მოიგონებდით რომელიმე ეპიზოდს?

— ხუთი-ექვსი წლისა ვიქნებოდი, სხვათა ვიყავი, რაჭაში, მამა-პაპისეულ სოფელში, ჩემს ბიძაშვილს ვეთამაშე სულ პატარა ბურთით და წავაგე. კარგად აღარ მახსოვს ანგარიში, მაგრამ, 20:21. ამის შემდეგ არავისთან წამიგია.

— მომავალ ფეხბურთის კორიფეს დამარცხების წვენი ვინ აწვნია?

— იაგო მაჩიაძემ.

— ქალბებთან თუ გითამაშობთ ფეხბურთი?

— არა.

— არც პენალები დაგირტყამთ?

— კი, იყო ერთი ქალბატონი,

სამეგრელოდან სტუმრად გახლდათ ჩამოსული ჩემს ბიძაშვილთან, იაგო მაჩიაძესთან.

— პირველი მარცხი ვინც განაცდევინათ მასთან?

— დიას.

— მერე?

— მერე? მე დამარცხება არ მიყვარს და მოუგე. ქალი, კაცი, ბავშვი არ ვიცი ამ დროს; საერთოდ, საკმაოდ რბილი, ლილილური ბუნება მაქვს, მაგრამ სპორტში ამას ვერ ვიტყვი, მეგობრებთან თამაშის დროსაც კი ძალიან დაუნდობელი ვხდები. ისე, რაც ასაკში შევდივარ, ცოტა შემირბილდა ხასიათი, გაგრძელება მე-12 გვ.

გაუგებადია, რაზომ სწყინს ჟამიანს, როსა სეპარაზისშობას აბრალევენ?..

ჩვენს წინაპარს უთქვამს: „რაც მოგივა დავითო, ყველა შენი თავითაო“. ბატონ ალექსანდრე ჭაჭიას სწყინს, — სეპარატიზმს მამრალევენო. რატომ ჰგონიათ, რომ არასეპარატისტულია საზოგადოებები: „თბილისელი“, „კახეთი“, „რაჭა“, მოძრაობა „იმერეთი“, ხოლო საზოგადოებრივი მოძრაობა „სამეგრელოს აღორძინება“ სეპარატისტულიაო. „რატომ ვარ მე, ალექსანდრე ჭაჭია, საზოგადოებრივი მოძრაობა „სამეგრელოს აღორძინების რიგითი წევრი სეპარატისტი და საზოგადოება „თბილისელის“ პრეზიდენტი ჯანსუღ ჩარკვიანი რატომ არ არის იგივე?“ — კითხულობს ის.

თქვენი სეპარატისტობის ბევრი ეჭვი არსებობს, ბატონო ალექსანდრე, რაც შეეხება „თბილისსა“ და მის პრეზიდენტს, საქმე ისაა, რომ საზოგადოება „თბილისის“ შექმნის მიზეზი საზოგადოებისათვის კარგადაა ცნობილი. ისიც ცნობილია, რომ ეს საზოგადოება მის დღევანდელ პრეზიდენტს არ შეუქმნიდა. ასეც რომ არ იყოს, ბატონ ჯანსუღს „შემწვარსა და მოხარშულს“ იცნობს საზოგადოება, რის გამოც მისი მოქმედება წინასწარ პროგნოზირებადი, თუ პროგნოზირებული არა.

თქვენზე ამის თქმა არ შეიძლება და აი, რატომ: თქვენ საქართველოში გასტროლიორი პოლიტიკოსი ხართ, მოსკოვში დადებული ფუძით, ხან გამორჩებით, ხან კიდევ კვლავ „დიდ მძას“ აფარებთ თავს ხანგრძლივი ვადით. ამასთან, გამოჩენისას, თქვენი საქმიანობა ქვეყნის სახელისუფლო საქმიანობის მალაღ დონეებს სწვდება, ან კიდევ მის სასიკაცლო ინტერესებთანაა დაკავშირებული.

წინა საპრეზიდენტო არჩევნებში ბატონ ჯანსუღს პატივს ვცემდით (თქვენი ამჟამინდელი საქმიანობა მისი კომპრომეტაციის მაჩვენებელიც ხომ არაა, ნების თუ უნებლიედ, მოსკოვიდან ყოველი დაბრუნებისას თქვენი ინტერესების განუწყვეტელი ცვლის გათვალისწინებით?), დღევანდელ პრეზიდენტს კი, რბილად რომ ვთქვა, „საქმიანობას ულამაზებთ“... დაიკარგეთ და რომ გამორჩდით, აღმოჩნდა, რომ ამჟამინდელ პრეზიდენტს შეხვდით (ასეთი იყო ინფორმაცია) და რამდენადაც მახსოვს, ლიფტიდანვე განაცხადეთ, რომ თქვენ შევარდნაძის საწინააღმდეგოდ არც რამეს იტყოდით და არც რამეს მოიმოქმედებდით... კვლავ გაუჩინარდით: და უცებ ბათუმში პირველი პირის მეგობრის რანგში მოველინეთ იქაურობასა და საერთოდ საქართველოს, კაცმა არ

იცის, რას საქმიანობდით. გადის დრო და ამჟამად უკვე ფოთში ჰქმნით საზოგადოებრივი მოძრაობა „სამეგრელოს აღორძინება“, რისი ტრიბუნადაც ცხადდება, რომ დროა სამეგრელომ თავისი დამოუკიდებელი არსებობა დაიმკვიდროს, თუმცა თქვენ „ხელი დაიბანეთ“ ორგანიზაციის ხელმძღვანელობისაგან (ეს, რა თქმა უნდა, ჩემი მოსაზრებაა, მაგრამ ვიტყვი, არა მარტო ჩემი).

ერთი რამ ცხადია, თქვენ ჭკვიანი კაცი ხართ, მოაზროვნე და თუ გინდათ საქართველოს მოახმაროთ თქვენი შესაძლებლობები, თანაც მისი სახელმწიფო თუ საზოგადოებრივი პროცესების დონეზე, უპირველესად გასტროლიორობას უნდა შეეშვათ, საქართველოს უნდა დაიანახოთ, რა სარგებლის მოტანა შეგიძლიათ მძიმე ყოველდღიურობაში. ამის შემდეგ, უპირველესად უტყუარად დაადგენენ, თქვენ ვინა ხართ — სეპარატისტი, ზოგიერთი თუ რუსეთის კაცი, თუ საქართველოს ერთგული შვილი. მერე უკვე პრეტენზიულიც შეგიძლიათ იყოთ. მანამდე კი — არავითარ შემთხვევაში.

ჩემს ფოთლებსაც მინდა მივმართო. თქვენ არ გესწავლებათ სტუმრის დახვედრა და მასპინძლობა, მაგრამ არ დაგავინწყდით ისიც, რომ ორიოდე წლის წინ თქვენვე დადგით ცოტნეს ძეგლი თქვენს ქალაქში, რომ თქვენ ქუჩისა და ცოტნეს შთამომავლებს არ გესწავლებათ, რა პასუხი უნდა გასცეთ საქართველოსაგან საბეგრელოს გამოცალკევების მსურველებს. მოსკოველი თუ სხვა „კეთილსმყოფელი“ და „ამაღორძინებელი“ ფოთის ბევრი უნახავს, მაგრამ ჩვენ ის გვახსოვდეს, რომ აფხაზეთი სამეგრელოს გარეშე ვერ დაბრუნდება, აფხაზეთის გარეშე ვერც ცხინვალის გარეშე მო ტერიტორიები, მათ გარეშე კი სხვა საქართველოც ვერ დანყნარდება და ვერ იარსებებს.

რეზა სალუა

არჩევნებიდან არჩევნებამდე!

ხალხის მესიერებას დიდხანს შემორჩა გარდასულ დღეთა ტრადიციული საზეიმო ციებ-ცხელებათა სუნთქვა: ნებისმიერ ახალმშენებლობათა ჩაბარება თუ აღებული ვალდებულებათა შესრულება უთუოდ დაკავშირებული უნდა ყოფილიყო 7 ნოემბრისა და 1 მაისის, ან კიდევ ყრილობის გახსნის თარიღებთან.

თითქოს ძველმა სიომ დაჰქროლაო, 9 მმის ქუჩას საგზაო ტექნიკა მოადგა. ასფალტის აგებენ ჩვენს ქუჩაზეო, გაიხარა ხალხმა. ატყდა ერთი ყრიაშული და მითქმა-მოთქმა. ზოგი ლეკიშვილს მიანერდა ქუჩისთვის ასფალტის საფარის აღდგენის ინიციატივას იმ უბრალო, მაგრამ კაცური გაგებით, რასაც გარდაცვლილ წინაპართა და ახლობელთა სსოვნა ჰქვია. ამ კონტექსტში კუჩიის უძველესი სასაფლაო მართლაც ყურადღასს და მასთან მისაწვლელი გზების კეთილმოწყობა უკეთილშობილესი აქტის გამოხატულებაა.

მაგრამ, რა დააშავეს სხვა მცირე ქუჩებმა, ვთქვათ, შირშო-

ვის ან აბაშის ქუჩებმა ნორიოს აღმართმა, კუკიას რომ გარს ერტყმინა და რომელთაც ასსოვით ასეულათასობით ადამიანთა უკანასკნელ გზაზე გაცილების პროცესია?

მარტო იმის გახსენება, რომ კუკიის სასაფლაო ინახავს ახალგაზრდა სტალინის ნაფხურებს, სადაც მისი პირველი ცოლი განისვენებს, ანუ იგივე იაკობის დედა, თავისთავად მრავლისმთქმელი და ერის ისტორიაა.

წინაპართა სსოვნის ოცნებაში ჩაძირულ ხალხს, მავანმა და მავანმა შეახსენა, რომ ეს აქტი არც მოახლოებულ ადღგომას და ერის ისტორიას არ ეხმარება; იგი კარზე მომდგარი არჩევნების სამზადისში ზემოთ აღნიშნული ტრადიციული სულისკვეთების ტენდენციას და ამომრჩეველთათვის საკენკის მიერ საშუალებას წარმოადგენს... არა გვერათ?

ასფალტის საფარი მხოლოდ სკოლის შემობამდე დაიგება, სადაც საარჩევნო უბანია განლაგებული, დანარჩენი კი ძველებურად

დარჩება — განაცხადეს საგზაო სამუშაოთა მწარმოებლებმა.

კი, მაგრამ, 9 მმის ქუჩაზე მაინც დაგეგოთ ასფალტი ბოლომდე, ეგებ სამარშრუტო ავტობუსის მოძრაობა აღდგეს — შევედრა ან უკვე ამომრჩევლის რანგში გათვლილი უბნის მოსახლეობა გზის ოსტატებს.

— „სმეტა“ მეტს არ ითვალისწინებს, თუ ჩუღურეთის გამგეობა თავის თავზე აიღებს, მოსინჯეთ... და ცხად ბედის მონახვერეაო — იყო პასუხი.

რა გადანწყვეტილებას მიიღებს გამგეობა, ან რა საშუალებებს ფლობს, ჩვენთვის უცნობია, ერთი კი ცხადია: თუ მე-3 საშუალო სკოლასთან მიმდებარე სანიადრე კოლექტორები არ მოწესრიგდა, ატმოსფერული წყლები წალეკავს ახლადდაგებული ასფალტის საფარს, რაც შესაძლებელია არჩევნებამდეც მოხდეს და ღარიბი ბიუჯეტის პირობებში გაღებული ეს თანხაც წყალში გადაყრილი აღმოჩნდეს.

თამაზ გამრეკალი

აუცილებელი ცნობა

1991 წელს ჟურნალისტმა აკაკი მიქაძემ პროვოკაციული მიზნით რუსეთის პრესაში დაბეჭდა ყალბი ცნობა, თითქოს მე, ნოდარ ნათაძე, ვიჯექი მანქანაში, რომლიდანაც გაიტაცეს თენგიზ ხახვა, აჭარის ყოფილი კომპარტიის საოლქო კომიტეტის მდივანი (იგი ნაცემი გამოუშვეს მხოლოდ ორიოდე დღის შემდეგ). სინამდვილეში მე არა თუ იმ მანქანაში ვარ ცყოფილვარ, არამედ თენგიზ ხახვას სახითაც კი არ ვიცნობ რომელია, თუმცა რამდენიმე თვის მანძილზე ორივენი ვიყავით საქართველოს უმაღლესი საბჭოს წევრები. მე გავაგზავნე უარყოფა გაზეთში, მაგრამ მან არ გამოაქვეყნა, რადგან რუსეთის მავანი და მავანი ინსტანციები და-

ინტერესებულნი იყვნენ ჩემს დისკრედიტაციაში.

მე არ მიკადრებია ხელის გასწრა ისეთ არარაობაზე, როგორიცაა ჟურნალისტი აკაკი მიქაძე (მხოლოდ ჩემი მეუღლე გამოთქვამდა სურვილს, ნეტა ეს ცილიმსამეგრელო შემავსებდა და გამალახინაო), მაგრამ უფლება მაქვს განაცხადო მთელი პასუხისმგებლობით: ეს პიროვნება ცილისმწამებელია და, მისი ზემოხსენებული საქციელის მიხედვით, სუკის აგენტი. ამ ცნობის გათვალისწინებას ვურჩევ საზოგადოებას საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს გარეშე მიქაძის მიერ ინიცირებულ მითქმა-მოთქმასთან დაკავშირებით.

ნ. ნათაძე

ჩხუბი ქოხს იქით არ უნდა გავიდეს, ანუ რაგონი გვაქვს ვეროსაბჭო თურქი-გენერალის ჩამოსახლება?

სუვერენიტეტის, დამოუკიდებლობის გზაზე დამდგარი ჩვენი ქვეყანა ცდილობს მრავალმხრივი კავშირ-ურთიერთობი დაამყაროს დანარჩენ მსოფლიოსთან, გავიდეს ფართო ასპარეზზე, თავისი ადგილი დაიმკვიდროს მსოფლიო ინტეგრაციულ პროცესში.

ქვეყნის ეს კურსი ავად თუ კარგად აისახა კიდევაც ხელისუფლების კანონმდებლობით საქმიანობაში, მაგრამ, სამწუხაროდ, ბოლო დროს თავი იჩინა საკითხთა წრეში, რომლებიც ჩვენი ხელისუფლების ძალისხმევით მიღმა, ანდა მისი გვერდის ავლით მოიპარება საერთაშორისო დონეზე და სხვადასხვა მექანიზმების ხელშეწყობით ერთგვარ „რჩევა-რეკომენდაციების“ სახეს იძენს.

ეტყობა, ჩვენმა ხელისუფლებამ რაღაცნაირად წაუყრია მათ, ინიციატივა ხელიდან გაუშვა, ალბათ იმ მოტივით, რომ ევროპის დონეზე სამსჯელოდ გასული საკითხები უფრო მაღალ უფერადობას, დამაჯერებლობას, ასე ვთქვათ, კლასს შეიძენო. ცნობილი ფაქტია, რომ სამაჩაბლოსა და აფხაზეთის პრობლემები ევროპის რომელ ქვეყანაში ალარ განიხილეს. შედეგები, სამწუხაროდ, არაფრისმთქმელია.

ახლა ევროსაბჭო ჩვენგან უკითხავად ითხოვს თურქი-მესხების ჩვენთან ჩამოსახლებას. ამ საკითხს თურმე რამდენიმე ევროპული დონის კონფერენცია მიეძღვნა, ერთ-ერთი მათგანი კი ამ დღეებში ვენაში ტარდება. ამის შესახებ ქართულმა მოსახლეობამ ფართო საექტრით საინფორმაციო არაფერი არ იცის. აქაოქ თუ გაკრთება ხოლმე მწირი ინფორმაცია. საკითხი ევროპის დონეზე დაუწყებიათ, ჩვენ კი ბაიბურში არა ვართ. თანაც იქ გულდაჯერებით გვეუბნებიან, — სხვა გამოსავალი არა გაქვთო. არადა, ეს საკითხი მოსახლეობის, მთელი ხალხის გადასაჭრე-

ლია და არა ერთი რომელიმე სამთავრობო თუ არასამთავრობო ჯგუფისა თუ დელეგაციის. ამ უკანასკნელთა მიერ გადადგმული ნაბიჯების შესაძლო საგალალო შედეგები მომავალში დროთა განმავლობაში ხომ სწორედ „ხალხზე, მოსახლეობაზე“ იწვევება და არა თავად დელეგაციების წევრებზე, მათ ბედ-ილბალებზე.

ჩვენ არ შევუდგებით იმ პრობლემებზე საუბარს, რომლებიც თურქი-მესხების საქართველოში მასობრივ ჩამოსახლებას და კომპაქტურ განსახლებას მოჰყვება. ამ საკითხზე ძალიან ბევრი დიონერა და ითქვა. ამ შემთხვევაში დამაფიქრებელია ის გარემოება, რომ ამ მოთხოვნას გვიყენებს ევროსაბჭო, რაც სხვა არაფერია, თუ არა შენიღბული ფორმით საქართველოს შინაგან საქმეებში ჩარევა. ჩამოსახლების ვადებიც კი, 3-5 წელი, თავად ევროსაბჭოს ჰქონდა დადგენილი. მეორეს მხრივ, ეს ამბავი თავისებურ გარემოებას მოგვაცხადებს პრინციპით, „მე — შენ, შენ — მე“. როგორც დონორი ფულის საფასურად გაიღებს სისხლს, ისე დასავლეთის დონორი ქვეყნები თუ ორგანიზაციები ფულის მიცემის საფასურში ჩვენგან საპასუხო ნაბიჯების გადადგმას ელოდებიან. მაგრამ საკითხია, — რის ფასად ღირებულ ნაბიჯებს? ეს ჩვენი მხრიდან ხომ იძულებითი კომპრომისზე წასვლას, ანუ რაღაც მნიშვნელოვანის, შეიძლება ითქვას, სასიცოცხლოს დათმობას მოასწავებს.

ცნობილია, რომ დონორი ქვეყნებისა და ორგანიზაციების მიერ გამოყოფილი თანხების დიდი ნაწილი განკუთვნილია საქართველოში სოციალურ-პოლიტიკური, ეკონომიკურ-სამართ-

ლებრივი და სხვა მიზნობრივი გარდაქმნებისათვის, მათი დასავლურ სტრუქტურებთან დაახლოებისათვის. ეს განზრახვა კეთილშობილურია და მისასაღებელი. მაგრამ, როდესაც სუბსიდიებს გიყვან ან გაპრდებიან იმისათვის, რომ შენს ქვეყანაში ნებისმიერ თუ უნებლიედ შეიცვალოს დემოგრაფიული სურათი, მნიშ-

არამედ სასონარკვეთაში ჩაადგება და ნონასწორობასაც დაუკარგავ.

თუკი ევროსაბჭომ 55 წლის წინ საქართველოდან შუა აზიაში იძულებით გადასახლებულ თურქ-მესხთა კვლავ საქართველოში დაბრუნება მოგვთხოვა, მაშინ მან იქნებ ის სიკეთეც მოიღოს და იმაშიც დაგვეხმაროს, რომ ამ 80 წლის წინ გასაბჭოების შემდეგ აზერბაიჯან-თურქეთ-რუსეთისთვის გადაცემული ძირძველი ქართული ტერიტორიები დაგვებრუნებინოს. თუ დროის ფაქტორი მხედველობაში არ მიიღება, მაშინ ქართველობას რაღაც იმედები კიდევ შეიძლება გვექნდეს.

ჩვენ არ ვამბობთ, რომ არ უნდა მივხედოთ თურქ-მესხების საკითხს, რომ გულგრილი დავრჩეთ მათ ბედ-ილბის მიმართ. მათი ერთი ნაწილი, რომელიც ყველაზე ახლოს დგას ქართულ ცნობიერებასთან, გარკვეული პროცედურების გავლის შემდეგ შეიძლება ჩამოსახლდეს საქართველოში, მაგრამ განსახლდეს არა იქ, სადაც მათი წინა თაობა ცხოვრობდა, არამედ სხვადასხვა რეგიონებში. ამის სრული უფლება ქართულ მხარეს, საქართველოს ხელისუფლებას აუცილებლად უნდა ჰქონდეს ნებისმიერ გარემო-

ვნელობა არა აქვს, რა სახითა თუ საშუალებებით, — აი, ეს უკვე გარკვეული ეჭვების აღმძვრელია. ურთულესი შიდაპოლიტიკური ცხოვრებითა და უკიდურესი სოციალურ-ეკონომიკური გაჭირვებით ჩვენს ხალხს, ქართველ კაცს კარგა ხანია ვეღარ გააკვირვებ, მაგრამ ეთნიკური ცვლილებების მოთხოვნითა თუ „რჩევით“ არათუ გააკვირვებ,

ძალის დაუკონტროლებად. წინააღმდეგ შემთხვევაში ეს იქნება ამ ძალის (მნიშვნელობა არა აქვს რუსეთი იქნება, თურქეთი თუ ევროსაბჭო) საქართველოს შინაგან საქმეებში ჩარევა, ეროვნული და სახელმწიფო სუვერენიტეტის ხელყოფა.

რატომ არ უყენებს ევროსაბჭო მსგავს მოთხოვნას რუსეთს თავიანთ თავდაპირველ საცხ-

ოვრებელ ადგილებში დაბრუნების 1941, 1945 წლებში აფრული გერმანელები, მაგალითად, კალინინგრადის ოლქში (ყოფილ ალმოსავლეთ პრუსიაში), ანდა 1923 წელს შექმნილ ვოლგის გერმანელთა რესპუბლიკაში (ხომ არსებობს სადღეისოდ ზუსტად იმავე პერიოდში შექმნილი ავტონომიები ჩვენთან საქართველოში). რატომ არ აკეთებს ამას ევროსაბჭო? რაღა ჩვენ, ქართველებს, გვიდგანან კრიჭაში ევროსაბჭოელები იქ მიღებისას? მათთან აღმოსავლეთ ევროპის სხვა ქვეყნებში მიღებული ჩვენზე ადრე, მაგრამ არავისთვის ასეთი პრეტენზიები არ წაუყენებიათ. ნავსი მხოლოდ ჩვენზე გატყდა.

არადა, თუ უახლოეს ისტორიას გულმოდგინედ გადავხედოთ, გერმანელთა მხრიდან მსგავს პრეტენზიებს ევროპის სხვადასხვა ქვეყნებისათვის მართლაც დავინახავთ. მართალია, გერმანია დღეს ევროპის შუაგულში მშვიდობის მტკიცე ბურჯია, იგი სამაგალითო სოციალური, დემოკრატიული სახელმწიფოა. მიუხედავად ამისა, აქაც კი, განსაკუთრებით მის სამხრეთ მხარეში, — ბავარიაში, დღესაც მოქმედებენ აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებიდან ომის შემდგომ წლებში აფრული და გერმანიაში გასახლებული გერმანელებისა და მათი შთამომავლების მრავალათასიანი სათვისტომოები. ისინი დღესაც მოითხოვენ თავიანთ თავდაპირველ საცხოვრებელში დაბრუნებას. ამ მიზნით, ისინი გამოსცემენ გაზეთებს, ატარებენ ღონისძიებებს, მათ შორის ყოველწლიურ ყრილობებს და სხვ. ასეთი საქმიანობის მიზნით კი მათ ნამდვილად აქვთ, რადგან თავის დროზე მათი მშობლები ან თავად ისინი გაასახლეს პოლენეთიდან (ზედა სილეზია, პოზნანი, ზღვი-

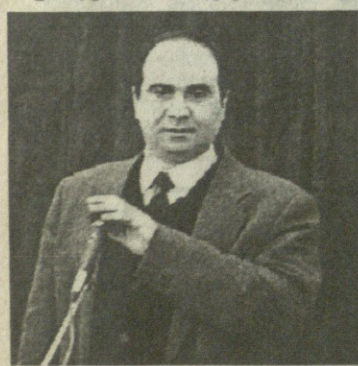
გაგრძელება მეხრე გვერდზე

ეს ტენდენსია არაჯანსაღია

„როგორ შეიძლება ხალხს უჩიჩინო —

ჩვენ თუ არა. სხალ დაღუპვა და დაქცევა გალითო...“

გაზეთ „ალიას“ 1998 წ. 24-25 დეკემბრის ნომერში დაიბეჭდა ინტერვიუ პარლამენტის თავმჯდომარესთან, ბატონ ზურაბ ჟვანიასთან, რომელშიც იგი აყალიბებს ასეთ ფორმულას: 1. „თუ ამ ამოცანის (გადასახლების აკრეფა, კორუფციის დაძლევა, ეროვნული ვალუტის სტაბილურობა, სოციალური პრობლემები და სხვა

— კ.გ.) გადაწყვეტას მომავალში ვერ მოვახერხებთ, გულახდილად გეტყვი: სულერთი გახდება, ვინ იქნება საქართველოს ხელისუფლებაში“; 2. „... თუ ვერ მოვაგვარებთ, მაშინ კაპიტი ყოფილა ჩვენი ფასი, როგორც ხელისუფლებისა და სულერთი იქნება, ჩვენ ვიქნებით თუ სხვები“. მე ტელეფონით დავუკავშირდი გაზეთის რედაქციას და ვთხოვე ბატონ ზ. ჟვანიას უფრო დანერგვით განმარტა ეს მოსაზრება, ვინაიდან მიმაჩნია, რომ იგი სახიფათო და არაჯანსაღია. ბატონი ზურაბის განმარტება დაიბეჭდა „ალიას“ 15 თებერვ-

ლის ნომერში. სამწუხაროდ, საკითხის დაკონკრეტებამ კიდევ უფრო გააღრმავა ჩემი შიში და აი, რატომ:

მაღალი თანამდებობის პირის მოსაზრებისადმი მოქალაქეთა დამოკიდებულება განსაკუთრებულია, მითუმეტეს, ამ შემთხვევაში ბატონი ზურაბის აზრს მივიჩნევ, როგორც იმ პარტიის აზრს, რომელსაც იგი ეკუთვნის, როგორც პრეზიდენტის გუნდის აზრს. განმარტებაში კი აი, რა გამოვიდა — ყველა, ვინც ცდილობს ხელისუფლებაში მოსვლას, მიაკუთვნა „ბნელ ძალებს“.

არასოდეს მიფიქრია, რომ ის, ვინც დღეს იბრძვის ხელისუფლებაში მოსვლისათვის, უკლებლივ ყველა ბნელი ძალაა, ან რომ სწორედ ისინი გადაწყვეტენ სოციალურ და სხვა პრობლემებს. მე მინდა სინათლე იყოს ჩემს ქვეყანაში, ყველა საუკეთესო გაგებით და ნუთუ, ისე გამოვშტერდი, რომ ბნელ ძალებს და კუდიანებს უნდა მოვუხმო ამისათვის.

ქვეყნად მუდამ იყვნენ და იქნებიან ბნელი ძალები, მაგრამ მათი კერძი არასოდეს ვყოფილვარ და ღმერთმა დამიფაროს, მათ კეთილი თვალით და მშვიდად ვეყურე. ან საიდან ამოტივტივდა ბატონი ზურაბის განმარტებაში ეს „ბნელი ძალები“. ნუთუ, ყველაფერი ისევ მხოლოდ ორი ფერის სპექტრში უნდა განვიხილოთ. კერძოდ, ასე: ერთ მხარეს მხოლოდ „ბნელი ძალები“, ანუ ვინც ხელისუფლების გარეთაა და აქეთკენ მიინევს, მეორე მხარეს: დღევანდელი ხე-

ლისუფლების წარმომადგენლები, ანუ „ნორმალური ადამიანების გუნდი“, დღევანდელი „უკეთესი ხელისუფლება“, „დემოკრატები“ და ა.შ. შეიძლება დღევანდელი ოპოზიციაში, რომელიც ერთობ ჭრელია, ბევრი „ბნელი ძალის“ წარმომადგენელია, მაგრამ რატომ გამოვრიცხავთ, რომ ასეთები „უკეთესი ხელისუფლებაშიც“ იყვნენ. არც ის უნდა გამოვრიცხოთ, რომ ხელისუფლებაში მყოფ დემოკრატებზე არანაკლები დემოკრატები ოპოზიციაშიც მოიძებნებიან. რატომ ვყოფთ საზოგადოებას შეურცხვლად „ნორმალურ ადამიანებად“, „დემოკრატებად“, „უკეთესი ხელისუფლებად“ და „ბნელ ძალებად“, რომელთაც ხელისუფლებაში მოსვლა სურთ.

ღმერთმა დაგვიფაროს ხელისუფლებაში ბნელი ძალების მოსვლისაგან, არადემოკრატებისა და მოძალადეებისაგან, მაგრამ ნუ ვუნერგავთ ხალხს იმ აზრს, რომ ვისაც ხელისუფლებაში მოსვლა უნდა, ერთთავად ყველა „ბნელია“. ბატონი პარლამენტის თავმჯდომარე ფიქრობს, რომ სხალ ხელისუფლებაში სხვა ძალების მოსვლისას (ღმერთმა დაგვიფაროს ბნელი ძალებისაგან), „არავის შემიძნება არ მინდა, მაგრამ ვითარება ძალიან არასაბარბილო იქნება“. არა, არა, ეს ნამდვილად შემინება. მომკალით და მე ასე მეჩვენება. როგორ შეიძლება ხალხს ასე მეთოდურად უჩიჩინო — ჩვენ თუ არა, სხალ დაღუპვა და დაქცევა გელოდებოდათ, ჩვენა ვართ „უკეთესი ხელისუფლებები“. ამას ხომ ისტორია სჯის და არა თვით ხელისუფლება.

„სხვების სიციუდ (სხევ ხელისუფლების სიკარგე და, სხვების სიციუდე-კ.გ.) ვერანაირად გაამართლებს ჩვენს უმოქმედობას და უუნარობას, გადაწყვეტილია ის პრობლემები, რომლებიც რეალურად გადაწყვეტილია“ — ბრძანებს ბატონი ზურაბი. მეც ეს მინდა, მაგრამ ხელისუფლებამ მხოლოდ სიტყვით კი არ უნდა იქოს თავი, როგორც „უკეთესი ხელისუფლება“, არამედ საქმით აჩვენოს ეს. თქვენი ხმალი და ჩემი კისერი, ბატონებო, მაგრამ ხომ ვხედავ, რომ ამას ვერ აკეთებთ (არც ვჭრებულ და არც ნიშნის გიგანტო. ჩემი ხნისა და გამოცდილების კაცს ეს არ ეკადრება რეალობა მაიძულებს) და თქვენი „უმოქმედობისა და უუნარობის“ გასაფრ-მკრთალებლად „ბნელი ძალებით“ გვაშინებთ.

მე ყურს მჭრის მავან ოპოზიციონერთა ჭიჭინი და გლახა ქრიაშვილივით ერთი და იმავეს მომბეზრებული გამოვრება (მოლაყბეთა ქვეყნად ვიქცეით), მაგრამ, მეორეს მხრივ, მანუხებს, რომ ზოგი მათი მამხილებელი გამოვლას, ქვეყნისათვის სასარგებლო წინადადება და მოსაზრება უყურადღებოდ რჩება, უგულვებლყოფილია პარლამენტის უმრავლესობის, ხელისუფლების სხვა

შტოთა მისადმი უსიტყვო მორჩილების შედეგად. გვესმის ავის, დანაშაულის მხილება და მხოლოდ მხილება. ამის იქით რაღაც ჩხირკედელაობა და არ იგრძნობა არსებითი ძვრები. გვესმის უკეთესის დაპირებები და დაპირებები. დავივალეთ! უამრავი ფაქტის მოტანა შემოიღია ამის დასადასტურებლად, მაგრამ ახლა ამის

საშუალება არაა (თუ რედაქცია დაინტერესდება, სხვა დროს ამას გავაკეთებ საგნობრივად). ხელისუფლებაში დღეს მყოფი ძალით არავის დაუსვამს მის სკამზე. ეს მათი სურვილი იყო, ხოლო თუ სურვილი გქონდათ, ახლა შესაძლებლობაც გვაჩვენეთ, რომ შეგიძლიათ ქვეყნის მოვლა. ასე მსჯელობს რიგითი მოქალაქე, პირადად გაოგნებული ვარ, ხელისუფლებამ თავისი უუნარო-

გაგრძელება მეორეთვე გვერდზე

გაგრძელება. დასაწყისი იხ. გვმ.
„საქართველო“ №4-11

ამ მონაკვეთის იმით დავასრულებ, რომ მოვიყვან ჩემს საგაზეთო პოლემიკას საპარლამენტო უმრავლესობასთან იმ დროს, როცა ტრაგედია უკვე ჩასახულო იყო, მაგრამ არა რეალიზებული, და ზედ დავურთავ რამდენსავე კრიტიკულ შენიშვნას უზენაეს საბჭოში ოპოზიციის მოქმედების შესახებ.

„მრავალი ვაგიონის“ წარმართვის უზენაესი საბჭოს უმრავლესობასი (ლია წაიწილი)

ჰიპოთეზა ვაგიონის

ყველა ვიცით, რომ საქართველომ ამ უკანასკნელი სამი წლის მანძილზე ისტორიული მასშტაბის ნაბიჯები გადადგა თავისუფლებისაკენ. 1988 წლის 25 თებერვლის მასობრივი სამგლოვიარო მანიფესტაციით ქართველმა ხალხმა მკაფიოდ გამოთქვა ჩვენი ქვეყნის სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის სურვილი. 1990 წლის 9 მარტს საქართველოს უზენაესმა საბჭომ აღიარა რუსეთის მიერ საქართველოს ანექსიის ფაქტი და ყველა იმ დოკუმენტის უკანონობა, რომლის ძალითაც საქართველო სსრკ-ს ნაწილი გახდა. 1990 წლის

არჩევნებით საქართველოს მოსახლეობამ აირჩია ისეთი პარლამენტი, რომელსაც თავისი პროგრამის უპირველეს პუნქტად საქართველოს განთავისუფლება ჰქონდა. 1991 წლის რეფერენდუმით საქართველოს მთელმა მოსახლეობამ ნათლად უთხრა საკუთარ თავსაც და მსოფლიოსაც, რომ საქართველოს დამოუკიდებლობა სურს. დასასრულ, 1991 წლის 9 აპრილს საქართველოს უზენაესმა საბჭომ დაადგინა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა და მით ჩვენს თავისუფლებას საბოლოო იურიდიული გაფორმება მიანიჭა. რა თქმა უნდა, ის, რაც გაკეთდა, ყველა ქართველი პატრიოტის აზრისა და სულიწკვეთების ერთობლივი გამოსატყულება და საქართველოს ეროვნული ძალების ერთობლივი ძალისხმევის ნაყოფია: იმათიც, ვინც ცოცხალია, და იმათიც, ვინც ცოცხალი აღარაა; იმათიც, ვინც პარლამენტში იღვანა, და იმათიც, ვინც ქალაქის ქუჩაში ან ქალაქის გარეთ გასულა ჩვენი უმაღლესი ინტერესების დასაცავად. ეს ჩვენი ყველაზე უფრო ერთობლივი და ყველაზე უფრო ძირული ზრახვის განხორციელებაა და, ამდენად, ყველასათვის ცხადია, რომ ამას, ასეთივე სახით, გააკეთებდა ეროვნული ძალების ნებისმიერი წარმომადგენელი, რომელიც კი ხელისუფლების სათავეში მოვიდოდა. სახელი და დიდება ყველა, ვინც ამ საშვილიშვილო საქმეთა შესრულებაში მონაწილეობა მიიღო! მაგრამ ის, რაც მოპოვებულია, რაღა თქმა უნდა, ვერ საბოლოო გამარჯვება არაა. იურიდიული აქტი, რომელიც ჩვენ განცხადებით, ვერ კიდევ არ ნიშნავს ჩვენს ფაქტობრივ განთავისუფლებას. ვერ კიდევ მრავალი განსაცდელი გვიძევს წინ, ვერ კიდევ მრავალი ბრძოლა გველის ვერაგსა და ძლიერ მტერთან, რომელსაც ჩვენს დამოუკიდებლობაზე და ჩვენი მიწა-წყლის მიტაცებაზე ხელის ალება არ სურს. ჩვენ გვმართებს უდიდესი სიმტკიცე და უდიდესი სიბრძნე, რათა ბრძოლა, რომელიც უკვე დაწყებულია, მოვიგოთ, ამასთან, მოვიგოთ რაც შეიძლება ნაკლები მსხვერპლის ფასად.

დღეს საქართველოს ბედი ჩვენი უზენაესი საბჭოსა და მთავრობის ხელშია. ჩვენს ხელთაა მოქმედების ის გზა, რომელსაც დაედგა ჩვენი ქვეყანა თავისი მატერიალური რესურსებითა და შესაძლებლობებითურთ. ეს გზა სწორად შეიძლება იქნას არჩეული და მდგრადად. დღეს ვერ დავიჩინებთ იმაზე, რომ ვინმე გვიშლის ჩვენი მატერიალური და სულიერი ძალების გაშლას, რათა ეს ძალები გამოვიყენოთ ჩვენი თავისუფლებისა და ჩვენი მიწა-წყლის დაცვისათვის, კეთილდღეობის მოპოვებისათვის და ეროვნული პრესტიჟის განმტკიცებისათვის. დღეს მხოლოდ ჩვენ — და არა ვისმე სხვას — გვანევს ვალი

ნოღარ ნათაქა:

რას ვიცი

შთამომავლობის წინაშე, რომ ჩვენი ბედი ვმართოთ, გამარჯვება მოპოვოთ და დამარცხება ავიცილოთ.

დღეს საქართველოს უზენაესი საბჭოს აბსოლუტური უმრავლესობა თქვენ ბრძანდებით, მაშასადამე, სწორედ თქვენ — ყველას ერთობლივად და თითოეულს ცალ-ცალკე — გაცხადებთ უპირველეს ვალდებულებას, რომ საქართველო სწორად მართოთ. ამით, რასაკვირველია, იმის თქმა არ მინდა, რომ საქართველოს უზენაესი საბჭოს რომელიმე წევრს თქვენზე ნაკლები ვალი აქვს. (ცხადია, თუ უზენაესი საბჭო თავის საქმეს ვერ გაუძღვა, სამარცხვინო ბოძზე გასაკრავნი ყველანი ვიქნებით: უმრავლესობაც, რომელმაც არასწორი გადაწყვეტილებები მიიღო, და უმცირესობაც, რომელმაც ეს დაუშვა). მხოლოდ იმის თქმა მინდა, რომ ჩვენითვის, საპარლამენტო უმცირესობის წარმომადგენლებისათვის, მართალი სიტყვის თქმა მხოლოდ მორალური მოვალეობაა, რომლის მოხდასაც შესაძლოა პრაქტიკული შედეგი ვერ მოჰყვას. თქვენთვის კი, ვისი ერთობლივი აზრით უზენაეს საბჭოში ყოველთვის იმარჯვებს,

რამდენიმე კითხვის პასუხი, რომლებიც თქვენი საპარლამენტო უმრავლესობის პოლიტიკას ეხება.

რატომ და როგორ მოხდა, რომ ცხინვალის რეგიონში საგანგებო მდგომარეობის განხორციელება საქართველოს უზენაესი საბჭოს მიერ დაეკისრა შინაგან ჯარებს (მათ შორის — სსრკ შინაგან ჯარებს, რომლებიც დღეს იქ ჩვენი ქვეყნის წინააღმდეგ მოქმედებენ და რომელთა ახალი კონტიგენტის შემოსვლა დღეს საქართველოს უზენაესის ზღვას უქადის)? როგორ და რატომ მოხდა, რომ დღეს საქართველოს ერთ-ერთი ყველაზე „ცხელი“ ადგილიდან — ცხინვალისა და გომრისა — გომრისა — გამოყვანილი იქნა მილიცია? რატომ და რა ტაქტიკური მოსაზრებით იდება არა-თანასწორუფლებიანი შეთანხმება საქართველოს რესპუბლიკასა და რსფსრ-ს შორის, რომელიც უფლებას აძლევს ამ უკანასკნელს, ჩვენს ტერიტორიაზე იმოქმედოს ბანდების განთავსების მიზნით? (აქ აღარ ვკითხულობ: ვინ და რა მოტივით ურჩია აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს ქართველ დეპუტატებს, დეკემბრის სესიაზე ხმა

ელემა („პრეფექტი“ „მდივნის“ ნაცვლად)? არ მოგვადიო აზრად, რომ მიუხედავად ზოგი პრეფექტის უაღრესი პიროვნული ღირსებებისა (რომელთაც დიდი მონივნებით შევცემო), თვით სტრუქტურა „აქეთ — ყოვლისშემძლე აპარატი, იქით — პოლიტიკურად, სოციალურად და ეკონომიკურად პასიური მოსახლეობა“ თავისი არსით სოციალისტურია? კიდევ მაგალითს მოგიყვანთ. ზოგმა თქვენგანმა მაინც (თუ ყველამ არა) იცით, რომ ცხინვალის რეგიონში დღეს ბანდიტებისაგან ალყაშემორტყმულია (ისე, რომ ვერც ექიმი შევა და ვერც ავადმყოფი გამოვა) რვა ქართული სოფელი: თამარაშენი, აჩაბეთი, ქუთთა, კეხვი, სვერი, ქემერტი, ძარნეში და ხეითი. იმასაც საკუთარი თვლით ხედავთ და ყურით ისმენთ, რომ მასობრივი დეზინფორმაციის საშუალებებში („ფრენია“, „ტეკსენი“ და საბჭოთა პრესა) დღემდე არ არსებობს, ხოლო მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებში (საქართველოს ტელევიზია და პრესა) ბოლო დრომდე არც ერთხელ არ გამოქვეყნებულა (ახლა კი ოდნავ გამოკრთა) ამ რვა სოფლის ალყის თემა. არც მსოფ-

ლიომ, არც საქართველოს მოსახლეობამ (გარდა ცხინვალის მიმდებარე რეგიონებისა) არ იცის, რომ ოსური ბანდები, რომლებიც დღეს მოქმედებენ, ნახევარზე მეტად და ეგებ ცხრა მეათედამდეც არაა ადგილობრივიები არიან და კომპლექტებული ე. წ. „ჩრდილო“ ოსეთიდან და სსრკ მთელი ტერიტორიიდან). თქვენ ხედავთ ჩვენს

მიუტევებელ დამარცხებას (დღეს-დღეობით) საპროპაგანდო-საინფორმაციო ომში იმპერიის წინააღმდეგ. მე გკითხვით: ნუთუ დასკვნას ვერ აკეთებთ, რომ უზენაესი საბჭოს საინფორმაციო ცენტრი, რომლის პირითაც საქართველო დღეს ელაპარაკება საკუთარ მოსახლეობას და მსოფლიოს, ვერ ასრულებს თავის ფუნქციას, და არ გიჩნდებათ მოვალეობის გრძნობა, რომ, როგორც უზენაესი საბჭოს წევრებმა, ამ პრესცენტრის პირადი შემადგენლობის შეცვლას, გაუმჯობესებას ან გაფართოებას მიაღწიოთ? ექვთ თუ არა თქვენ, ხალხის რჩეულნი, როცა ერთად ბრძანდებით ან თქვენს თავთან მარტო რჩებით, ამ ახალი სისხლიანი და ვერაგული შემოტევის წინააღმდეგ ბრძოლის ტაქტიკას, რომელსაც დღეს იმპერია ეწევა ჩვენი ქვეყნის მიმართ? თუ არ ეძებთ, მაშინ რა უფლებით თვლით თავს ხალხის რჩეულებად? ხოლო თუ ეძებთ, ნუთუ თქვენი მაღალი გონება და ცხოვრების გამოცდილება არაფერს გკრწნაბთ იმის გარდა, რასაც უზენაესი საბჭოსა და მისი სათანადო კომისიების ხელმძღვანელებისაგან ისმენთ?

აქ აღარას ვამბობ თქვენი პოლიტიკური მოთხოვნების იმ ნაწილზე, რომელიც მართვის დემოკრატიული მექანიზმების დაცვას შეეხება. ბევრი ფიქრობს (და ამბობს კიდევ), რომ დემოკრატია სისუსტის წყაროა. მე, პირაქით, იგი სიძლიერის წყაროა მგონია (სხვა თუ არაფერი, იმით მაინც, რომ დემოკრატია გარეშე ადამიანთა პოტენციური და პიროვნული ზრდა არ ხდება). დიდად სამწუხაროა, რომ ამ მარტივ ქვეყნობას თქვენთვის შესენება სჭირდება!

სამწუხაროდ, იძულებული ვარ მორალური ხასიათის კითხვებითაც მოგმართოთ. არ განუხებთ,

ლიომ, არც საქართველოს მოსახლეობამ (გარდა ცხინვალის მიმდებარე რეგიონებისა) არ იცის, რომ ოსური ბანდები, რომლებიც დღეს მოქმედებენ, ნახევარზე მეტად და ეგებ ცხრა მეათედამდეც არაა ადგილობრივიები არიან და კომპლექტებული ე. წ. „ჩრდილო“ ოსეთიდან და სსრკ მთელი ტერიტორიიდან). თქვენ ხედავთ ჩვენს

მიუტევებელ დამარცხებას (დღეს-დღეობით) საპროპაგანდო-საინფორმაციო ომში იმპერიის წინააღმდეგ. მე გკითხვით: ნუთუ დასკვნას ვერ აკეთებთ, რომ უზენაესი საბჭოს საინფორმაციო ცენტრი, რომლის პირითაც საქართველო დღეს ელაპარაკება საკუთარ მოსახლეობას და მსოფლიოს, ვერ ასრულებს თავის ფუნქციას, და არ გიჩნდებათ მოვალეობის გრძნობა, რომ, როგორც უზენაესი საბჭოს წევრებმა, ამ პრესცენტრის პირადი შემადგენლობის შეცვლას, გაუმჯობესებას ან გაფართოებას მიაღწიოთ? ექვთ თუ არა თქვენ, ხალხის რჩეულნი, როცა ერთად ბრძანდებით ან თქვენს თავთან მარტო რჩებით, ამ ახალი სისხლიანი და ვერაგული შემოტევის წინააღმდეგ ბრძოლის ტაქტიკას, რომელსაც დღეს იმპერია ეწევა ჩვენი ქვეყნის მიმართ? თუ არ ეძებთ, მაშინ რა უფლებით თვლით თავს ხალხის რჩეულებად? ხოლო თუ ეძებთ, ნუთუ თქვენი მაღალი გონება და ცხოვრების გამოცდილება არაფერს გკრწნაბთ იმის გარდა, რასაც უზენაესი საბჭოსა და მისი სათანადო კომისიების ხელმძღვანელებისაგან ისმენთ?

აქ აღარას ვამბობ თქვენი პოლიტიკური მოთხოვნების იმ ნაწილზე, რომელიც მართვის დემოკრატიული მექანიზმების დაცვას შეეხება. ბევრი ფიქრობს (და ამბობს კიდევ), რომ დემოკრატია სისუსტის წყაროა. მე, პირაქით, იგი სიძლიერის წყაროა მგონია (სხვა თუ არაფერი, იმით მაინც, რომ დემოკრატია გარეშე ადამიანთა პოტენციური და პიროვნული ზრდა არ ხდება). დიდად სამწუხაროა, რომ ამ მარტივ ქვეყნობას თქვენთვის შესენება სჭირდება!

რომ ქართველი ჯარისკაცი, რომელიც გამოექცა დამამცირებელ წამებას საბჭოთა არმიის და თბილისში იმყოფებოდა, მილიციის თანამშრომლებმა აბრამიანმა და საფაროვმა მოტყუებით გამოიყვანეს სახლიდან, გვარდიაში უნდა მიგიყვანოთ, და სამხედრო პროკურატურას ჩააბარეს? თუ ეს იცით, რატომ არ ეძებთ ამ დანაშაულის პასუხს? კიდევ გკითხავთ: განუხებთ თუ არა, რომ თქვენს ძვირფას სიცოცხლეს, როცა უზენაესი საბჭოს შენობაში იმყოფებით, ერთობ ინტენსიურად იცავენ (ვისგან — ღმერთმა უწყის), იმ დროს როცა შიდა ქართლის ქართველი სოფლების მოსახლეობას ქართველის სისხლს მონყურებული ბანდების პირისპირ თავისი ცოლ-შვილის დასაცავად ფილთა თოფიც კი ათასში ერის თუ აქვს? კიდევ კითხვა: არ განუხებთ, როგორც მოქალაქეებს, ის ფაქტი, რომ უზენაესი საბჭოს სხდომები უმრავლეს შემთხვევაში დახურულია და ქვეყანა ვერ ხედავს, როგორ წყდება თქვენს მიერ მისი ბედი?

ზემოთქმული (სხვას ყველაფერს რომ თავი დაეანებოთ) კმარა, მე მგონი, იმის საილუსტრაციოდ, რომ საქართველოს უზენაესი საბჭო სათანადოდ ვერ იყენებს ჩვენი ქვეყნის საგარეო და საშინაო მდგომარეობის გამოსწორების იმ შესაძლებლობებს, რაც დღეს გვაქვს. შეგახსენებთ, რომ ამ შესაძლებლობათა ნაყოფიერი გამოყენება (50%-ით მაინც) პარლამენტის წევრისათვის გმირული ღვაწლი კი არაა, ან სახელის მომხვეჭი საქმე, არამედ პირდაპირი მოვალეობაა, ხოლო ამ საქმის ვერ შესრულება — ამ მოვალეობის ნებისმიერ თუ უნებლიე ღალატზე. თავს უფლებას ვერ მივცემ, თქვენს დღევანდელ მოღვაწეობას უზენაეს საბჭოში რაიმე კვალიფიკაცია მივცე, მაგრამ იმის უფლებას კი მივცემ, მოგინდოთ, ახლა მაინც გადავდგათ ის ნაბიჯები, რომელიც ჩვენი ქვეყნის გადარჩენას ესაჭიროება. სახელდობრ:

1. როგორც მოგეხსენებათ, დღეს ცხინვალის დესტაბილიზაციას და ქართველი მოსახლეობის სიცოცხლის ზეღოვან ატმოსფეროს ქმნის, პირველ ყოვლისა, სსრკ შეიარაღებული ძალების მოქმედება, რომლებიც კანონიერ ხელისუფლების წარმომადგენელს — მილიციას — არ აძლევენ ბანდიტების განთავსების საშუალებას, ხოლო ბოლო ხანებში თვით მილიციასაც იარაღს მყრიან და ატყვევებენ. საქართველოს ხელისუფლებამ უნდა დააფიქსიროს ეს ვითარება ოფიციალურად. მაგრამ ეს უნდა მოხდეს არა ასტრატული განცხადების სახით, არამედ სსრკ მთავრობისადმი ნოტის სახით. ამასთან, მან უნდა აღნიშნოს ამ ნოტით, რომ თუ სსრკ შეიარაღებული ძალების ახალი კონტიგენტები არ დატოვებენ ცხინვალის რეგიონს განსაზღვრულ ვადაში, საქართველოს ხელისუფლება ამას მიიჩნევს საქართველოზე შეიარაღებულ თავდასხმად, აქედან გამომდინარე ყველა შედეგებით.

2. როგორც მოგეხსენებათ, სსრკ მთავრობა არ ცნობს არც ჩვენს ეროვნულ გვარდიას, არც, მით უმეტეს, სოფელთა უფლებას, თავისი სიცოცხლე იარაღით დაიცვან. ყოველდღე შესაძლებელია, სსრკ შეიარაღებული ძალებმა ცეცხლი გაუხსნან გვარდიელებსა და ფილთა თოფებით შეიარაღებულ მოსახლეობასაც. საქართველოს ხელისუფლება მოვალეა, უშუალო მიმართვით აცნობოს სსრკ ხელისუფლებას, აგრეთვე მსოფლიოს სხვა ქვეყნებს, რომ გვარდია ჩვენი სახელმწიფო შეიარაღებული ძალაა, ხოლო სოფლის აქტივისტები, რომლებიც მოსახლეობას იცავენ — საქართველოს სახელმწიფოს (ანუ სამშობლოს) დამცველი პიროვნებები, და როგორც ერთზე ისე მეორეზე თავდასხმა სსრკ-ს რეგულარული ჯარის მხრიდან საქართველოზე თავდასხმაა.

3. საქართველოს ხელისუფლებამ უნდა მიმართოს გაეროს კონკრეტული თხოვნით საქართველოში, ცხინვალის რეგიონში კომისიის გამოგზავნის თაობაზე.

4. ცხინვალის რეგიონში მო-

მხდარი დანაშაულებისა და „დანაშაულების“ გამოძიების უფლება არა აქვთ სსრკ ორგანოებს. საქართველოს ხელისუფლებამ ეს ოფიციალურად უნდა თქვას და ოფიციალურად უნდა განაცხადოს, რომ, თუკი ვისმე შეიძლება მიეცეს ცნინვალის ამბების ძიების უფლება, საქართველოს პროკურატურის გარდა, ეს შეიძლება იყოს მხოლოდ საქართველოს მიერ მოწვეული საერთაშორისო კომისია.

ვიმეორებ: ამ ნაბიჯთა არ-
გადადგმა ერის ღალატის ტოლ-
ფასია.

20 მარტი, 1991 წ.

(გამოქვეყნებულია გაზეთში „საქართველო“, 1991 წ. I.V., №9.)

ეს მიმართვა გაკეთებულია უკვე მას შემდეგ, რაც პირადად ჩემი კონფლიქტი უზენაეს საბჭოსთან ანუ შეღავათიერებამ ჩემსა და უზენაესების რომელსაზე წევრს ან წევრთა ჯგუფს შორის ლამის ყოველი სხდომის შემადგენელ წარწელად იქცა. „მრგვალი“ უმრავლესობამ რამდენიმე კაცის ხელმოწერით მიპასუხა გაზ. „საქართველოს“ რესპუბლიკაში“ იმეორედ დღის შემდეგ, მაგრამ ეს იმდენად უღიმიამო და არაფრის მთქმელი პასუხი იყო, რომ მოტიანად არ ღირს (მსურველს თვითონ შეუძლია მისი ნახვა გაზეთში). ჩემს გარდა ამ პოზიციაში სხვა ჯერჯერობით არავინ იყო (თუ სწორად მახსოვს) — სხვა „ოპოზიციონერები“, არამრგვალობაგანნიც და მრგვალობაგანნიც, — შემდეგლა გამოჩნდნენ. (მაგრამ, საყურადღებოა, არა კომუნისტობაგანნი, რომელნიც საბჭოს ერთ მესამედზე ცოტა ნაკლები იყვნენ. მათ კონკრეტულ დავაზე უმრავლესობის წინააღმდეგ და მათმა ლიდერმა მითხრა კიდევ დერეფანში: „შეგარდაწინაშეს ნათქვამი გვაქვს, რომ ზვიადს ყველაფერში მხარი დავუჭირათ.“ რა იდო ამ ჩანაფიქრში — მხოლოდ ჩემი „ჩასაფრება“ სამკვდრო-სასიცოცხლოდ შეძლებული მონინააღმდეგისათვის ანგარიშის გასასწორებლად თუ ამ ჯერ გამოუცდელი მონინააღმდეგის „კისრის მოსატყუად“ მიშვების გეგმა — დღესაც ნამდვილად არ ვიცი). უზენაესი საბჭოს ორი-სამი სხდომა თუ იყო შემდგარი, ანონიმურად რომ დამირეკა „მრგვალი მაგიდის“ ერთმა ძალიან ახალგაზრდა დეპუტატმა, რომელზედაც ჯერ კიდევ მისი წვდამდროის დროს (ე. ი. ორ წლით ადრე მანამდე) ნათქვამი იყო, მაგას „სუკიდან“ ხელფასი აქვდა, და ლიტერატურული ენის ფარგლებიდან გაუსვლედად მუქარა დამიწყო. (იმაში, რომ იგი ვიცანი, თითქმის დარწმუნებული ვარ, მაგრამ კატეგორიულად მაინც ვერ ვამბობ). მუქარა იმით ჰქონდა „დამსახურებული“, რომ სავსებით ალაღადა ცეცდილობი საბჭოს მიერ მისაღებ ყოველ ტექსტში ყოველი სტილიტური ელფერიც კი შემესწორებინა და ამიტომ იმ ორ-სამ სხდომაზე მრავალჯერ გამოვედი შენიშვნით. სულის ძირადად აღშფოთებულია, უზენაეს საბჭოში ამ დარეკვის ამბავი ვთქვი („არ გეგონოდა რომ ვინმე შემამინებს-მეთქი“), მაგრამ არა მაშინ, არამედ ორი-სამი თვის შემდეგ, როცა ურთიერთობა უფრო დამძვრა. ჩემთვის კი მხოლოდ ის დასკვნა გავაკეთე, რომ ტექსტის სწორები-სკენ მიმართული გამოსვლები მტრულად აღიქმება და მათზე აქცენტის გაკეთება არ ღირს. ამ სახის შენიშვნებით აღარც გამოვსულვარ მას შემდეგ. განსაკუთრებით აქტიურად „მუშაობდნენ“ ჩემ წინააღმდეგ თ. ქორიძე (ზემოთ ვთქვი, რომ მის ამოცანაში, ჩემი აზრით, შედიოდა ჩემსა და ზ. გამსახურდიას შორის გაღიზიანების ჩამოგდებაც), „კოსტავას საზოგადოების“ ახალგაზრდა წარმომადგენელიც. ზავათის (მისი აქტიურობის მიზეზი ვერ ამოვიცანი) და რამდენიმე სული მითაგან, ვინც „მრგვალი მაგიდაში“ სახალხო ფორმტიდან იყო გადასული (შეენიშნავ, რომ ძმე-ბი პეტრიაშვილები ამ დღიში არ მონაწილეობდნენ). თავისი მონონტური და უნიტერესო შეგონებებით რაღაცა ჩემთვის უცნო ანგარიშს მისწორებდა. მარჯვანიშვილი. ამას იმის საილუსტრაციოდ ვამბობ, რომ

ნოღარ ნათაქა:

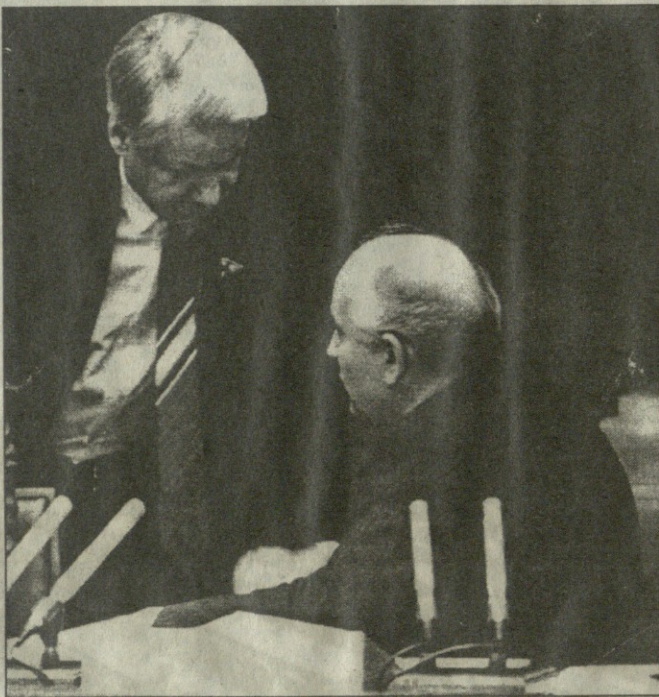
ကုန်ပစ္စည်း ၁၀၀၀

ფსიქოლოგიური საფუძველი მქონდა, მრგვალი უზრავლესობის მიმართ გაღიზიანებული ყვოფნიყავი, ამ საფუძვლის სენებაკი იმის სათქმელად მჭირდება, რომ ამგვარი საფუძველი ამ შემთხვევაში სრულებით არაფერს ნიშნავს, და იმის განსაზარტავად, თუ რატომ არ ნიშნავს იგი არაფერს. მაგრამ მანამდე ერთ კერძო დეტალსაც კიდევ ვახსენებ.

იყო ერთი ჩვენგან (სახალხო ფრონტიდან) გასული დეპუტატი ე. წ. „ლამაზთა“ რიცხვიდან, ჩემი თაობის კაცი, საკმაოდ კარგად ცნობილი ხელოვანი, პოლიტიკასთან სრულებით დაუკავშირებული, მაგრამ აბსოლუტურად პატიოსანი და უზინჯო ბიოგრაფიის მქონე (სიტყვით „ლამაზი“ სწორედ ამ თვისებებით აღ-
წერილი ადამიანებს ვგულისხ-
მობ), ამასთან, ჩემთვის თანმიმ-
დევრული პატრიოტ-
ული სულისკვეთე-
ბისად ცნობილი კაცი.
არჩევნებში მონაწი-
ლეობისათვის იგი მე
პირადად მოვიწვიე
ტელეფონით „დეპუ-
ტატად გასახლეხ-
ს რ უ ს თ ა ვ ე ლ ი ს
საქართველო“-მეთქი
(ეს ი. გრიშაშვილის
ერთი მლიქნელური
ლექსის სიტყვებია,
რომელიც ბერიას
მიემდვნა 1947 წელს,
ჩვენი თაობის სიჭა-
ბუქეში). ამ უპირო-
ბული ტონალიზიდან
ჩანს, რამდენად სან-
დო იყო ჩემთვის ამ
კაცის პიროვნება და
რამდენად დარწმუ-
ნებული ვიყავი მისი
პოზიციის ეროვნე-
ლობაში მომავალი
უზენაესი საბჭოს
შეგნით, სადაც გად-
ამწყვეტი სწორედ ეს
პოზიტია უნდა ყო-
ფილიყო. ხოლო
რამდენად ვერ მის-
თვალა ის პატიოსანი

კაცთა თავისი პოლიტიკური პოზიციონირებით დროის განვითარებას, ამის საილუსტრაციოდ მოვიყვანო ერთ ეგზოპლან. ჩვენი საერთო მეგობრის გ. ყ-ძის პანაშვიდებზე (პანამდე რამდენიმე წლით ადრე) ვერც მე, ვერც სხვამ ვერ აფუხსენით ამ კაცს ის იმ დროს უკვე საყოველთაოდ ცნობილი სანაბანო ჭეშმარიტება, როთუ ვიღაცა ადამიანი კომუნისტების მტერია (როგორც, მაგალითად, სახაროვი და სოლჟენიცინი არიან), ეს ჯერ კიდევ არ ნიშნავს, რომ იგი საქართველოს მეგობარია. ეს ჭეშმარიტება მან, ჩემი შთაბეჭდილებით, იმ საუბარში თურთყულად შევიგნე, მაგრამ ვერ გაითავისა და მისგან დასკვნები გაკეთება არ ცადა. იმის ახლო ხანებში კიდევ ერთი ჩვენი საერთო მეგობრის დ. ა-ძის პანაშვიდებზე მომხიდა მასთან შეხვედრები. იმ დროს მას თავისი მძიმე პრობლემა ჰქონდა, სახელდობრ, მას იბარებდა და მასზე ზენოლას ახდენდა ცეკას მდივანი თვორდნაე და კატეგორიულად იხოვოდა, რომ მას თავის ნაწარმოებში, რომელსაც საზოგადოება უკვე იცნობდა, ერთი ყოვლად უხამსი და ქართველი ერისათვის შეურაცხყოფელი კორექტივი შეეტანა. ავტორი ენაწილდებოდა, მაგრამ დათმო, მიუხედავად იმისა რომ არდაბობრის შემთხვევაში მას ალარც დახვრტა ელოდა, ალარც გაკიშობრება, ალარც ოჯახის აკლება და ბინიდან გამოკელება, ალარც უსამსახურობა ან უმუშევრობა და ალარც რამე სხვა, კომუნისტებისათვის მათი აღმავლობის ხანაში ჩვეულებრივი რეაქცია. ეს მარცხი იმდენად მძიმე და შეურაცხყოფელი იყო, რომ იმ პანაშვიდების დიეებში იქ მისულ საზოგადოებაში მითქმამოთქმა იყო, „იბიმი, ამ კაცმა გულმა არ უმტყუნოს“. დეპუტატად გახდომის შემდეგ მან დემონსტრაციულად აიარჩინა მრავალბნობი ყოფნა (რაც იმიტომ

გამოსატა, რომ მათთან დაჯდა და არა სხალხო ფრონტიდან არჩეულ დეპუტატებთან) და თუმცა სიტყვით არ გამოდიოდა, მაინც, ასე ვთქვათ, გამო რეგებში იგულისხმებოდა. უზენაესი საბჭოს არჩევამდე ცოტა ხნით ადრე, ჯერ კიდევ კომუნისტების ბოლო ხანებში „მხედრონს“ გამოეყო „თეთრი გიორგის“ ორგანიზაცია და ამ ორ ფრთას ლეონის მხვალები მტრობა ჩამოეყარდა. ბნელ ვითარებაში მოკლეს „მრგვალების“ შტაბ-ბინაში (მაჩაბლის ქუჩაზე) ყოფ. კომკავშირის ცეკას შენობა, მანამდე — ბერიას ბინა) ღამით დაცვის ფუნქციაში დარჩენილი „თეთრი გიორგის“ ლიდერი ავთო მანაგაძე და ზაზა ებრაღიძე. 1991 წლის მეორე ნახევარში, როცა მდგომარეობა უკვე ძალიან გამანეგებელი იყო, ზვიად გამსახურდიამ თავის ადმინისტრაცი-

ულ ყოველდღიურობაში ერთიმეორეზე უარესად წამგებიანი ნაბიჯების გადადგმა დაიწყო, რომელიც გარშემო მყოფებს მხოლოდ იმიტომ არ გვეცემოდა თვალში მთელი თავიტი შემზარავი სიმკვეთრით, რომ ეს პროცესი თანდათანობითი იყო. ჯერ მისი კაბინეტის შესასვლელში მაგიდაზე ავტომატდადებული გვარდილი გაჩნდა, შემდეგ დაიწყო უზენაესი საბჭოს სხდომების გადატანა — ჯერ ახალი მთავრობის სახლის („პოკუთის ციხის“) დარბაზში, შემდეგ — ძველი მინსაბჭოს სარდავში, ე. წ. „ბუნეკრო“, სადაც მხოლოდ ერთი ვინჩო კიბე ჩადიოდა. ერთხელაც ამ კიბეს თავზე „თეთრი გიორგის“ ბიჭები დააყენეს და დეპუტატებს ზერელე ჩხრეკა დაუწყეს. მე პირადად არ გაუუჩხრეკივარ (რადგან ის ბიჭები ცხინვალის ზონიდან მიცნობდნენ და ამ შეურაცხყოფას დაერიდნენ), მაგრამ თავისთავად ეს პროცედურა დეპუტატების მიმართ, აგრეთვე ის, რომ იმ სარდაფში დარბაზის მიმდებარე ვინჩო დერეფნიდან სხდომის წინ და სხდომის შემდეგ დეპუტატებს დარბაზში შეყვავდნენ ხოლმე (თქვენი მონამორჩილის ჩათვლით) დღემდე ორჯერ — დერეფნის მეორე კარვებამდე ზვიანის და მისი ხუთიდექსი მცველის მისვლის დროს და მათი იქნად წამოსვლის დროს — შეურაცხყოფელი იყო ჩემთვისაც და სხვებისთვისაც. აი, ასეთ დროს იმ ვინჩო კიბის თავზე შემოიხვეო, „რუსთაველის საქართველოს მიერ დასახელებული“ ჩვენი ზემოხსენებული დეპუტატი. „მოგონისი?“ — მეუბნება და გულისხმობს იმას, რომ იმ ბუნეკრო „პოპოტიონერ“ დეპუტატები პრეზიდენტის მიმართ კრტიკულ შენიშვნებს გამოთქემაზე, და არა იმას, რომ სახელმწიფოს საქმესთან დაუკავშირებელ შენიშვნებს გამოთქეამენ, რაც, სამწუხაროდ, ფაქტია. „შენ მოგონს-მეთქი?“

ვუპასუხე და ვიგულისხმე
ის, რაც წელან აღენერე. მოგვიგე-
და შელაპარაკება, რომელიც
ორმოცი წლის წინ ჩვენთვის,
შესაძლოა, საკადრისიც იქნებო-
და, მაგრამ ამ დროს და აქ —
ალარა. ამ „დიპლომატი“ გამოჩნ-
და, რომ ამ კაცს იმ თვეების
მანძილზე, რაც აქ იყო, პოლი-
ტიკურ პროცესთა ცოდნა-გაგებო-
ბის არაფერი შემამტებოდა. იგი
უპროტიკოდ ანუ პასიურად მის-
დევდა ხელისუფლების კურსს,
მაგრამ, დარწმუნებული ვარ,
ფიქრობდა, რომ მისი ეს პასი-
ურობა იმ ძველი პასიურობის
გაგრძელება კი არ იყო, როცა
თავისი შემოქმედების ნაყოფი შეს-
აბილწავდა დათმო, არამედ, პირ-
ქით, რვეანში იყო და ემანსიპა-
ცია იყო იმ დამცირების ფონზე,
რომელშიც მის თაობას, სხვა
თაობებთან ერთად, თავისი ცხ-
ოვრების დიდი ნაწილი ჰქონდა
გატარებული. დღეს
ის კაცი, მგონ, გაატ-
ტორებულა და ცხა-
დია, რომ მას წარ-
მატებასა და შემართო-
ბას გულით ვუსურ-
ვებ.

ეს — სხვთა შორის (ამ თემაზე ზემოთ უკვე გვერნება მსჯელობა). ახლა კი გავაკეთებ ჩემს დასკვნებს იმ საპარლამენტო ოპოზიციის შესახებ საერთოდ.

ვისთვისაც უზენაესი საბჭოს მუშაობის ის დახასიათება, რომელიც ზემოთ გამოეთქვი, სარწმუნოა, ის ლოგიკურად იმის თანახმაც უნდა იყოს, რომ ამ ვითარებაში ოპოზიციის შექმნა პატიოსანი კაცისათვის ანუ საქმეზე პასუხისმგებლობის გრძნობით აღჭურვილი კაცისათვის მხოლოდ უფლება კი არ არის, არამედ მოვალეობაცაა. რადგან თითო-დინებაზე მიშვება პროცესებისა ასეთ შეთხვევაში იწვევს არაუფე-ტური მართვის გაღრმავებას, შეცდომის გაღრმავებას და, შესაბამისად, კატასტროფის ალბათობის ზრდას. მაგრამ ოპოზიციის ფუნქციონებასაც აქვს თავისი ეფექტიანობის საზომები და ეფექტიანობის მინიმუმი, რომლის ვერმილწევის შემთხვევაში ამ ოპოზიციის შექმნა და არსებობა არა მხოლოდ მოვალეობის სტატუსს კარგავს, არამედ, შესაძლოა, უფლებისასაც კი. ჩემი შენიშვნები, კონკრეტულად (ჩემი დღევანდელი გადასახედიდან) შემდეგია

პირველი. ოპოზიციის მოქმედება პარლამენტში მთლიანად უნდა ემორჩილებოდეს პრეზიდენტის პრინციპს, ანუ იმ ბიზანსს, რომ შედეგს მიაღწიოს ან და აქ (და არა გაურკვევრის მომავალში), ანუ პარლამენტის მიერ აი ამ დღევანდელი კონკრეტული ნაბიჯის სწორად თუ არასწორად გადადგმის არჩევანში. პარლამენტი ვერ უნდა განხილულობდეს ვერც როგორც ტრიბუნა, ვერც როგორც პრინციპთა შეჯახების ასპარეზი. დეპუტატი უნდა გამოდიოდეს მხოლოდ იმ მიზნით, რომ აი, ამ დღევანდელ კენჭისყრაზე ან კენჭის საყრელად გამოტანილ ტექსტზე კონკრეტული ზეგავლენა მოახდინოს, და მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ასეთი ზემოქმედების იმედი და პერსპექტივა აქვს. ის, რომ 1990-91 წლების უზენაესი საბჭოს ოპოზიცია თავის მუშაობაში ამ სიმკაცრემდე თავისი თავის მიმართ ვერ მივიდა და პარლამენტში პრინციპებზე დისკუსია და მმართველი გუნდის შეფასებაზე დისკუსიაზე გაშალა, მე ამ ოპოზიციას, რეტროსპექტულად, ბრალად ვუთვლი.

თქმულს თავისი სიღრმისეუ-
ლი ასპექტიც აქვს. პარლამენ-
ტში არის შიდა ინტერესების
დაჯახებაც (ჯგუფთა, კლასთა,
ფენათა ურთიერთობა და

ა. შ.) და ზოგადსახელმწიფოებრივი, იგივეობრივი, ყველასათვის საერთო ინტერესების დაცვაზე. 1990-91 წლების უზენაეს საბჭოში, მიუხედავად იმისა, რომ, როგორც თვლიდნენ, მასში მინიმუმ 37 წევრი სუკის მიერ "შეკრული" იყო, მაინც მეორე ჯგუფის ინტერესთა პრიმატს სუფევდა. მით უფრო მიუტყევებლია (ვინაიდან უფრო გონებაზეზღუდულობის მაჩვენებელია) სხენებული ნაკლი.

მირიკა. ოპოზიცია პასუხსმგებლობას უნდა გრძნობდეს არა მხოლოდ იმაზე, რაც პარლამენტში მისი თანამობით გაკეთდა, არამედ იმაზეც, რაც მისი ნებისწინააღმდეგ გაკეთდა, ანუ იმაზეც, რასაც მან ვერ მიადგინა. ამაგვარად, მან ყველა ღონე უნდა ამოწუროს, რათა მმართველი გუნდი გადაიხიროს და ყველა კონკრეტულ შემთხვევაში სასურველზე დაითანხმოს — კონკრეტული კორექტივი შეიტანოს ტექსტში, გადაწყვეტილებაში, ხმათა პროპორციაში. პრინციპი, რომ დეპუტატი ცუდ დადგენილებას უნდა გაემიჯნოს ანუ, უბრალოდ, ხმა არ მისცეს და ამით თავისი ვალი მოხდილად ჩათვალოს, არასწორი ან, ყოველ შემთხვევაში, უკმარისი პრინციპია. მე ჩემს თავს ვერ ვპატიობ (თუმცა იმ დროს საქმესთან მყოფი მეუბნებოდა, რომ ამ საყვედურს არ ვიმსახურებ), რომ შესაძლოა ყოველთვის ყველა ღონე არ ამოვწერე, რათა ჩემი აზრი ამა თუ იმ კონკრეტულ საკითხზე ხელისუფალთან კონკრეტულად და საკმარისი ენერგიულობით მიმეტანა. არ დამავიწყდება, „მრგვალი მაგიდის“ დეპუტატმა, „უკეთილშობილესმა“ და უპირდაპირესმა კაცმა გ. შურლიაიმ რომ მითხრა სოშიეტში, ბავშვთა კოლონიის დასათვალისწინებლად რომ ვიყავით ნასულნი დეპუტატთა ერთი ჯგუფი: „რა განდით, თქვენი აზრი სოში, ამა თუ იმ ზომით, თითქმის ყოველთვის გადისო!“. ეს მართლაც ასე იყო ხშირად, თუმცა არა ყველაზე უფრო მძიმე და მნიშვნელოვან საკითხებთან დაკავშირებით. ასე რომ ჩემი დახასიათება ამ მიდგომისა მაინც ძალაში უნდა დავტოვო.

მისამდე. როგორც უკვე ვთქვით, ზემოთ, 1990-91 წლების უზუნაზღოვან საბჭოს ოპოზიციასაც და მმართველ გუნდსაც ოავის აკადემიურ თუ არაკადემიურ დაპირისპირებაში გამორჩათ მსოფლიო ევოლუციის ინტენსიური პროცესი, რომელიც ჩვენი ქვეყნის გარეთ ხდებოდა და ჩვენი ქვეყნის ბედს განსაზღვრავდა. ვერც ერთმა ამათგანმა (ხაზს ვუსვამ: ვერც ერთმა) ვერ განჭვრიტა, რომ სულ მოკლე ხანში ახალი გლობალური ვითარება იყო მოსალოდნელი, რომელიც ჩვენგან მოხლოდ იმას მოითხოვდა, რომ დრო გაგვეწელათ. ჩვენი იურიდიული სტატუსი, როგორც დამოუკიდებლობა გამოცხადებულა სახელმწიფოში, და ჩვენს უმაღლეს საკანონმდებლო ორგანოში ჩვენი მიმართულების ადამიანთა კვალიფიკაციური უმრავლესობის ყოლა (ორმესამედზე ცოტა მეტი) დაუზარალებლად შეგვენახა ის ახალი ვითარების დადგომამდის, რომ სსრკ იმ წლის 2 დეკემბერს დაიშლებოდა და არაერთი, ორი ან ხუთი წლით უფრო გვიან, ჩვენთვის მისაღებ დამოი ინფორმაციის ფარგლებში წინასწარმეტყველებადი არ იყო. ვერც ოპოზიცია, ვერც მმართველი გუნდი ვერ აღმოჩნდა იმ დონეზე, რომ თავისი სტრატეგია ამ მოლოდინზე აეგო და მოკრე მხარსათვისაც ამ მოლოდინისკენ მოეწოდებინა. ვერც ერთმა თავისი მოქმედება მოვლენათა რეალურ დინამიკას ვერ შეუწყო და შედეგაც სავეალრო აღმოჩნდა.

დასასრულ, დაეძენ. მე პირადად (და არა სხვას) ბრალად მიმედვ ისიც, რომ ჩემი ოპოზიციონერობის ფაქტმა უზენაეს საბჭოში არსებული ბალანსი თუ დიზბალანსი მეტად განაპირობა ვიდრე მე ამის წარმოდგენა შემეძლო. მე აიარეთხელ მის აყვედურეს შემდეგში (ჩემიანება) მაც და „მოპირდაპირეებამც“), შეი რომ არ ყოფილიყავი მაშინ უზენაეს საბჭოს „იქითა“ მსვ არეს (უზენაეს საბჭოს, რომელი საყოველთაო ყურადღების ცენტრში იყო), ხ. გამსახურდიასა და მი სერიოზული პოლიტიკურ

ნოდარ ნათაქა:

რას ვისი

ოპოზიციის არსებობა არ დაფიქსირებოდა და ასეთი ოპოზიციის არსებობას თავის სასარგებლოდ ამბობს ვერ დაიმონებდნენო. მართლაც, არც ე. შენგელაიას გამოსვლები, რომელთაც საკუთრად სახელმწიფო ამოცანებთან შეხების წერტილები არ ჰქონდათ (მისი მასშტაბი იყო სადღაც ადამიანის უფლებათა მიდამოებში ტრიალი), არც (რამდენადც მასხოვს) ბათუმელი დეპუტატების (ბერძენიშვილი, დიასამიძე) გამოსვლები და, მით უმეტეს, არც „მრგვალებიდან“ გამოსული შემდგომი ოპოზიციონერების გამოსვლები ამგვარი „სურათის“ შექმნას არ შეუძლია. ასე რომ იძულებული ვარ ზემოხსენებული ბრალდება უყოფნად მივიღო. ის, რაც ქვემოთ იქნება მოთხრობილი ვითარების დეტალთა შესახებ, შესაძლოა, ამა და ამ ნაბიჯთა ახსნას შეიცავდეს, მაგრამ არა გამართლებას.

V. რუსეთის პატივად
გამართლება
1991 წლის 19 აგვისტოს დილით მოსკოვის რადიოში გამოაცხადა, რომ ძალაუფლება აიღო და ამიერიდან სსრკ ხელისუფლებას ახორციელებს გკპ. მოხდა „გადატრიალება“. საქართველოსთვის რომ რუსეთში მომხდარი ყოველი გართულება სასიყვარულო იყო და რუსეთში მიმდინარე ყველა პროცესი რომ განვითარების ერთი ტენდენცია ჰქონდა (როგორც ჯამში მყოფი ბურთულას ტენდენცია აქვს ჯამის ფსკერზე აღმოჩნდეს) — სახელდობრ, ტენდენცია საქართველოს ინტერესთა წინააღმდეგ განვითარებისა — ამაში ეჭვი არავის ეპარებოდა. დილასეო საჩქაროდ მოვიხივით სახალხო ფრონტის გამგეობის სხდომა და მივიღეთ განცხადება, სადაც ნათქვამი იყო, რომ ჩვენ, როგორც დამოუკიდებელ სახელმწიფოს, არანაირად არ გვცხადება უცხო სახელმწიფოში — სახელდობრ, სსრკ-ში — მიმდინარე პოლიტიკური პროცესები და ხდომილებები, რის გამოც არ გვაქვს უფლება ჩავერიოთ სსრკ შინაგან საქმეში. მაგრამ ვინაიდან „გეგმავენ“ მიერ უკვე გამოქვეყნებულ დოკუმენტებში არის მიღებული ფორმულირებები, განსხვავებული ისეთი ფორმულირებები, რომლებიც ჰრდაბროს ან არაბიძგებოდა სახით ესებიან საქართველოს, სახელდობრ, გამოთქვამენ საბჭოთა კავშირის ძველი მასშტაბით აღდგენის, მაშასადამე, საქართველოს დამოუკიდებლობის კიდევ ერთხელ ხელყოფის განზრახვას, ჩვენ არ ვიღებთ და არ ვცნობთ ამ გადატრიალების შედეგებს. ამ ფორმულირების კმაყოფილი დაფრჩი, ვინაიდან ეს იყო შინაარსობრივად ერთადერთი სწორი მიდგომა, რომელიც სსრკ-ს ხელისუფლებაში მისულ ჯგუფთან ჩვენს აბსოლუტურ დაპირისპირებასაც აფიქსირებდა და ამავე დროს მკაფიოდ გამოხატავდა ჩვენს დისტანცირებასაც იმპერიისაგან, რომელსაც აღარ ვეუფლებოდით. ამ პროცედურის დამთავრების შემდეგ მივედი უზენაეს საბჭოში ჩემი სატაბელო „მეგობრობით“ (რაც დეპუტატებს დარბეული გვექნა) და პრეზიდენტის მოსაცდელში დავეჭვებ დეპუტატებისა და თანამშრომლების დაახლოებით ოცსულნიან ჯგუფთან ერთად. უზენაესი საბჭო თითქმის მთელი თავისი შემადგენლობით (ოლონდ კომუნისტები იყვნენ თუ არა, არ მახსოვს) ამავე შენობაში იყო თავმოყრილი, მაგრამ სხვა ოთახებში და დერეფნებში იყო მიმოფანტული. ცოტა ვშიშობდი, რომ ზვიადს, — მისი თავისებური მიდრეკილებიდან გამომდინარე, რომელსაც კარგად ვიცნობდით, — საშველად ხალხისთვის არ მიეწოდებოდა, რასაც, თუკი რუსები მართლა შემოგვითვლენ, არანაირი მოგება არ მომხდარიყო დიდი მსხვერპლი მოჰყვებოდა. იმ პატარა ჯგუფში, სადაც ვიმყოფებოდი, ვთქვი: „ხალხის დაძახება არ შეიძლება არავითარ შემთხვევაში. ჩვენ კი, თუ მოგადგენენ, უნდა შევედროლოთ. გარკვეულ პარლამენტის დახვედრითი პარლამენტი სჯობია.“ „საესებოთ სწორი ხართ“ — დამეთანხმა დეპუტატი ავთანდილ რცხილაძე, რომელსაც საზოგადოება „ყოფილ მედოლედ“ თვლიდა და ჩვენმა (სახ-

ალხო ფრონტის) გეზათმა „საქართველომაც“ ერთ-ორი ირონიული ქათინაური მიუძღვნა ამის თაობაზე. მაგრამ კრიტიკულ ვითარებაში მას — ჩემი მაშინდელი აზრით — ბოლოდ მაშინდელი აზრით — ბევრ სხვაზე მეტი ნდობა ეკუთვნოდა. ერთხანს ვიფიქრე, პრეზიდენტისთვის ის ზემოხსენებული ფორმულირება გამეზარებინა, რომელიც, როგორც ვთქვი, ოპტიმალური იყო ამ პუტჩისადმი ჩვენი ქვეყნის დამოკიდებულების გამოსატყვისად. ზვიადი გამოდიოდა თავისი კაბინეტიდან და შედიოდა, მაგრამ ისეთი ჩაკეტილი და გარშემო მყოფთაგან ხაზგასმით იზოლირებული გამომეტყველებით ჰქონდა, რომ ეს არ ვქენი. რატომ არ ვქენი? იმიტომ, რომ გადაწყვეტილების მიღება მას ეკუთვნოდა და, თუ მას კონტაქტი არ უნდოდა, ჩემი მხრიდან საქმეში ჩარევის გეგმაც მხოლოდ გაუგებრობებსა და ინსინუაციებსა თუ მოიტანდა. ინსინუაციებისა კი, მართალი ვთქვა, ბოლო დროის არაერთი ეპიზოდის გამო ძალიან მეშინოდა. ჩაურევლობისკენ, ანუ მოვლენების თვითდინებაზე მიშვებისკენ იმანაც მიბოძა, რომ თითქმის დარწმუნებული ვიყავი: პუტჩი ვერ გაიძარჯვებდა და ყველაფერი ძალიან მალე თავის ადგილზე დაბრუნდებოდა. მსოფლიო ვითარებიდან გამომდინარე, მართლაც, პუტჩის წარმატებას ძალიან მცირე ალბათობა თუ ჰქონდა. „გეგმავენ“ მკაფიოდ ჩამოყალიბებულ შავრახმულ, სახელდობრ კომუნისტურ-იმპერალისტურ პუტჩად ჩანდა, რის გამარჯვებასაც დასავლეთი არ მოინდომებდა. ხოლო თუ არ მოინდომებდა, მაშინ რომ არც დაუშვებდა, ეს, დროის ატმოსფეროს მიხედვით, თავისთავად ცხადი იყო. პრეზიდენტის კაბინეტის პრეზიდენტი იყო პრესამსახურის ოთახი (მას მეთაურობდა ქ-ნი მაგალი გაგინი) და ტელევიზორი იყო ჩართული. დროის უმეტეს ნაწილს იქ ვისხედით და ტელევიზორით თვალს ვადევნებდით მოვლენათა განვითარებას. ნამდუშუმ რეკავდნენ ჟურნალისტები უცხოეთიდან და იმდენად ჩვენს ამბავს არ კითხულობდნენ, რამდენადაც ჩვენს აზრს მოსკოვის ამბების შესახებ. ერთი ზარი გერმანულად იყო და რაკი გერმანულის მცოდნე იმ ჯგუფში მხოლოდ მე აღმოვჩნდი, პასუხი მე გავეცე. ვიცანი ერთი მაღალი ტანის ძალიან ახალგაზრდა ჟურნალისტი ქალი, რომელიც ხშირად მოდიოდა ხოლმე ჩვენი უმაღლესი საბჭოს სესიებზე. მომხდარს ინტერვიუებდა რომ მკითხა, ვუთხარი, მე მგონი, ამ ამბავში გორბაჩოვის ნებაც მონაწილეობს-მეთქი. ძალიან გაუკვირდა ის, რაც ყოფილი სსრკ მოქალაქისათვის თითქმის ხელის გულზე იდო: რომ „ნითელი“, „თეთრი“, „შავი“, ჭრელი თუ ნებისმიერი სხვა ფერის რუსეთი ერთობლივად ეძებდა გზას იმპერიის გადარსაწინა და ამისთვის კონფულსურად ცდილობდა ერთობლივი ანუ ურთიერთშეწყობილი სცენარის შექმნას. დაახლოებით 13-14 საათზე გამოვიდა აშშ პრეზიდენტი ბუში (იგი მოსკოვში გვამყენა) და მკაფიოდ ვთქვა, რომ მისი ქვეყანა არ აპირებდა „გეგმავენ“-ს ხელისუფლებად ცნობას. ამის შემდეგ უკვე დღესაც ვიხსენებ იყო, რომ პუტჩის პერსპექტივა არ ჰქონდა. ბოგინობა თუ აღარ ბოგინობდა იგი ფაქტობრივად, ამის აღიარება არ შეეძლო და, მაგვარად, მისი დამთავრება — ალბათ, გაუმწვავებელი თვითლიკვიდაცის ფორმით — საათების ან, მაქსიმუმ, დღეების საქმეა იყო. მსოფლიოში ამ ამბის გამო ყოველად დაუმსახურებელი ანუ საშინლად გაზვიადებული, მოვლენათა დრამატიზმის ნამდვილი ხარისხისადმი სრულებით არაადექვატური აჟიოტაჟი სუფევდა. პუტჩისტების მოწინააღმდეგეები „დემოკრატიის“ დროშის აფრიალებდნენ და ლამის იყო თავი დელაკრუასეულ ბარიკადებზე

თავისუფლების ფიგარად წარმოედგინათ, თუმცა სინამდვილეში მხარეებს შორის განსხვავება მეტი არ იყო, ვიდრე ერთი და იმავე ტრადიციულ ტრადიციული ამოცანის ორ ტრადიციულზე ტრადიციულ ამოხსნას შორის. გორბაჩოვმა რომ თავის ყბადაღებულ „რეფორმებზე“ ხელის ალებისა და თავისი იმპერიის გადარჩენის გზა მოსინჯა და მისმა მოწინააღმდეგეებმა რომ რეფორმებისადმი დემონსტრაციული დაპირისპირების პერსპექტივა მოსინჯეს იმავე მიზნით, ერთსა და იმავე კომბინირებულ აქტში, ეს მალე (რამდენიმე დღეში) გახდა ცნობილი ყველასთვის, მაგრამ იმ სისხლნაკლულ დრამატურგიაში გარკვევა, რაც ამ სცენარში იყო ჩადებული, და ამ გარკვევის შემდეგ დამტკიცება ოდნავ მაინც აზრიან ადამიანს მაშინ უკვე თავისუფლად შეეძლო. „საბაზრო“ თვალსაზრისით ანუ მსოფლიო საზოგადოებრიობის წინაშე საკუ-

თარი შესაძლებლობებისა და ინტერესების სარგებანი ამოქმედების თვალსაზრისით ეს საქართველოსთვის ძალიან ხელსაყრელი მომენტი იყო. საქართველო რომ იმ დღეს გამოსულიყო „გეგმავენ“-ს მქუხარე მხილებით დემოკრატიის პოზიციებიდან, ჩვენს ხმას სიამოვნებით გაიგონებდნენ, გააძლიერებდნენ ყველა ტექნიკური საშუალებით და მსოფლიოს მოპყენდნენ. იმ პატარა „დეტალს“, რომ ჩვენ საბჭოთა კავშირიდან უკვე გამოსული ანუ დამოუკიდებლობაგამოცხადებული სახელმწიფო ვიყავით, ყურადღება არ მიექცეოდა (ჩვენი ხმა „გარედან ხმად“ კი არა, „შიგნიდან ხმად“ ჩაითვლებოდა, რადგან მსოფლიო დემოკრატიის ასე ერჩივნა) და ეს პატარა იურიდიული გადახრა მომავალში, ვინ იცის, რა დამატებითი ჯაჭვებით შეგვკრავდა. მაგრამ ეს ვითარების მხოლოდ ერთი მხარე იყო. მეორეს მხრივ, იმ დროს ჩვენ გვექონდა შანსი, რომ უსამართლოდ წაგებული ინფორმაციული ომი ერთი-ორი იაფფასიანი ექსპრესი მოგებისკენ მოგვეტრიალებინა და რუსული საპროპაგანდო აპარატის — შინაგანისა და საერთაშორისოს — ორივე წლის მუშაობა წყალში გადაგვეყარა. ზვიადმა ეს არ გააკეთა და თუმცა ამით საქართველომ ძალიან წააგო იმ მომენტში (ხოლო წააგებდა რამეს წინააღმდეგ შემთხვევაში მომავალში თუ არ წააგებდა, ეს არ ვიცი), მე მკრეხლობდა ჩავთვოდი მისთვის ამის გამო საყვედურის თქმას ან მისთვის ამის ბრალად ჩათვლას. რატომ — ამაზე ზემოთ უკვე იყო ლაპარ-

მევადა და მის წინააღმდეგ გენოციდის ჩასატარებლად. ამ მისთვის მხოლოდ ის არის საბუთი (და ეს სავსებით ბუნებრივია), რომ ზვიადმა ვერ აირჩია ძლიერი მოკავშირე რუსეთსა და მსოფლიოში, ვერ მიერთო მას და ამიტომ ვერ გადალახა საქართველოს წინაშე მდგარი ის თავისი მასშტაბით გადაუღებელი პრობლემები, რომელთაც, ამ მასის აზრით, ეს ძლიერი მოკავშირე გადაუწყვეტდა. შევარდნაძე მაშინ სულ სხვაგვარად მოიქცა. როგორც ჭეშმარიტმა პროვინციელმა და მოქნეებითმა ფანატისკმა, მან მიიღო კომუნისტური რუსეთიდან დემოკრატიული რუსეთის „შობის“ თეთრი ძაფით შეკერილი „კონცეფცია“ და ამ შობის „ქარიშხლიან“ დღეებში თეთრი ძაფითვე დაბლანდული „პროგრესის პარტიის“ დროშას მიაშურა ბარიკადებზე. შეცდომა იქნებოდა იმის ფიქრი, რომ შევარდნაძე ამავე ხაზით ვერ მოქმედებდა, თუ სრულებით საწინააღმდეგო მიზნებს ისახავდა, ვთქვათ, თავისი დემოკრატიული კავშირების განმტკიცების და მომავალში მათი საქართველოს სასარგებლოდ გამოყენების იმედი ჰქონდა. იმ დროს მისი ამ მოქმედების ორივენაირი ინტერპრეტაცია შეიძლებოდა. მისი ე. წ. გამჭოლი მიზანთახევა შემდეგაა გახდა ნათელი, როცა, სულ ერთი წლის შემდეგ, მან იმავე „დემოკრატიულ“ რუსეთს ელცინის მეთაურობით ხელი შეუწყო აფხაზეთის ომის ორგანიზაციაში, ორი წლის შემდეგ ის ომი ხელგონურად წააგო, ხოლო იმ ომის დასასრულს იმის მოწმე

გახდა, „დემოკრატიულმა“ რუსეთმა რომ ერთი თვით (1993 წლის აგვისტოდან ოქტომბრის პირველ რიცხვებამდე) გადაადგმო თეთრი სახლის შტურმი იმ ერთადერთი მიზნით, რომ მანამდე სოხუმის ალბა და აფხაზეთის გენოციდის ჩამთავრება მოესწრო. პუტჩისა და მის წინააღმდეგ რუსეთში თითქმისდამოკიდებული იაფფასიანი გამარჯვების შემდეგ ჩვენი ქვეყნის „იმედი“ მსოფლიოს თვალში სწრაფად ნავიდა ქვევით-ქვევით. ამ ბუტაფორულ პუტჩზე რუსეთის ამდენადვე ბუტაფორული დემოკრატიის ტრუმფმა ეს ქვეყანა უკეთესობისკენ საკუთარი ძალით მაგალ ისტორიულ სუბიექტთა რიგში ჩააყენა, ხოლო მისი ასე თუ ისე მოწინააღმდეგეები, — მისგან განთავისუფლების მაძიებელ მცირე და მომცრო ერთა ჩათვლით — შედარებით წამგებიან მდგომარეობაში იმასთან შედარებით, რაც მანამდე იყვნენ. რუსეთის ეს ზნეობრივ-პოლიტიკური თუ პოლიტიკურ-ზნეობრივი ნახტომი — ამ თითქმისდამოკიდებული რეაქციის ბურჯად მდგომი კოლოსის უცვარი ქვევა სიკეთისაკენ და დემოკრატიის იდეალებისკენ — ისეთი შთამბეჭდავი გარდატეხა იყო, რომ მასთან შედარებით სრულებით ხუნდებოდა ის ფაქტი, რომ ჩვენი ორივე ძირითადი „მოწინააღმდეგე“ ინფორმაციულ ომში — აფსუ „სეპარატისტები“ და ოსი „სეპარატისტები“ (ირიდენტები) — პუტჩის დროს ცალსახად მიემხრნენ კომუნისტურ „გკპ“-ს. ჩვენი შინაგანი მოწინააღმდეგეების ეს თვითმხილება, უბრალოდ, შეუმჩნეველი დარჩა. რუსეთის პრესისა და ტელევიზიის ალყირახსნილმა კამპანიამ საქართველოს წინააღმდეგ, რომელშიც ხანდახან გაიღვებდა შევარდნაძის თითქმისდამაღწევი ნათქვამი და თითქმისდამაღწევი პატარაქალური სიბრძნით მოსილი სახე თანდათნობით დიდი მასშტაბი მიიღო. ღმერთმა უწყის საიდან და რატომ გაჩენილმა თითქმისდამაღწევი-შემბრალებელ-მამხილებელმა და მგმობელმა ტონალობამ, რომლის დევიზი იყო პუტჩის პარადი „На холмы Грузии легла ночная мгла“, მოიცვა რუსეთის გადაცემები საქართველოს თემაზე, ხოლო შევარდნაძის ორაკულისი ტონი უყოყმანობით გამოხატული „დინჯი“ შეფასებები, „საქართველოს დახმარება მართლაც სჭირდება“, მსმენელს ამ ყველაფერის საყვარელი, მაგრამ ამჟღავნად „განსაცდელში ჩაგარდნილი“ ქვეყნის ხსნის აუცილებლობას შთააგონებდა. ცოტა უფრო ფხიზელი საზოგადოებისათვის, ვიდრე ჩვენ ვიყავით, და ცოტა უფრო შორსმხედველი და ანალიტიკოსი პოლიტიკოსებისათვის, ვიდრე საქართველოს სათავეში ვყავით, ეს სიმპტომატიკა საკმარისი იქნებოდა იმის მისახედრად, თუ რა მზადდებოდა, ვის მიერ და რა ფორმით. ჩვენ ეს სიმპტომატიკა შეუმჩნეველი დავტყა, მსგავსად ერთი ჩემი ნაცნობი პროფესორი ექიმისა, რომელმაც ფილტვების ანთებით დაავადებულ პაციენტს მოუსმინა, მაგრამ დიზენტერიის დიაგნოზი დაუსვა. ამასობაში კი თვით საქართველოში გაჩნდა ზარი, რომელსაც უკვე თვეთა მანძილზე მომწიფებდა მოესწრო. იგი გაჩნდა არა იქ, სადაც მოსალოდნელი იყო — არა ზვიადის გუნდსა და იმ გუნდს გარეთ მყოფი ეროვნული მიმართულების პარტიებს შორის, როგორც იყვნენ ეროვნულ-დემოკრატიები ან სხვანი, და არა ერთის მხრივ ზვიადის გუნდსა და სხვა პატრიოტებს, მეორეს მხრივ კი „დემოკრატიის“ მოთამაშე ან არმოთამაშე კომუნისტებსა და ნაკომუნისტურებს შორის, არამედ თვით ზვიადისვე „მრგვალ მაგიდაში“. ერთ მხარეს აღმოჩნდა ზვიადი თავისი გუნდით და მეორე მხარეს მის მიერვე შექმნილი გვარდია, რომელსაც სათავეში „მრგვალი მაგიდა“ წევრი დეპუტატი თენგიზ კიტოვანი ჰყავდა დაყენებული. ეს ზარი გამოჩნდა იმ ფორმით, რომ „გეგმავენ“-სგან მართებულად შემინებულმა საქართველოს პრეზიდენტმა (მართებულად იმიტომ, რომ სსრკ-ს შეიარაღებული ძალების მხრიდან ჩვენი ქვეყნის წინააღმდეგ

მეშვიდე გვერდიდან

საბრძოლო მოქმედების დაწყება შესაძლებელი იყო საბჭოთა კავშირის ფორმალური დაუსაშინებლობის გამო და საქართველოსთვის უაღრესად არასასურველი (სიფრთხილედ გამოიჩინა და „გეგმვები“-ს წინაშე ფორმალურ დათმობაზე წავიდა: გვარდია, რომელსაც მხოლოდ ფორმალურად ერქვა „ეროვნული გვარდია“ — შინაგანი ჯარი, რეალურად კი ყველას მიერ მოიარაღებოდა როგორც არმია ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით, მან თავისი ბრძანებულებით შინაგანი საქმეთა სამინისტროს დაუქვემდებარა და, ამდენად, არმიადა ყოფნის სტატუსი სახელმწიფო არ მინდა იმის თქმა, რომ ეს ბზარი მხოლოდ ამიტომ გაჩნდა ან ამან განაპირობა რაიმე, მისი ფორმის გარდა. ცხადია (და განსაკუთრებით — ახლა, დრომ რომ გაიარა), რომ ის ავტენტურული ორგანიზაციული ნაშეშევი, რაც ამ განხეთქილების მოწყობას სჭირებდა, ამ დროს უკვე შესრულებული იყო, კადრები — მოძებნილი, განლაგებული და დაგეგმილი იყო. მაგრამ თვითონ მოხდა სტრუქტურული განდგომისათვის — რის გარეშეც, რა თქმა უნდა, ის, რაც მოხდა, ვერ მოხდებოდა — ზვიადის ამ ნაბიჯმა გახადა შესაძლებელი და გააადვილა. რამდენად — უჭირდათ ფსიქოლოგიურად ბიჭებს არასასურველი (ამ შემთხვევაში — მილიციის) ფორმის ჩაცმა, ამას შემდეგით დავაზუსტებ: ცოტა უფრო გვიან, როცა აფხაზეთში უკვე იმ იყო, ჯარისკაცები სარტყლები იშოვეს დიდი ვაივაგლანით. ჯარისკაცებმა სარტყლები არ გაიკეთეს, რადგან ბალთებზე ხუთქიმიანი ვარსკვლავი იყო გამოსახული. მილიციის თავისი ვინაობისა და რაობის „შარავანდი“ კომუნისტური დროიდან ისე მტკიცედ მოსდევდა, რომ ქვეყნისა და ერისადმი მის მიერ განხორციელებული ერთგულების რამდენიმე ეპიზოდზე 1988-1990 წლებში მისი ეს ხატი ვერ დარჩებოდა. მაგრამ უნდა შევნიშნო: არავითარი მამტიკივებული საბუთი არ არსებობს იმისა, რომ სერიოზულად მდგარიყოს დღის წესრიგში მილიციის სახელმძღვანელო და 1991 წელს შინაგანი საქმეთა სამინისტროს სისტემაში შეყვანილი შინაგანი ჯარისათვის მილიციის ფორმის ჩაცმის გეგმა.

კიტოვანის პროცესებზე ბარემ ახლაც უნდა ვთქვა. მისი დანიშნა გვარდიის სარტყლად — თავიდან ბოლომდე ან ძირითადად მაინც — ზ. გასასურდისა საქმე იყო. იგი დანიშნა იმიტომ (ჩემის აზრით — მხოლოდ იმიტომ), რომ მასში ძლიერი პროცესება დაინახეს, ძლიერი პროცესება კი მასში დაინახეს მხოლოდ იმიტომ, რომ ციხეში ნაყოფი იყო (პროფესიით იგი მხატვარია) და მუხრანში თავისი შეიარაღებული, რბილად რომ ვთქვათ, ჯგუფი ჰყავდა. მის მოღვაწეობაზე იარაღის შეძენის საქმეში ზემოთ უკვე მქონდა ლაპარაკი. ნოდარ „ბატია“ ვინ მაოუგონა, არ ვიცი. მაგრამ ბიჭებზე გულთ რომ ზრუნავდა და ბიჭებს რომ უყვარდათ იმ ეტაპზე, ფაქტია.

რა მექანიზმებითა და რა პერიპეტეხებით, არ ვიცი, მაგრამ საბჭოთაობის 22-23 აგვისტოს გვარდია აიყარა თავისი დისლოკაციის ადგილიდან თბილისის და რკონში გავიდა. ეს გადაადგილება გაფორმდა როგორც პრეზიდენტის ბრძანების მიხედვით გასული მანერებზე, რომლებიც რამდენიმე დღეს უნდა გაგრძელებულიყო, მაგრამ სინამდვილეში ეს პრეზიდენტის ნება არ იყო. პრეზიდენტი მხოლოდ ვითარებას დაჰყვა. რატომ რკონში გავიდა გვარდია და არა სხვაგან, ვერ ვიტყვი. ზვიადის ახალი გუნდის ერთ-ერთმა ყველაზე შემთხვევითმა და საზოგადოებისათვის ყველაზე გამაღიზიანებელმა წარმომადგენელმა, ზვიადის მიერ კასპის პრეფექტად დანიშნულმა როგორც არქივალმა ნინო მირიანაშვილმა (მას დიდხანს გათხრები უქონდა კასპის რაიონში) როგორღაც მოახერხა და გვარდიას დიდძალი ხირაგი გამოუყო. შესაძლოა, ადგილის არჩევის მოტივიც ეს იყო. ეს

ნოდარ ნათაძე: რას ვიცი

გასვლა რომ მთლად სიამტეხილობის შედეგი არ ყოფილა, ყველამ იცოდა, მაგრამ მაინც ითვლებოდა, რომ ამ გარემოების მიჩქმალვა იყო საჭირო. ის თეზისი, რომ ზვიადმა რუსების ზენოლით გააუქმა ერთადერთი შეიარაღებული ძალა, რომელიც გვყავდა, ძალიან ძლიერი მუსტის მატარებელი იყო და მეც პირადად მთლიანად ამ მუსტით ვიყავი დატვირთული. ასე რომ გვარდიის რკონში გასვლა მოტივირებული იყო, როგორც რუსის ხელიდან საქართველოს ერთადერთი შეიარაღებული ძალის გადარჩენის სურვილი, — არც მეტი, არც ნაკლები. შიში არ იყო, რომ გვარდია რამეს იღონებს პრეზიდენტის წინააღმდეგ. პირიქით. შიში იყო, რომ პრეზიდენტი რუსისვე მითითებით იღონებს რაღაცას გვარდიის წინააღმდეგ, რომელიც საქართველოს ერთადერთი შეიარაღებული ძალაა. ამ ვითარებისა და მისი ინტერპრეტაციისათვის მუდმივმოქმედი ფაქტორი და ფონი

ეს ნაბიჯი სახელმწიფო გამართლებულად ჩავთვალე მიუხედავად იმისა, რომ, ვიმეორებ, მარნეულის ბატალიონის ამოცანა ადგილზე ფრთხილ მნიშვნელოვანი იყო. ბიჭები წავიდნენ მიუხედავად იმისა, რომ ადგილობრივი ხელისუფალი ვალ: გაბელია, რომელიც ძალიან ცდილობდა ზვიადის ერთგულების აფიშირებას, მაქსიმალურად შეეცადა ბიჭები ყველანი იქ დარჩენილიყვნენ. მეორე ეპიზოდი. რკონში რომ პირველად ავედი (გვერდიის იქ გასვლის მეორე თუ მესამე დღეს), მისვლისთანავე შემხვდა იმ ჯგუფის ყველაზე პროფესიონალი და დინჯი ოფიცერი, პოლკოვნიკი ავთანდილ ცუტაშვილი. პირველი, რაც მან მითხრა, იყო: „ცუდი პოზიცია გვაქვს, ამოგვწყვეტენო“. „ცუდი პოზიციაში“ ის იგულისხმებოდა, რომ გვარდია ქედებს შორის ღრმულში იდგა. „ამოწყვეტაში“ კი, ცხადია, რუსების მიერ ამოწყვეტა იყო ნაგულისხმევი და არა პრეზიდენტის მილიციის, „ომონის“ ან

იყო იმავე წლის თებერვალში შავნაბადაზე მომხდარი ამბავი: სახელდობრ ის, რომ იქ მდგომ მხედრობის გუგუს ჯავშანტეხიკით დაარტყა რუსეთის რეგულარული ჯარის ნაწილმა, რომელსაც, როგორც ამბობდნენ, ნილბანი ქართველები ახლდნენ (ამაზე უკვე მქონდა ლაპარაკი ზემოთ). ახლანდელი მდგომარეობაც ისე ემთხვევა, როგორც პრეზიდენტის ჩუმი თანხმობით ქართველ შეიარაღებულ ძალაზე რუსის თავდასხმის ხიფათი ამ ძალის განადგურების მიზნით. ნუ დაგვავიწყდება: თუმცა ჩვენი დამოუკიდებლობის აღდგენა ამ დროს ჩვენ უკვე გამოცხადებული გვაქვს, მაგრამ სრულ გერ დამოუკიდებლობა არ არის. ჩვენსა და მათ შორის, ჯერჯერობით, ე. წ. „კანონთა ომი“ წარმოებს. ბუნებრივია, რომ ამ დროს საზოგადოების აზრი და სიმართლა გვარდიის მხარეზეა და არა პრეზიდენტის მხარეზე. რადგან, ამ წარმოდგენის მიხედვით, საქართველოს წმინდა საქმე ამ დროს არის ჯერ ამ შვიდი ათასი ბიჭის, როგორც ადამიანების, და მერე ამ ჯარის, როგორც ჯარის, გადარჩენა. ამ ვითარების დასახასიათებლად ორ ეპიზოდს მოგიყვან. პირველი. ოფიციალურად დაშლილი „იმედის“ თავჯდომე. ხომასურძი, ამ დროს გვარდიის 26-ე ბატალიონის მეთაური, რომელიც „იმედისგან“ იქნა დაკომპლექტებული და მარნეულში იდგა ძალიან მნიშვნელოვანი ფუნქციით სომხეთის საზღვრით გაუმგობის საქმეში, მე მომეთაბირა, შევიდეთ თუ არა ჩვენც რკონში. ეს ბატალიონი გვარდიის კი იყო, მაგრამ სხვა არანაირი ფიცი არ უქონდა მიღებული გარდა „იმედის“ შექმნის დროს დადებული ფიცისა „იმედის“ და სამშობლოს წინაშე (ფიცის ერთ-ერთი პუნქტი იყო, ქართველს არ ვესწო). „მაინც ვიპოვა, არა იყავი“ (რადგან ამას, სამხედრო დისციპლინის გარდა, თვით საზღვრთან შესასრულებელი ფუნქციების ინტერესებიც მოითხოვდა). მაგრამ რაკი ხ:ფათი მაინც არსებობდა, ერთი პატარა ჯგუფი აიყარა და წავიდა, რათა ბიჭებისთვის არ ეწყენინებინათ. მე

სხვა ვინმეს მიერ. ამ ეპიზოდში უკვე ჩაისახა პრეზიდენტისა და მისი პოლიტიკის ორგანიზაციული შედეგების და მისდამი ორგანიზაციული დამოკიდებულების შესაძლებლობა, რაც ფაქტობრივად განხორციელდა კიდევ პუტჩის შემდგომ უახლოეს კვირებშივე. ერთი შეხედვლით, როგორც უკვე ვთქვი, ზვიადს ვერ ესაყდრებოდა ის, რომ „ორი“ რუსეთის — დემოკრატიულისა და რეაქციულის — რეალურ ურთიერთგანუხეხებლობას თვალს არ მოუხუჭა და საქართველოს ბედი სასწორზე არ შეაგდო პრეზიდენტის სასარგებლოდ მეორისადმი დაპირისპირების, ანუ ღია შაჭრაზმელების წინააღმდეგ ფსევდოდეკორატებისადმი მიმხრობის სახით. ამ პოლიტიკაში ზვიადს ამართლებდა ყველა ის, ვინც რეალურად პ.ტროტსკი იყო და ამასთან — ს.ქემში ჩახედულიც ან დღევანდელი დღის თვალსაზრისით ან ზოგადად ისტორიისა და გეოპოლიტიკის თვალსაზრისით. „რეაქციული ძალები სადმე დამორჩილებას“ (რაც რეალურად, რა თქმა უნდა, არ მომხდარა) მას მხოლოდ ახალ დემოკრატიულად შენიღბული ყოფილი ნიშნები თუ უყიფინდნენ (და უყიფინეს კიდევ). მეორე შეხედვლით, ზვიადმა, პრაქტიკულად, შეასრულა უკვე დამარცხებული პუტჩისტების მოთხოვნა და ქართულ შეიარაღებულ ძალას, როგორც ზემოთ უკვე ვთქვი, მორალური ლახვარი ჩასცა. ზემოთ ისიც უკვე ვთქვი, რომ ეს ლახვარი ძალიან მძიმე იყო, მით უფრო, რომ ზვიადის დისიდენტობის დროინდელ სატელევიზიო მონაწილეობაზე დაყრდნობით ჩუმი მითქმა-მოთქმა, ზვიადს მისკოვიდან მართავენო, ყველა ამ ხდომილების მუდმივ ფონს წარმოადგენდა. უბედურება ის იყო, რომ ორივე ეს მიდგომა, ცალკე, შინაგანად თანმიმდევრული იყო და, ამგვარად, ურთიერთშეგერებას არ ექვემდებარებოდა.

რკონში იმ ხნის მანძილზე რამდენჯერმე ავედი და უნდა ვთქვა, რომ ის დიდებული შთაბეჭდილება სახაზობა, რაც იქ იყო, ჩემ ცხოვრებაში იმის მეტად აღარ მინახავს. რამდენიმე ათასი ქართველი განვეული ახალგაზრდა ქართული ჯარის მშენებლობის ალტყინებით იყო მოცული. ეს სულისკვეთება თავისი სიძლიერით ჩრდილავდა და ჩაგრადა იქ არსებული ყველა სხვა შესაძლო მოტივსა და ფიქრს, ყველა შესაძლო „ქვეყნისუფრო“ ზრახვას, მოტივსა თუ ქვეყნაგრძნობას. ჯარისკაცები მუდმივად იყვნენ, მხნენი, ფორმაში ჩამდგარნი და მოძრავნი. რამდენადაც რკონი ხეობის ძირშია, პოზიციის დაცვას კარგა დიდ მანძილზე გაშლა სჭირდებოდა სიმაღლეთა დასაკავებლად. დისციპლინა სრული იყო და განწყობილება — ჯანსაღი. იმ დღეების განმავლობაში, რაც გვარდია იქ იდგა, რამდენჯერმე ჯარისკაცთა მშობლების მოზრდილმა ჯგუფებმა ამოაკითხეს ავტობუსით (რაკი ყური მოჰყრეს რუსებისაგან თავდასხმის შესაძლებლობას) და სხვადასხვა საბაბით თავისი შვილების დათხოვნას შეეცადნენ. მაგრამ არც ერთმა ჯარისკაცმა, თუმცა კი უფროსობა გაშვებაზე თანახმა იყო, იქიდან ფეხის გადგმა არ ინდობა. მოვლენათა ალქმისა და გაგების ის მეორე ხაზი, რომელიც ვახსენე — რომ რკონში გასვლა ქართული შეიარაღებული ძალის გადარჩენის ერთადერთი გზა იყო მართლაც — აქ არა თუ გაბატონებული იყო, არამედ ერთადერთიც.

დღევანდელი ელოდნენ ზუგდიდის ბატალიონის მოსვლას ლოთი (ვახტანგ) ქობალას მეთაურობით. იგი არ მოვიდა. აღმოჩნდა, რომ სადაც გზაში შეხვედრდნენ პრეზიდენტის წარმომადგენლები და დაერწმუნებინათ, რკონისკენ აღარ გადაეხვია თბილისის გზიდან.

მაგრამ სინამდვილეში საქმე არც ისე წმინდად იყო, როგორც ჩანდა. იყო სხვა ფაქტორიც. შეიარაღებული ძალის გადარჩენის მიზნის მიღმა იქ უკვე იკვეთებოდა კიდევ მეორე, პოლიტიკური კარიერისტული პოლიტიკი, შემდეგ კი ეს პოლიტიკი მთელი სიგრძე-სიგანით გამოჩნდა. ცოტა ხნით ადრე პრეზიდენტმა დაითხოვა პრემიერ-მინისტრი თ. სიგუა, რომელიც მანამდე დასმული ჰყავდა. ამ ადგილზე არჩევენში „მრგვალი მაგიდას“ დახმარებისათვის ჯილდოს სახით (თ. სიგუა საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარის მოადგილე იყო). საიდან და როგორ შეიკრა ერთად ეს ორი კაცი, არ ვიცი, და, რასაკვირველია, ჩემი დანაშაულია, რომ ამის უკითხავად და გამოურკვევლად მოვლენებში მონაწილეობა თუ არა, მათში ყოფნა და ტრალი, თუნდ უნიციტივიოდ, მაინც განვარდქ. სიგუა იქ იყო, რკონში. რა საბაბით და რა მოტივით ან მიზნით, ამას არ ვიცი კითხულობდა, რაც საერთოდ იმ საზოგადოების დაბალ განვითარებაზე და სიმწიფის დაბალ ხარისხზე მეტყველებს, იმ დეპუტატთა ჩათვლით, რომლებიც იქ მიდი-მოდიოდნენ შემოგებულნი მინიტი. ზემოთ ერთ-ერთი ჩასვლის დროს კიტოვანმა მითხრა „მე პოლიტიკური მხარდაჭერა მინდა, სხვა არაფერი მჭირდებაო“. „რა პოლიტიკური მხარდაჭერა-მეთქი? რა გინდა მეთქი, რათა დისლოკაციის ადგილზე დაბრუნდეთ?“ — „აღგვიდგინოს სტატუსი და სიგუა ადგილზე დააბრუნონ“.

ამით იწყებოდა, არსებითად, ჩემი საშუამავლო ფუნქცია გადამდგარ გვარდიასა და პრეზიდენტს შორის, თუმცა წინადადება სიგუას აღდგენის შესახებ, მართალი ვთქვა, არავითარცა გადამიცია (ჩემ გარდა მისი გადამცემი ბევრი სხვაც იყო). ჩემ გარდა იქ ბევრი სხვაც მიდიოდა, მათ შორის უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარე ა. ასათიანი, სხვა დეპუტატები, დეპუტატი ქალების ჯგუფი ჩემი დის ჩათვლით და მრავალი სხვანი. პრეზიდენტის მხრიდან ურთიერთობას განდგომილ ჯართან უაღრესად

იდილოური, პატრიარქალური, შეუჩვენებელი მხურველობითი სახე და ტრანსლობა უქონდა იმ დროს. მაგრამ ასათიანი მაინც წინააღმდეგობაში ჩავარდა, რაკი წყო-ბილებს წინაშე გვარდიის ისეთი პირობები მისცა (მათი შინაარსი არ მახსოვს, რადგან ნაკლებ მნიშვნელოვანი იყო), რომელიც ზვიადმა მერე ვეღარ შეასრულა. ასათიანის მიხედვით, როგორც პარლამენტარობის ანუ შუამავლისა, ის იყო, რომ იმ პარტიაში, რომლის ლიდერიც ის იყო, ღმერთმა იცის საიდან და რატომ, წევრად იყო თ. კიტოვანი. ხაზგასმით აღვნიშნავ: პრეზიდენტს თავისუფლად შეეძლო იმ რამდენიმე ათასი ქართველი მეომრის წამოყვანა მათი დისლოკაციის ადგილზე და ყოველივეს მშვიდობიანად ჩამთავრება. ამისთვის საკმარისი იყო თუნდაც მარტო დამჯდარიყო თავის საკუთარ „ვოლგაზე“ ან სახელმწიფო „კოლმეურნეზე“, რკონში ამოსულიყო და წყო-ბილების წინაშე, სადაც მას არა თუ არავინ ეტყოდა მრუდე სიტყვას, არამედ არავინ დაუშვებდა მისთვის ვინმეს მიერ მრუდე სიტყვის თქმას, ებრძანა კიტოვანისთვის და სიგუასთვის (ან თუნდაც ერჩია მათთვის) დისლოკაციის ადგილზე დაბრუნება. ის განვეული ბიჭებიც და ოფიცერთა დიდი ნაწილიც ისე იყო განწყობილი პატრიოტიზმისა და დისციპლინის სულისკვეთებით, რომ ოფიცრების მცირე, უდავოდ რუსებთან შეკრული ნაწილი (რომლის არსებობაც შემდეგში ნათლად გამოჩნდა) მათ წინაშე პრეზიდენტისათვის წინააღმდეგობის განცხადება ვერ გაბედავდა. დიხა, ზვიადს შეეძლო ორივე „მეამბოხის“, ბრჭყალებში, შეხედვში კი მართლა მეამბოხის ხელკავით ჩამოყვანა თავის რეზიდენციაში. მაგრამ მან ეს ვერ გაბედა ისეთ დროს, როცა ქვეყნის ბედი ამ გაბედავება იყო დამოკიდებული.

ჩემმა ზემოხსენებულმა დიალოგმა კიტოვანთან, სახელდობრ, მის მიერ ჯარის გადარჩენის დაკავშირებამ თენგიზ სიგუას თანამდებობაზე აღდგენასთან, მართალი ვთქვა, ხელი ამალბინა ჩემს გულში გვარდიისა და მისი მეთაურების, როგორც ქართული შეიარაღებული ძალების ჭეშმარიტი ჩანასახის, იმედზე. ზვიადს შეუთვალე ვ. შურღაის პირით და მიუთხვევებლ შეცდომად ვუთხელი ჩემს თავს, რომ პირადად არ ვცეცადე, მიუხედავად ყველაფერისა, მასთან მივსულა და მისი ამაში დარწმუნება: საკმარისია არმის შექმნა გამოაცხადო (რაც, რა თქმა უნდა, რუსებთან ერთგვარი სირთულის შემქმნელი იყო) და ყველა, ვინც დღეს გვარდიაში ვარცა, იქ იქნება-მეთქი. არ ვიცი, მან გადასცა თუ არა ეს, მაგრამ მე კი მწარედ ვნანობ, რომ ჩემს თავში იმდენი ენერგია ვერ ვპოვე, სეციალურად მენახა პრეზიდენტი და, თუმცა ეს მთლად კორექტული არ იყო არსებული გვარდიის მიმართ, ყველა ძალიან ვცდილიყავი მისგან ამ გადამწყვეტილების მიღწევას, რაც უნდა გაერთულებინა ამას ურთიერთობა კრემლთან.

პრეზიდენტის არა სახეებით ნებაყოფლობითი ბრძანებით გვარდიის რკონში ყოფნა ხუთ სექტემბრამდე უნდა გაგრძელებულიყო. გაგრძელდა კიდევ და ხუთ სექტემბერს რკონიდან დაბრუნებულმა გვარდიამ შემოკრებილ ნახევარდამ მემიტირება და ნახევარდამ მყურებელთა ტაშის გრაილში ჩაიარა უზენაესი საბჭოს შენობის წინ შეწვადისკენ. ვინ აირჩია გვარდიის შემდგომი დისლოკაციის ადგილად შეწვადი — კიტოვანმა და პრეზიდენტმა — არ ვიცი. მაგრამ ამ გადაადგილებით შეწყდა — გარეგნულად მაინც, — დაპირისპირების ის ეპიზოდი, რომელიც რკონში გასვლით დაიწყო. მანამდე გვარდიამ დაითხოვა შინ ის ახალგაზრდობა ათასე-ბი, რომელიც რკონში ჰყავდა, და სულ რამდენიმე ასულს კაცზე დავიდა. მაგრამ თავდასხმის შიში და, კერძოდ, რუსეთის თავდასხმის შიში შეწვადიდან გადადისლოკირებით არ გაუქმებულა.

გაგრძელება შემდეგ ნომერში

თვალსაზრისი

„გაღვივების მოსურნე გუნდისაგან კრული“

დასაბამიდანვე მსოფლიოს ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს გავლენიან ინტელექტუალურ ქართულ კულტურულ სამყარო ეთანამშრომლებოდა რა ისტორიულად მსოფლიოს თითქმის ყველა მონიშნულ ცივილიზაციას, ნებისმიერ დროს ითვისებდა ყველა მათგანის ავსებს და კარგავდა რაც უჩვეულოდ ამოღებდა ისედაც მდიდარ კულტურას. ამან და გამოჩენილ მრავალფეროვნებას, უზვად ბარაქადაცროლმა ბუნებამ ქართველი კაცის მენტალიტეტში აღზარდა სწრაფი ყველაფერს განსხვავებული აზროვნებისა და გაუფრთხილება მძაფრი ანტიპათია ერთფეროვნებასა თუ მასაში უსახურების მიმართ.

ვფიქრობ, ყოველივე ზემოთქმულმა განსაზღვრა მრავალსა თუ უჩვეულოდ ფართო სპექტრ ქართველი ხალხის აზროვნებაში ერთსა და იმავე საკითხისადმი მიმართებაშიც კი. უფრო მეტიც, მრავალსა თუ შეუზღუდელი დაპირისპირება იყო და დღესაც მუდმივი თანამდევია საქართველოს ისტორიისა. ასეთი დაპირისპირების ნიშნად შეიძლება დავასახელოთ ილიას და მის თანამოაზრეთა ბრძოლა ბოლშევიკ კომუნისტებისა და მენშევიკ სოციალ-დემოკრატების წინააღმდეგ (რასაც შეენირა კიდეც ერის სულიერი მამა); დავასახელოთ აგრეთვე „დერეფანული“ რუსეთის კეთილშესახებზე თუ იმ პერიოდის სხვა (გადაგვირგვინების მოსურნე) „დიდპოლიტიკოსთა“ „მოდ-განოვას“ (მარტო ჩხიძე და კაკი წერეთელი არა მყავს მხედველობაში).

ეს, ქართველი, კაცის ჩერო, ქართული შეგან არას ელის, და მამ როგორ დავიჯერო, რომ შეილი ხარ შენ ქართველის — მცინე-ვარებს აკაკი, რომლის ნეშთს ასე მორიდებით ეხმინება დაღონებულ-ლი ვაჟა — „გაგვიბატონდა, მგისანო, სირეგნე შეუნონარი“. უფრო ადრე კი ილია ჩვეული შემართებით მიმართავს გადაგვირ-ბის მოსურნეთ — „ვაი თქვენს ხელში ჩვენს საქართველოს!“. განა ნათელი არ არის, რომ ეს ჭიდა-ილი გამოჩვეული იყო არა მხოლოდ იმით, რომ „დრო იყო შესაბამო, გარემოება ვერანი“. დღეს ჩვენს სინამდვილეში იგივე არ ხდება? სხვა რომ არ იყოს, თუნდაც ქართულ პასპორტში ეროვნულობის აღმნიშვნელი გრაფის ირგვლივ ბტეხილი ხმაურით საკმარისა განსჯისათვის. არის თუ არა ეს ხმაური ხელისუფლების მიერ ინსპირირებული? დიხს ვინაიდან ქვეყანაში რაც ხდება, ხელისუფლების ბრალია? იყო თუ არა ამის საჭიროება? ამათ კარგად პასუხობს ადამ მიცკევიჩი: „აზრი მაღალი დაგვაიყვანოს, ლამობს წერილობით“. გვაგონებთ, რომ სწორედ ამ „წერილობით“ თქვა აკაკიმ — „ქრისტეს სახელით ქრისტეს სჯულს წაღება შემოე-რი, და ჩვენს ეროვნულ ფიცარზე „ქართველი“ აღარ სწერია“ და „აქ თვით სჯული ფარისევლებს ხელთ უკრიათ ბადე-ქსელად, ძლიერების საპირფარეოდ, უძლეულების მოსაწე-ლად“. არადა, ეს დაიწერა თითქმის ასი წლის წინ, როდესაც ილიასა და მის თანამოაზრეთა ცნატრული ჰქონდათ საქართველოს ავტონომია. დღეს ხომ გაეროსა და ევროსაბჭოს წევრი დამოუკიდებელ სახელმწიფო ვართ? შეიცვალა კი რაიმე ციდად? ვფიქრობ, არა!

მე, რა თქმა უნდა, არ გახლავართ სწორედ იმდენი ლაზი მჭევრმეტყველი ფარტადი, მაგრამ საქართველოს ამჟამინდელი გარემოების მიმართ მაინც ვიტყვი — საქმარის იყო ოდნავ მაინც შეგველო სამხრეთის კარები, რომ მთელი სივრცე-სივრცით წარმოგვედგინა ჩვენი წინაპრების ტანჯვა-წამება და ფიცილიტური განსაცდე-ლი; ბუნებრივია, რომ ამის ფონზე რუსეთი არცთუ ისე მოძულე მოძალადედ გამოიყურება. იგივე შეიძლება ითქვას დასავლეთზეც; ასე რომ, ჩვენი საგარეო პოლიტიკის ფორმირებისას, ვფიქრობ, სულაც არ არის საჭირო რაიმე წარმ-მართველი მიმართულების არჩევა; ყველა მიმართულებას თავისი ზი-ბი და ნაკლოვანება, მეტნაკლე-ბად, მაგრამ მაინც გააჩნია. ანუ, როგორც ილიამ ბრძანა — „ჩვენი თავი ჩვენადვე უნდა გვეყუდნოდეს“. კი, მაგრამ როგორ უნდა მოვახ-რებოთ ეს? გამოცდილებისათვის, ვფიქრობ, უზიანი იქნება კვლავ ჩვენს წინაპრებს მივმართოთ.

ყველაზე უფრო მიმსგავსებუ-ლი საერთო პოლიტიკური მდგო-მარეობა დღევანდელ საქართვე-ლოსთან, ჩემის აზრით, ფარნავისა და პერიოდის საქართველოში იყო. ვთქვათ, თუნდაც იმიტომ, რომ მაშინაც ისევე „იზრახებოდა“ ქართუ-ლი ენა, როგორც მეფის რუსეთის დროს. აზონის საბოლოოდ დამა-რცხების შემდეგ ფარნავიზმა საფუძ-მელი ჩაუყარა პოლიტიკურად დამოუკიდებელ ქართულ ეროვნულ სახელმწიფოს, რომლის დასაბამი-ც წ. წ. 303 წელი გახლავთ. ფარ-ნავის მიერ ჩატარებულმა რე-ფორმებმა განამტკიცეს ქვეყნის მართვა-გამგეობის იმ დროისათვის პროგრესული სისტემა, ქვეყნის ად-მინისტრაციულ-ტერიტორიული ერ-ოვნულება — საერისთავოები —

დამორჩილდა ცენტრალურ ხელისუფლებას, დანესდა სახელმწიფო გადასახადები: „სამეფო“ და „საერისთავო“ და ასე შემდეგ. ფარ-ნავიზმა შემოიღო: მზის უძრავი წელიწადის სრულიად სახელმწიფო ერთიანი კალენდარი; ეროვნული ქართული წელთაღრიცხვა (რომ-ლის დასაბამია ძვ. წ. 284 წელი); ზოგადქართული საერთო მნიგნო-ბრული და სახელმწიფო ქართული ენა (რომელსაც საფუძვლად დაე-დო ქართლის დიალექტი); სრული-ად ქართული სახელმწიფო დამს-წერლობა — ქართული ასომთავრუ-ლი ანბანი და საფუძველი ჩაე-ყარა ქართულ მნიგნობრობას. მეტა რალა ექნა?

შეუძლია კი დღევანდელ საქართველოს გაიმეოროს ფარ-ნავიზის გამეობის სადარი ქედ-ვა? შეუძლია გვაქვს კი დღეს ასეთი ოპტიმიზმის საფუძველი? გვაქვს გვაქვს იმიტომ, რომ მეფრა — საქართველოში ჯერ არ გადაშენებულა ფარნავის სული, გორგასალის ძალა, დე-იოთის აღმაშენებლობა, თამარის სილიდგ, გიორგის ბრწყინვალე-ბა, ქეთევანის ერთგულება და დიმიტრის თავადადება. ეს რომ ასეა და არა სხვანაირად, ამაზე თუნდაც კოდორის ხეობა მეტყველებს! როგორ გვევლინე-ბა მაღაზოდ, დაღლილი სულის აღმაფრენად და ნაგვემი სხეუ-ლის კურნებად სვანი კაცის ეს ყველაფერს უტყვი გამეობა? სვანმა კაცმა ისტორიულადაც ხომ არაა ჩააგდო მეფისა თუ საბ-ჭოთა რუსეთის ადმინისტრაცი-ულ-ტერიტორიული დაყოფა და არ დათმო კოდორის ხეობა.

ფეხიც არ მოუცვლია იქიდან. დღესაც იქა დგას მიუხედავად გამაძვინგარებული შემოტევებისა იმ ძაღლთა და მამაძაღლთა გახეუ-ბული ლაყის, ქართული „მეფრება“ რომ ხელში შემოაღნათ. სვანებს რომ ვუყურებ, ასე გგონია საქართველომ დღეს ათქმევინა ვაჟას — „ნუ გაგონებთ დედადარდი, ჯერ ისევე ვარ ფიანად“. სე-ანებით აღტაცებულმა არ შემი-ძლია მივჩიო პერიფერიაში არ გავიმ-ეორო გალაკტიონის სიტყვები — „ჩვენ აქ სვანები მზიდან ვეშე-ბით, ვსვამთ ცეცხლიან აზარფეშე-ბით მზის საღებავს“. ვინ იცის, იქნებ სწორედ კოდორის ხეობიდან აპირებს სრულიად საქართველოს მზე ამოიბრწყინება?

მანამდე კი ყველა ღონე უნდა ვისმაროთ, ნეშის ყუნწშიც კი გაეჭვრეთ, რომ როგორც ვაჟა-ფანოშ ქართული სახელმწიფო. საერ-თოდ, ნებისმიერ ქვეყანაში, ის-ტორიის ნებისმიერ მონაკვეთზე, ქვეყნის სოციალურ-პოლიტიკური მდგომარეობა ყალიბდებოდა და ყალიბდება ამ ქვეყნისათვის ახლო თუ შორეული საზღვარგარეთიდან მომდინარე სხვადასხვა ძალის იმ-პულსთა და შეგავლენის ფაქტორ-თა დაბალანსებით. ნებისმიერი ხე-ლისუფლების უპირველესი მოვალე-ობა ყოველთვის იყო, არის და იქნება სახელმწიფოს ისეთი მოდელის შექმნა, რომელიც ფაქტორთა დაბალანსების ამ პროცესს თვით-დინებაზე კი არ მიუტყვას, არამედ წარმართავს მას ქვეყნის საკეთილ-დღეოდ.

როგორ შევქმნათ სახელმწიფოს ასეთი მიზანმიკვლევითი მოდელი? როგორ განვსაზღვროთ სახელმწიფო სტრუქტურების ტრანსფორმაციის დინამიკა? როგორ განვსაზღვროთ ოპტიმალური სამეურნეო ინფრას-ტრუქტურა და პრიორიტეტები? როგორ დავადგინოთ ნედლეულის მოპოვებისა და პროდუქციის გასაღე-ბის ოპტიმალური გეოგრაფია? აუ, თუ მთლიანობაში გავიაზრებთ, როგორ გამოვკვეთოთ საქართვე-ლოს სასიცოცხლო ინტერესების სფეროები და მათი კონსტრუქცი-ა? როგორ მოვახერხოთ, რომ სა-ქართველოში საშინაო ეკონომიკურმა პოლიტიკამ წარმარ-თის საგარეო პოლიტიკა და ორივემ ერთად შექმნას ერის მთლიანობის დამცავი მექანიზმი?

თუ ამ კითხვების პასუხი მსოფ-ლიოს ქვეყნებში ბუნებრივად, ევოლუციური ტრანსფორმაციით, საუკუნეებზე გადაჭიმული უწყვე-ტი განვითარების გზით წარმარ-თა, საქართველოში და დსთ-ს ქვეყნებში იგი თავიდან ბოლომ-დეა გასაზრებელია. არადა, შეუ-ძლებელია ყოველმხრივ გაანალი-ზებული და გამოსწავლილი გათე-ვლით გავგის გარეშე სიარული; აუცილებელია პასუხი გავცეს იმ კითხვებს, ზემოთ რომ ჩამოვთვა-ლეთ; აუცილებელია ვიცოდეთ სამეურნეო განვითარების დინამი-კა, სტრატეგია, ტაქტიკა, პოლიტი-კა;

ამისათვის ხელისუფლებამ წინა-პართა მსგავსად უნდა შეძლოს „სწავლულ კაცთა“ და სპეციალ-ისტთა ყველა ფენისა და მიმ-დინარეობის ფართომასშტაბური მო-

ბილიზება. ხაზგასმით აღენიშნავ, რომ საუბარია ინტელიგენციის (და არა მთელი მოსახლეობის) წარმო-მადგენლობით ორგანოზე, ისიც მხოლოდ მრჩეველთა ხმის უფლებით. პირობითად ვუწოდოთ მას ექსპერტ-თა საბათბირო. ექსპერტთა საბათ-ბიროს, როგორც ინტელიგენციის არჩევითი ორგანოს შექმნისათვის, ჩვენი ჩანადფიქრით, მონვეულ უნდა იქნას ქვეყნის ყოფილი „სახალხო მეურნეობის“ ყველა მოშლილი თუ პერსპექტიული დარგის (სავარაუ-დოდ ასეთი დარგი ორასამდეა) წამყვან სპეციალისტთა კონფერენ-

ცია. ასეთ კონფერენციაზე ალბათ ფარული კენჭისყრით, საკმარისი იქნება სამი ან ოთხი წამყვანი სპეციალისტის არჩევა. ორას დარ-გობრივ კონფერენციაზე არჩეული იქნება 600-800 რჩეული სპეციალ-ისტი-ორგანიზატორი, რაც ორგა-ნიზაციულად უკვე ექსპერტთა საბათბიროა.

სათათბიროში არჩეული სპე-ციალისტები, იმავე დარგობრივ კონფერენციაზე შეარჩევენ სპე-ციალისტთა უფრო ფართე გუნდს (სავარაუდოდ ოც კაცამდე) და მათთან ერთად შეადგენენ დარგის განვითარების მიზნობრივ პროგრა-მას (სულ ორას პროგრამას). პარალელურად, ყველა რაიონის

გამგეობაში შექმნილი სპეციალისტთა ჯგუფები შეადგენს რაიონის განვი-თარების პროგრამებს (ჯამში ასამდე პროგრამას). ეს პროგრამები ერთ-მანეთის ინტერესებს და ზოგად-ეროვნულ პერსპექტივას გაითვალ-ისინებენ მხოლოდ შემდგენელთა ერთადიგისა და ინტუიციის ფარ-გლებში და ამდენად ზუსტნი იქნები-ან მხოლოდ პირველი მიხალოე-ბით. მათი დახვეწის მიზნით, უნდა მოხდეს ყველა მიზნობრივი (როგორც დარგობრივი, ისე რაიონული) პრო-გრამის ურთიერთშეჯერება, სინ-თეტი, პროგნოზირებადი მომავლის, დღევანდელი დღის რეალობე-ბის, გეოსტრატეგიული პერსპექ-ტივისა და სხვათა ნიუანსებისა თუ თავისებურებათა შესაძლე-ბლად სრულად გათვალისწინებით. ასეთი სინთეტი მიღებულ ქვეყნის განვითარების ერთიან გეგმას პირობითად შეიძლება ვუწოდოთ ქვეყნის ეკონომიკური განვითარე-ბის კონცეპტუალური მოდელი. იგი გახდება ამოსავალი ბაზა დარგობრივ და რაიონული პრო-გრამების ხელმძღვრე შესადგენად-ხელმძღვრე შემდგენელი პროგრამე-ბი პირველთა შემდგომი იქნები-ან უფრო ზუსტნი და მიზანმი-მართულნი, ვინაიდან მათი ამო-სავალი ბაზა იქნება არა მხო-ლოდ მავანთა ერთადიგია, არამედ საერთო ეროვნული ხე-დეა კონცეპტუალური მოდელის სახით. ხელმძღვრე შემდგენელი პროგრამების განმეორებითი სინ-თეზით მიიღება ქვეყნის განვი-თარების კონცეპტუალური მოდ-ელის გაუმჯობესებული ვარიან-ტი. ასე განმეორდება მანამ, სანამ არ მივიღებთ ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების კონ-ცეპტუალური მოდელის საბოლოო, სრულყოფილ ვარიანტს.

კონცეპტუალურ მოდელს, როგორც ზოგადქართულ (თეორი-ულ) საბაზისო ამოსავალს დაეყ-რდნოთ ქვეყნის სამეურნეო ინ-ფრასტრუქტურის განსაზღვრა და პრიორიტეტების შერჩევა, განსო-რცილების მეთოდებისა და დი-ნამიკის განსაზღვრა, ეკონომიკური ბერკეტების სრულყოფა და მრავა-ლი სხვა. ანუ, კონცეპტუალური მოდელი საშუალებას მოგვცემს არ-გუმენტირებულად დავგვემოთ ერ-თიანი ქართული სამეურნეო სივრ-ცე (ცენტრით თბილისში), როგორც ეროვნული იდეოლოგიის ფუძემ-

დებულური ფაქტორი ექნას (მანამდე სოლიდირებული და დამატებითი ქცეობით).

ვფიქრობ, თავდაპირველად შედგენილი, ანუ პირველი მიხა-ლოებით ზუსტი მიზნობრივი პრო-გრამების (როგორც დარგობრივის, ისე რაიონულის) შედგენას წინ თვე დასჭირდება, რაზეც ექსპერტ-თა საბათბირო იმუშავებს მათ მიერვე შერჩეულ სპეციალისტთა გუნდებისა და გამგეობების სპე-ციალისტების მონაწილეობით. რაც შეეხება ამ პროგრამების სინთეზს და შეჯერებისათვის მოსაზრადე-ული სამუშაოების ჩატარებას, ამას სავარაუდოდ წელიწადნახევარი უნდა დასჭირდეს, რაზეც უკვე მხოლოდ ექსპერტთა საბათბირო იმუშავებს. მიზნობრივი (დარგობრივი და რაიონული) პროგრამების ხელმეო-რედ შედგენას, განმეორებით სინ-თეზს, აგრეთვე მთლიანი ციკლის განმეორებას (კონცეპტუალური მოდ-ელის სრულყოფამდე) — დამატე-ბით წელიწადი უნდა მოჰყვას. ამრიგად, ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების კონცეპტუალური მოდელი შექმნას სავარაუდოდ სამი წელი მოუწდება, რისთვისაც 15 მლნ. აშშ დოლარამდე იქნება საჭირო.

ყველაფერთან ერთად, საქართვე-ლოს ეკონომიკური განვითარების კონცეპტუალური მოდელი შეიძლე-ბა წარმოვიდგინოთ როგორც საერ-თაშორისო თანამეგობრობის ეკონომიკური განვითარების კონ-ცეპტუალური მოდელის საწყისი ეტაპი; თუ ასეა, იქნებ ამ თანხის (15 მლნ აშშ დოლარი) მოპოვება თარგმნის სახითაც იქნეს შესაძლე-ბელი. ბოლოსიტყვის მაგიერ ვი-ტყვი, რომ ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების კონცეპტუალური მოდელი გახდება ეროვნული იდეოლოგიის ის საფუძველი, რასაც დაეფუძნება კულტურული გარდაქმ-ნების ევოლუციური ზედნაშენი და ქართული სახელმწიფოს სამხედრო ძლიერება.

რაც შეეხება საერთაშორისო თანამეგობრობის ეკონომიკური განვითარების კონცეპტუალური მოდ-ელს, ჩვენს ღრმა რწმენით, იგი არის იყვამდებით და შემდეგი საუკუნეების პოლიტიკის მიზანმიკე-ლული დოქტრინა. უფრო გამკლკე-თილად რომ ვთქვათ, მსოფლმხედ-ველობითი ინტეგრაცია არის ერ-თადერთი სწორი გზა კაცობრიო-ბის მარადიული არსებობისა და დი-ალოცენებული და დაფუძნებული ადამიანის მაღალწინაპრული წინა-განი სამყაროსა და ბუნების სი-ბრძნეშეუღებელ კანონების მარად-დაუოკებელ შემეცნებაზე.

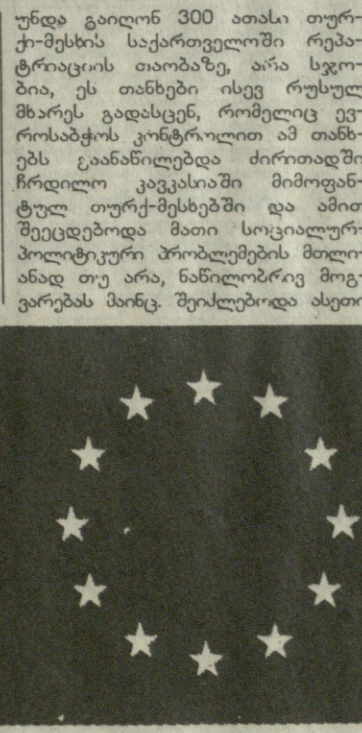
რმარ ჰანელიძე
ბუნების დაცვის კავშირის (სა-ზოგადოების) გამგეობის თავმჯ-დომარე

ჩხუბი ქოხს იქით არ უნდა გავიდეს, ანუ ჩაგოზ გვაქვს ევროსაბჭო თუკი-მსხუბის ჩაგოსაგლავს?

მეოთხე გვერდიდან

საირეთი, ყოფილი დასავლეთი პრუსია, ჩხუბიდან (დღევანდე-ლი ჩრდილო-მორავიის ოლქი, ანუ ყოფილი სუდეთის მხარე), ლიტვიდან (ყოფილი მეშელის ოლქი), დანიდან (შლეზვიგის ნაწილი) და უნგრეთიდან.

შეიძლება ვინმემ გეთხრას, ეს უადგლო პარალელია. ევრო-პაში, მათ შორის აღმოსავლეთ ევროპაში ქვეყნებს ერთ-მანეთთან სადაო არაფერი აქვთ, რაც ერთხელ და სამუდამოდ დადგენილია პელსონის მოლაპარაკე-ბებითა და დასკვნითი აქტით. კი, ეს მართა-ლია, საზღვრებზე და ტერიტორიებზე არავინ დაობს, მაგრამ ადამიან-თა ცალკეულ ეთნიკურ ჯგუფებს მორალური უფლება აქვთ იფიქრონ და იოცნებონ თავიანთ მამაპაპულ ადგილსამე-ოფელზე. თუკი თურქი-მესხების დაბრუნების პრობლემას დასავლეთი უშუალოდ გვიყვანებს, როცა დროის ფაქტორი უგულუ-ბელყოფილია, მაშინ გადასახლე-ბულ გერმანელებს განა არა აქვთ მორალური უფლება იფიქრონ თავიანთ ძირძველ საცხოვრებელ ადგილებზე დაბრუნებაზე. განა ისინი იმავე დროს არ გასახ-ლეს, როგორც თურქი-მესხები, სხვაობა მათ შორის სულ ერთი წელია. მიუთუქტეს, როგორც ზევით აღვნიშნეთ, გერმანიაში არის უკან დაბრუნების მოსურ-ნეთა საკმაო რაოდენობა. თუკი ვენის კონფერენციაზე გარკვეული ოდენობის სახსრები

და სხვა სახის დახმარებების შემდგომში დრო და დრო გან-მეორება. რუსეთი ტერიტორიუ-ლად დღესაც გრანდიოზულ ქვე-ნად რჩება, 300 ათასი კაცის დაოკება 170 მილიონიან მასა-სათვის დიდი არაფერი პრობ-ლემაა. საერთოდ, ცნობილი ფაქტია, რომ როდესაც რომელიმე ქვეყ-ნის ეთნიკურ-პოლიტიკური ცხოვრებიდან საკითხი გააქვთ მის ფარგლებს გარეთ და საერთა-შორისო უღერადობას ანიჭებენ, ეს იმაზე მიუთითებს, რომ აღნიშ-ნულ ქვეყანაში ზოგი რამ ამ

მხრივ წესრიგში არაა. მას ჭკუა უნდა დაარგონ, მიუთითონ, შეუს-წორონ, თუ საჭიროდ ჩათვალეს, გარკვეული ქმედებანიც აიძულონ. ასეთი ქვეყანა უკვე ნიშანდარ წაგებულ პოზიციაშია. საერთა-შორისო ფორუმებზე იგი იძუ-ლებულია თავი დაიცვას შენიშ-ნებისა და ბრალდებებისათვის, ანდა თავი აარიდოს მისთვის უსიამოვნო რჩევა-რეკომენდაცი-ებს. იგი თავდაცვით მდგომარე-ობაშია. მაგრამ თუ იმავე ქვეყ-ანაში ჩატარდება სო-ციალურ-ეკონომიკური, ეკოლოგიური, ჯან-დაცვის, განათლების, ტურიზმის ან სხვა საერთაშორისო დონის ფორუმები, — ეს ქვეყ-ანა მოგებულ მდგო-მარეობაში აღმოჩნდე-ბა. საქმე ისაა, რომ აღნიშნულ ფორუმებზე ბოლოს შემთუშავებენ და მიიღებენ ისეთ რე-კომენდაცია-გადან-ყვებითლებს, რომ-ლებიც ითვალისწინებენ ნიკეიული ქვეყნისთვის ფულად-მატერიალურ ან

სხვა სახის დახმარებას. ჩვენი ხელისუფლების მისა-მართით შეგნიშნავთ, რომ მაქსი-მალური სიფხიზლე და წინდახედ-ულება გამოიჩინოს იმისათვის, რომ ეთნიკური, დემოგრაფიული ან პოლიტიკური ხასიათის არცერ-თი საკითხი არ დაუსხლტეს და საერთაშორისო განსჯის საგანდ არ ექცეს, თორემ იქიდან ნაკ-ლები ხიერი მოვლის ქვეყანას, ხალხს. როგორც რუსული ანდა-ზა გვეუბნება: ჩხუბი ქოხიდან არ უნდა გავიდეს.

გაგრძელება. დასაწყისი
„საქართველო“ №7

საქმიანო კომისიაზე გადის შემდეგ აეროდრომზე აღარ გასულივარ სამუშაოდ, არც ვინმეს შევუწყობივარ, ვიყავი ჩემთვის ზონაში. ისე სანდთან ადმინისტრაცია თუ რაიმეს დამავალდება, ცხადია, უარს არ ვუთხვებოდი.

ერთხელ დამიბარეს და მითხრეს, წავსულიყავი იზოლაციის, ლუშელი გამეზურებინა. წავიდი, თვით იზოლაციის კარზე მოხრილი შინაგანად დაგვიტყდა და რამდენიმე საკნისაგან შესდგებოდა. საკნების ერთი ნაწილი განკუთვნილი იყო მამაკაცებისათვის, მეორე კი - ქალებისათვის, ეტყობა, წინა დღეებში იზოლაციის სარეზონანსო სამუშაოები ჩატარებინათ, კედლები ნესტიანი ჩანდა, ამიტომ აუცილებელი იყო ლუშელის მაგრად გასუფთვა, რათა საკნები წესიერად გამოშვალყო (იმ დროს ყველა საკნი თავისუფალი იყო და კარიც ღია დატოვებინათ), ლუშელი კი ისე იყო აშენებული, რომ გასუფთვების შემთხვევაში ორივეს მხარეს ერთნაირად გაათხოვდა.

ის იყო ლუშელი გასუფთვების შემთხვევაში, რომ იზოლაციის ასე ჩვეულებრივად წლის თვეზე მეტხანს, მარწყვით გოგონა შემოიკრიბოდა, მომსახურა და თითქმის მარტოხელური კაბითი მითხრა, რაც შეიძლება მაგრად გასუფთვებინა ლუშელი, თორემ გაცივდებოდა, დაყოფა.

— ვინ გაცივდებოდა-მეთქი, შევეითებ გაკვირვებულად.

— ვინ და ჩვენ, გოგონები, ლავრის უფროსმა ხუთ-ხუთი „სუტკა“ კარცერი მოგვსაუბრა ოთხ გოგონას, — ჩამოკალა მოსულმა.

— მერე რისთვის მოგვსაუბრა, — გულშემატკივრობდა ვითხვებ.

— საბოლოოდ წავიდით ბიჭებში, იქ წამოგასწრეს ზედამხედველებმა, ბიჭები უნამუსოდ გაიქცნენ და მიგვარეს, ისე მოულოდნელად წამოგასწრეს „ძალელებმა“, რომ სამსახურს ვერ მოგვსწარმო, — ისეთი დანაშაულით და გულისტკივლით თქვა იმ ცინიკოსმა გოგონამ, თითქმის მართლა დიდი რამ დაეკარგოს. მის მაგიერ მე შემერცხა და თავი ჩავლუნე.

— შენ არავისთან მეგობრობ, არ დადხარ გოგონებში? ისე გაბეულად შემიკითხა ეს არამკითხველმა, თითქმის დიდის ნაცნობობა გვერდებოდა ერთმანეთში.

— არა, მეთქი, ვუბახუბ და იქვე დაეუბნა — ჩვენში ასეთი თავმჯდომელო საქციელი დიდ სირცხვილად ითვლება-მეთქი.

— თქვენში სად, რომელ ქვეყანაში ცხოვრობს კიდევ ასეთი სხვად და ევლორის ხალხი, რომ მეოცე საუკუნეში კიდევ არ სცემენ პატივს ადამიანისათვის ამ უმაღლეს სიამოვნებას?

— სად და საქართველოში — გულმოსულმა შეფუდებულმა.

— ოი, ოი, ოი, წამოიძახა ჩემმა თანამოსახლემ, — გინდა დღევანდელი მოგვიყვანო ორი ქართველი გოგონა, რომელთაც ამ სამსახურში სამსახურად მიიყვანა აქეთ. ის გეგმენ თვითონა სარ ცვედანი და იმითი ერთდები გოგონებს? — ეს მითხრა და პატარა ბავშვითი ლოყაზე მომიტაცუნა ხელი.

ასეთი დამცირება ვერაფერს ვაძლავდი, მაგამი ვწვდი და ღონიერად ვუბიძგე, კახა წაბარავდა და ლუშელის კედელს შეასვდა. ოი, ამას რას შერებო, შე მხეცი, ხომ არ გინდა ვე თვალში გადმოვიდო, — წაისისინა მან და გაშლილი ხელის ორი თითი თვალში გამომიქანა. მისი ასე გაკაპასება არ მოეწონებოდა, დახეულმა უცებ თავი გვერდზე შევარბიე, იმავე წამს მისი მკლავები კისრზე შემომიქნდა და გაგიჟებული კოცნით დამაცხრა სახეზე, მისი კოცნის პასუხად მთელი სხეულში თბილობა გრუნტლად დამიბარა და უწყვეტად აჩქევდა სისხლი ძარღვებში. თითქმის ჩემი სურვილის საინიშნავად გომიქნებდით, ეს კი არის, რომ ორივე ხელი მძლავრად მოქცეო, ავიტყუე, ერთ-ერთი საკნის შევიყვანე და ფიცრების ნარზე გავგორდი ასე ჩახუტებულად...

მოულოდნელად ზედამხედველი წამოვადგა, ზეზე წამოგვეყვითლი ორივენი, სიკვდილისაგან თაყაღებული იქვე ზედამხედველის წინ გავეჩვიე. ხელმოკერულმა კახამ კი ერთი გულიანად მიუყვალა ზედამხედველს და თვალის დახამხამებით გაუჩინარა იზოლაციის დანაშაული.

მეგონა, ასეთი საქციელისათვის მე თვითონ გამომშალდებდი იზოლაციის, მაგრამ ამჯერად მხოლოდ გალანდვა მაკარა ზედამხედველმა, თანაც დამიქუქრა, რომ განმეორებით შემთხვევაში უფროსობასთან დამასმენდა.

გაი, რომ ამ ლავრში დიდხანს არ მომიწია ყოფნა და სრულიად მოულოდნელად თავს ახალი უბედურება დამატყდა. ისეთი, რაც მანამდე ძილშიც კი არ დამსიზმრებია. ისე რომ თქვამთ, აქვეყნად ადამიანი მეტწილად ტანჯვისათვის ყოფილა გაჩენილი, თუმცა მე რატომღაც ასე მეგონა, რომ ამ სატანჯველის მაქსიმუმი მერგო წილად. აი, როგორ მოხდა ყოველივე ეს:

ერთ დღეს, ახალმოსული მსჯავრდ-

სიხის

ბულები გამოგვიძახეს სპეცნაწილში. შევდიოდით თითო-თითო რიგის მიხედვით, როდესაც ჩემი ჯგუფი მოვიდა, შევედი, მაგრამ მოხდა ისე, რომ გამარჯვების თქმა დამავიწყდა დამხდურთათვის, შესაძლოა ამდენმა გადატანილმა უბედურებამ დამიჩლუნვა გონება, თორემ სალამს როგორ არ ვიტყვოდი.

ოთახში, სადაც შევედი, რამდენიმე ოფიცერი იყო, რატომღაც გაკვირვებული დამაცქერდნენ. მათგან ერთმა, ჩინით კაპიტანმა, საჩვენებელი თითი საფეთქელთან დაიტრიალა და მკითხა: — შენ რა, მუნჯი ხარ?

— არა-მეთქი, — ვუბახუბე.
— არა და შენი ღედა, აქ რა, ხალხნი არა ვართ, რომ საღმის ღირსად არ გეთვლი? დაიღრმავა კაპიტანმა და სკამიდან წამოვარდა.

დარწმუნებული ვარ, ნამდვილად მშვიდობიანად ჩავივლიდა ყველაფერი, ბოლოში რომ მომხდებოდა ჩემი არასწორი საქციელის გამო, მაგრამ ეს აღარ ვიკადრე და კაპიტანს გაღმა შევეუბნე: შენი ღედა და შენი ყველაფერი-მეთქი. ამის გაგონებაზე სულ გადაირია ის ოსტრი, საკმა სხვადასხვა, რომ ჩემთვის დაერტყა, მაგრამ მოასწრა ერთ-ერთმა ოფიცერმა და სკამზე უტაცა ხელი, თან დაუყვავა, სცადა დაემშვიდებინა.

გაცივებული კაპიტანი თითქმის გონს მოგვო, საკმა ხელი უშვებდა და ცბილების ღრმად ზიზღით წამოიძახა:

— დედას გიტრებ, ისეთ ადგილას გაგაგზავნი, რომ თვითი დათვების მეტი ვერაფერი ნახო, იქ ისტუნე სამოცგრაფი სიან ყინვაშიაო.

მოსაძენი რატი მოხდა, აღარც მე დამიხვია უკან. ვიცოდი, რომ ახლა ამ ველურს ჩემი მხრიდან ვერავითარი მონაწილე ვეღარ შეცვლავდი და განზრახვას და ამიტომ დედასთან ერთად მამის სულიც ვუბახუბე, ისიც ვუთხარი, თვით დათვებში თუ გამაგზავნი, ბადრაგი ხომ მეყოლება, ყველა შენისთანავე ველორის ხომ არ იქნება-მეთქი.

ეს ვუთხარი და თავმჯდომელოვანი გამოვარდი გარეთ, ისე, რომ ვეღარ გავიგე, რა მოხდა, ან რა იქნება იქ. ეს კი ვიცოდი, ის ძალიანშეიშლილი კაპიტანი სეირს არ დამაყრდა და ამ განსაცდელის მოლოდინი სამინდოდ ველოდები. ისიც ვიცოდი, რომ კარცერი ჩამხამდნენ და იქიდან ალბათ ეტაში მიკრავდნენ თავს. ამ მიშის გამო იძულებული ვიყავი, ბარაკის სხვენზე მიგმალულიყავი, მაგრამ დაგვიმდებოდა ზედამხედველმა მალე მიპოვებს, ერთი თაღთანად მიმბეჭდეს და შემდეგ იზოლაციის მიერეს თავი. ერთი სურვილი მქონდა, როგორმე ხმა მიმეწვინა ჩემი მწყალობელი ექიმისათვის, მაგრამ ესც ვერ შეძელი.

მეორე დღით, როგორც კი მუშა პატრირები გაიყვანეს აეროდრომზე და ზონაში დარჩენილთა შემოწმება მოიწია, გამომიყვანეს იზოლაციიდან და პირდაპირ „ქორნი ვორნიში“ მიერეს თავი, რომელიც ადრინა შემოყვანილნი ზონაში.

ოცდაათშობილი კაცი გამეჭვდეს იმ მანქანაში, ესენი იყვნენ რეციდივისტ ქურდები და წესრიგის ურჩი დამრღვევნი, რომელთაც ამა თუ იმ მიზეზთა გამო, დიდი ხნის წინ აუღოთ ხელი ადამიანურ ცხოვრებას და ღირსებაზე ახლა მათთვის არავითარი მნიშვნელობა აღარ ჰქონდა, თუ რომელ ლავრში მოხვდებოდნენ, უფრო მეტიც, ზოგნი ასეთ სტრატეგიას პოულობდნენ შევებას.

ამაირ ხალხთან შეხვედრის მეც მანქანაში და ეს ოცდაათშობილი კაცი უკანვე დავაბრუნეს მოსკოვში, იმავე გამანაწილებელ ციხეში „ქორნი ვორნიში“. იქ მიყვანილნი საკნებში აღარ გავუწაწილებივართ. მოვითავსეს ე.წ. „ვოკალიზმი“, რომელიც უშველებელ დარბაზს წარმოადგენდა, ერთი კვირა ვიყავით იქ. ყოველდღე მოჰყავდათ და გვემატებოდნენ მისული პატრირები (ადმინისტრაციის შესვლად, უფროსის ხალხი). ბიჭებმა საიდანაც შეიტყვეს: „პერ-ქილიკი“ ეზოში სატყროთა ვაგონების ეზოშია ჩამოშვებული და შორეულში გასაგზავნად ეტაში მზადდება. მაგრამ ჯერ-ჯერობით არავინ გვეხებოდა სააბაზოდ. პატრირთა რიგები კი თანდათან მატულობდა, ბოლოს ისე გაივსო ეს აბსურდ დარბაზი, რომ ხელი ნარებიც აღარ გვეოფნებდა წამოსწოლად. ერთი დღე-ღამე უფროდ დამიწია ყოფნა, მეორე დამესაც არაფერი შეღავათი ჩანდა, უძილობით გამოღწეული ამაოდ ვათვალიერებდი თავისუფალ ადგილს. ამ დროს ჩემს წინ ორმოც წლის მითანებელი მამაკაცი გაჩერდა და არ გეძინებო, მკითხა.

— როგორ არ გეძინებ, უძილობით ფეხზე ძლივსა ვდგავარ-მეთქი, — ვუბახუბე მე.

— აგერ, ნარების ქვეშ არის კიდევ თავისუფალი ადგილი, ორი-სამი კაცი მო-

თავდება, თუ არ იუკადრის, ჩემი საბანი გაგზავნით და ზედ წამოვწევთ. ეს რომ მოთხრა, პასუხს აღარ დაულოდა, ხელი მოვიკა და ნარებზე შევდარა, მივეყვი მეც. აქაც ბლომად იყო ხალხი, მაგრამ ჩვენთვისაც გამოჩნდა ადგილი, საბანი გაგზავნით და მივეყვი, გამომეღობა რა ჩემი „ეკთილისმყოფელი“, სადაურობა მკითხა, ვუთხარი, თავისიკ მოთხრა, როსტოვიდან ყოფილა.

ორდამენათვეს მალე ღრმად ჩამეძინა, მაგრამ მალევე გამეღვიძა და საკვირველ მდგომარეობაში ვიხილე ჩემი თავი; როსტოველ პატრირს ჩემთვის შარვლის ღილეტი გაეცხა, ორივე ხელი შიგ ჩავეს და ასოს ეფერებოდა გადარეული, თან მთელი სხეულით კანკალებდა მიტყდი, რომ ცვედნთან მქონდა საქმე, ერთი ღონიერი წიხლი გვარი და გამოვავლე ნარებზემდინ, მე კი კვლავ ძილს მივეცი თავი.

მეორე კვირა დიწყო მას შემდეგ, რაც ამ ციხის „ვოკალიზმი“ ვიყავით და ჯერ-ჯერობით არავინ გვეხებოდა ეტაში გასაყვანად. ეს ამოდენა ხალხი ერთდროულად არეული, ათასგვარ უხეირობას ჩადიდა, ზოგნი ზარსა და ბანქოს თამაშობდნენ, ზოგნი

ნარსულს გახსენება

საკუთარი კანზე ტატუირებას იკეთებდნენ, ზოგნი კბილის პასტისა და ფხვნილისაგან სასმელს აშხადებდნენ და ასეთ გაწამალი-ში ზონიონით მიიწვედა დრო. მასთვის, იმ ვაგზალში ყოფნისას, ერთმა სუბიექტმა შემოიძახა: შენი ჯარისკაცილი ჩქებში ბატონებში გაიქცევი სულერთია, შენ გზაზე მოკლდები (ძალზე გამხდარი ვიყავი იმ დროს). პატრირებმა, ვინც ახლოს იყვნენ ჩვენთან, ცხადია, გაიგონეს მისი ნათქვამი და ჯგუფური წესით (ყველაში გამოიხილა ხელი) იმდენი სცემეს იმ უბედურს, რომ თვითონ მიიყვანეს სიცილის პირას და ასეთ მდგომარეობაში გაატანინეს სანიტრებს დარბაზში.

ზემოთაც მოვიხსენიე, რომ „ქორანი პრესისა“ ციხის ორი მოედანი ჰქონდა პატრირების სასიეროდ. ერთი მაღლა, ციხის სასარგებო, მეორე კი დაბლა, კორპუსებს შორე, აი, იმ დაბლა მოედანზე გაგვიყვანეს ერთ დღეს (ორკვირიანი ლოდინის შემდეგ) იმისათვის, რომ საბუთებისა და მიხედვით წესრიგში მოვეყვანეთ, მეორე კი, აქედანვე გავიქცევდნენ ეშლონის ვაგონებში ჩასასხდომად. ასე რომ, მოედანზე ბარგი გასულეში შემოვწვდნენ არ დავრჩით მაღლა საკნებში მოთავსებულ პატრირებს (იმ დროს ციხის ფანჯრები ასე არ იყო დახურული, როგორც ახლა). ბარგიტი გამოსული პატრირი კი იმის ნიშანია, რომ ეტაში მიჰყავთ. ამიტომაც ატყდა საზნელო ღრანცული მაღლა საკნებში, როგორც კაცების, ასევე ქალების კორპუსებში, რაღა თქმა უნდა, რომ ქალების მხრიდან უფრო ყურის წამებში წივილი-კივილი ისმინდა, მაღალი ამ ხმაურს თან მოაყოლეს პურის ნაჭრები და სხვა პროდუქტები, სურსათის გარდა, გვირგინდნენ ტანსაცმელს, წინდებს, ხელთათმანებს, ისროდნენ ფანჯრების გისოსებიდან, ვიყავი რა შეიძლო. თანაც გვემშვიდებოდნენ, გვაძებნდნენ, შეძახლებით გვახსენებდნენ. ჩვენც ვიყავი რა შევედო, ვიტაცებდით და ვუყრდით ტომბებს, ჩანთებს, ბალიშს პირებში და სხვა. მე ბევრი ვერავინ ვიყავი — შავი პურის ოთხიდან ულუფა, ერთი ცალი ბამბულა, ორი წყვილი ბამბის წინდა, ერთი სიცილი და ერთიც დაბამული შარვალი.

მკითხველი ალბათ წამოგვამბა (იმ საკითხში), მეტი რაღა გინდა? მაგრამ მე იმას ვიტყვოდი, რომ იმ დროს, როგორც

ამზობდნენ, ამ ციხის კორპუსებში 10000-ზე მეტი პატრირი იყო და მათგან სულ ცოტა სული ათასსაც რომ გადმოგვდოთ თითო-ორი რაღაც, აბა, წარმოიდგინეთ, რამოდენა ბარგი დაგროვდებოდა, ზოგმა ტომბებზეც კი გაავსო სხვადასხვა ხარა-ხურით.

ამ გაწამალის შემდეგ გაიღო ციხის კედლები დატანებული ალაფების რკინის კარი, შემოვიდნენ უფროსები, დიწყეს პატრირების გამოძახება. გვარის გამოძახებისას პატრირს უნდა ეთქვა სახელი, მამის სახელი, დაბადების წელი, საცხოვრებელი ადგილი, მუშლი და სასჯელი ყოველივე ამის შემდეგ გაკავდათ იგი ეშლონის მხარეს პატრირთან ერთად მისი პირადი საქმეც ბარდებოდა იმ წარმომადგენელს, რომელსაც ესა თუ ის ჯგუფი მიჰყავდა ვაგონში ჩასასხდომად.

აი, ასეთი წვალბა-წამებით დაიტვირთა ეშლონის მთლიანი შემადგენლობა, მერე გამოსულა ოფიცრებმა ყოველ ვაგონში დაასახლეს ეგრეთწოდებული „მამასახლისები“, თანაც გამოუცხადეს, რომ ვაგონში მომხდარ ყოველგვარ დანაშაულზე ისინი აცებდნენ პასუხს. ამის შემდეგ ჩაგვეტესტეს ვაგონებში, სადაც სამ პირად იყო გაწყო-ბილი ფიცრის ნარები, ვაგონშივე იყო წყლით სავსე ხის კასრი და „პარაშა“ ა უ ც ი ლ ე ბ ე ლ ი საჭიროებისათვის.

როგორც მოვიხსენიე, ვაგონებში სამ პირად იყო ნარები გაწყობილი, მაგრამ მაინც იმდენად იყო გადატვირთული, რომ ზოგ პატრირს ნარებზე ეძინათ იატაკზე, ბედად ასეთი რამე არ მხვდა წილად, თუმცა იქაც ფიცრებზე ვიწვევი, მაგრამ იატაკზე წოლას მაინც სჯობდა, მაღლა, მესამე ნარზე შემხვდა ადგილი, ლაინის ბალიშის პირი, რომელშიც მთელი ჩემი ავლა-დღე იყო მოქცეული, თავქვე ამოვდე ბამბულა ნარზე მოვიდინე და მაზარაჩა-

მული მივეყვი დასაძინებლად, მალევე ჩამძინებოდა კიდევ.

ვერ გეტყვით, რომელი საათი იქნებოდა (დამის), რომ გამოვღვიძა, „ჩვენი“ ეშლონი გამალეზული მიპროდა ჩემთვის უცნობი მიმართულებით. ვაგონში ელექტროსინათლე ერთი, პატრირებს ზოგს ეძინა, ზოგნი კი, უფრო ასაკში შესული, ნარებზე ჩამოშხდარი მძიმე საფეირალს მისცემდნენ. ერთ ადგილას „მაგ ბიჭებს“ ბანქოსა და ზარის თამაში გაუზაღებინათ და იდგა უწამური სიტყვების კორიანტელი, მერე კი ისეთი ღრანცული ატყდა, ვი-ფიქრე, ერთდროულად დასოცავნენ, მაგრამ მშვიდობიანად დამთავრდა ყველაფერი. მეც კვლავ ჩამძინა და დღომდე აღარ გამ-ღვიძებია.

მე ზეგონების პერიოდში აქა-იქ შეჩერებას უბედობა ჩვენს ეშლონს, ეს, ალბათ, გამოწვეული იყო აუცილებელი მიზეზების გამო, წყალი, ქვანახშირი, სადილის გაცემა და სხვა. ეშლონის გარეუბრის ვაგონების სასურველზე ატყდებოდა ბადრავების ფეხთა და ხის ჩაქურების ბრახა-ბრუნი, მერე ვაგონის ჩაქურდი კარსაც გააღებდნენ ან დაგვთვლიდნენ, ზოგჯერ კი ექიმებზე მოგვითხადნენ. მერე კვლავ იწყებოდა მატრირების ბორბლების ხრინი, დაგაღვი და მისი ყურის წამებში კივილი იმ უკიდურეს სიცილად იყო ატრისებული, მაგრამ ზოგიერთი ცნობისმოყვარე, განსაკუთრებით „მაგი ბიჭები“, მაინც ასრუებდნენ ისეთი ჭკუროვნების პოვნას, საიდანაც საიმედოდ ზეგავდნენ ვაგონის. ჩვენი მე-ზაგონის მესამე დღეს მათვე თქვეს, რომ მდინარე ვოლგა გადავალამთ, ეტყობა, სადაც შორს, ტაგაში მიყავართ. ამის გაგონებაზე ყუკუსი კი გამახსენდა, ყურებში თითქმის კვლავ ჩამქსა ცოფიანი კაპიტნის მუქარა: „ისეთ ადგილას გაგაგზავნი, რომ თვითი დათვების მეტი ვერაფერი ნახო“. ნოთუ მართლა იმხელა გავლენა ჰქონდა იმ ოსტრი, რომ მისი მითითებით მარბინიონ აიმა-დაიმა?

თუმცა, ჩემი თავი უკვე კარგახნის გამოტრეზილ მყავდა ცოცხლად და ყველაფერზე ხელიც მქონდა ჩაქურდი, ჩემთვის არავითარი მნიშვნელობა აღარ ჰქონდა, ჩადილოეთის 60 გრადუსიან ყინვაში გად-

ამაგდებდნენ თუ შუა „ზინი“ 50 გრადუსიან სიცხეში.

მოგონებებში ხშირად ამოტრეზვდებოდა სიმძინე ექიმი ქალის დედაშელოური დარიგება: „თუ რაიმე დაგვირდეს, ან გაგვიპრდეს, არ მოგვიტოლოს, აუცილებლად მოგვითხე“.

მაინც რა ღმერთი მიწერება და რატომ ვერავს ხელს კარზე მომდგარ ზედს. ჯერ იყო და „პროფიტი“ მიყვანისას ზედგამაყდა ის ძვირფასი მანდილოსანი, როგორ არ მხეცვო, მისი მშველბილი ვაგონარყავი, არ მოუწმინდე უარი ვთქვი ადამიანურ ყოფაცხოვრებაზე და ამოდნა სიძლიერეზე. იქ თუ ზაგონებში დაგვარალებ ჩემ სულელურ საქციელს, აქ რთი ვიმათოლო თავი? აქ ხომ შემძებო გამოანალიზებინა, წინასწარ ანგარიში გამეწია ჩემი ქატილისათვის. რთი გაგვართლო სათო ექიმი ქალის ნდობა?

ეტაბით მე ზაგონის მიწვევით დილით რომ ვამღვიძებ, ეშლონი გაჩერებული იყო. ვაგონების კარებზე ატყდა ხის ჩაქურების რახა-რუნი და მასვე მოჰყვა ბადრავების ლანდლა-გინება. ასეთი ხმაურით გაგვადვილეს პატრირები ყველა ვაგონში, მერე ვაგონების კარები გახსნეს და გვიბრძანეს, ჩვენი ბარგი-ბარხანით დაბლა ჩამოსვლიყავით, რკინიგზის განაპირას საკმაოდ სწლად იდო თოვლი, თუმცადა მამის იდგა, მაგრამ აქ მისი სითბო სულ არ იგრძნობოდა, აქაურ ზამთრის სუსტს ჯერაც არ დაქნია უკან.

ძირს ჩასულმა გარემოს მოგვალე თვალი და იმ პატარა ვაკე ადგილზე თოვლის მეტი ვერაფერი დავინახე, იმ ველის გარშემო კი წიწვოვანი ტყე მოჩანდა ყოველ მხარეს. ვაგონებიდან ჩამოსვლილი ლანდლის მეორე მხარეს გადავყავყავს, მწკრივში ჩაგვანეს, გადავთვალეს და როდესაც დარწმუნდნენ, რომ ყველაფერი წესრიგში იყო, მწკრივის წინ გამოგვეტოვა მინაგანი სამსახურის მაიორი და გამოგვიცხადა, რომ ჩვენ უკვე მოსვლილი ვიყავით ბოლო გარეგანზე, თუმცა რკინიგზის ახლო-შალოის არაფრით არ იყო მინიშნებული, რომ აქ, სადმე ახლოს ცოცხალი ადამიანისათვის ცხოვრება შეიძლებოდა. მაიორმა ხელი მიგვითთა ჩრდილო-აღმოსავლეთის მხარეს (სადაც დასალოებით ერთ კილომეტრზე რაღაც შენობის სახურავი მოჩანდა მხოლოდ) და გამოგვიცხადა, რომ იმ მიმართულებით გვეწვდიოდა თავისუფალი სე-ლის უფლება. ისიც ვითხრა, რომ იქით მხარეს არის გაშენებული საკომუნისტო ლავერი, ე.წ. „სუსობიეწვლი“. იქ მოგი-ვანთ, მათ უფროსობას ჩაგვარებთ და დღევანდელ საკვებსაც იქ მოგვცემენ, რად-განაც დღეიდან მათზე ირიცხებით.

ასეთ თქვა მაიორმა და სელი გაქინა იმავე მიმართულებით, საითაც წელან მიგვითთა, ეს კი იმის მიმანიშნებელი გახ-ლდა, რომ ნება გვეწვოდა დაგვრუიყავით წინ და ამაღლა მოდოში გვევლინა, მაგრამ რახან თავისუფალი მოძრაობის უფლება მოგვცეს, ყველა ვაგონებდით და ვიწრო მწკრივით გავმართეთ მინიშნებული ადგილისაკენ.

აქვე შევხვდი თბილისელ სამა იოსე-ლიანს, რომელიც მოსკოვში, სტრესისის ციხეში გაიყვანა, მასთან მისი საქმის გამო-ბედა მიდიოდა (პი პირიგება რომლოდაც დიდ მშენებლობაზე ყოფილა ინჟინრად და სასაქმუნოდ თანხის დიდი ოდენობით დატუ-ცებში ეღებოდა ბრალი) და ისე დავმოწი-დით ერთმანეთს, რომ ვერ გავიგე, რა ბედი ეწია. ახლა, როგორც კი შევხვდი, ამავე ვითზე მითხრა, რომ ათი წელი მოსუყავით, მაგრამ სრულიადაც არ აჩნევდა, მხედ იყო, მეც ვამაზნებ: — ახალ-გაზრდა კაცი ხარ, ნებისყოფა იქონიე, სუ-ლით ნუ დაეცები და ამ „ძალღებს“ დარ-ქილი არ ჭეწნო. მისგანვე შევიტყუე, რომ ვიპოვებოდათ გარკვეულ ლიქის სადაურ-სუსობიეწვლი, რომელსაც თორმე დამ-ატებით უნდაგვცე უწოდება იმის გამო, რომ აქეთ მოედნება ჩრდილოეთის ერთ-ერთი მდინარე უწა და რადგანაც ეს ლავერი ამ მდინარის პირას არის გაშენებული, ა-ბიტომ შეურქმევიათ „უნდაგვი“. აქვე დასე-ლეთის მხარეს ყოფილა კირივის ოლქი, იქაც ეს ტაგა ყოფილა გადაჭიმული, იქ მოედნება მდინარე ვერტლუგა და იმ მდინარის მასლობლად გაშენებულ ლავერებს „ვეტლავი“ ეწოდებათ. — ასე მამენო სამა იოსელიანმა. როგორც ვეტლავში, ასევე უნდაგვიც პატრირები ძირითადად დასაქმე-ბული ყოფილან ხე-ტყის დამზადებით, რისი გახსენებაც გამოცდილ პატრირებს ტანში ურუნტლს ჰგვრის თორმე.

როგორც იქნა, მივაღწიეთ მინიშნე-ულ ადგილს. დალოილადქანცულებმა და წყლის ქვევით ტანსაცმელდასულებულებმა ადგილი, სადაც მიგვითხნენ, საკმაოდ ვრცელი აღმოჩნდა, ირგვლივ ფიცრის მა-ღალი ღობე ჰქონდა შემოვლებული, ღობის კუთხეებში ოთხივე მხარეს მაღალი საგუშა-გო კომპურები მოჩანდა. შიგ ზონაში ჯერ-ჯერობით ვერაფერს ვამჩნევდით, ღობის გარედან მხოლოდ ბარაკების სახურავები ჩანდა.

საქართველოს უაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარეს გაზონ შინდია უკრძალუიქს

1973 წლიდან ვცხოვრობ და ვიცი ალმაშენებლის გამოშვების №130-132-ში მდებარე ნესტიან, ნახევრად სარდაფ, საცხოვრებლად უვარგის სათავსოში. ვარ მარტოხელა, ვზრდი ვაჟიშვილს.

ჩვენს გვერდით იყო საერთო სარგებლობის საპროფარგუმოები და სამრეცხაო, რომელსაც ბოლო 13-14 წელიწადი არავინ ხმარობდა. მხოლოდ ტუჩიდან და მალაზიების თანამშრომლები შემოდოდნენ, სუფევა და საშინელი ანტისანიტარი. 1996წ. დეკემბერში გამგებლის სახელზე შევიტანე განცხადება აღნიშნული საპროფარგუმოების ჩემზე გადმოცემის შესახებ, რასაც დაეუბრეთ მეზობლების ხელმოწერილი თანხმობა. უნდა მომეწყო აბაზანა და საპროფარგუმო.

გამგებობამ და სახელმწიფომ დაგვიპირდა: შენ ნაწილა საკითხი, ჩემი საცხოვრებელი პირობები და 1997წ. მარტში გამოიტანა გადაწყვეტილება, აღნიშნული ფართის ჩემზე მოკუთვნების შესახებ, რის საფუძველზე 1998წ. მაისში ბინასთან ერთად გავაკეთე აღნიშნული სათავსოს პროვატურაცია. შევაკეთე და გადავიხადე გარკვეული თანხა.

ამ პერიოდში გამოჩნდნენ ვინმე მამაშვილი, შოთა და გივი მეფარიძეები, რომლებმაც ჩვენს ეზოში, გამზარის მხარეს შეიძინეს შენობის პირველი სართული სამი ბინა, საპროფარგუმოებით და დამამარგათ სათავსოებით. და გადაწყვიტეს ჩემი სათავსოს მიტაცება. ამასთან, გაგვიუქმეს ქუჩაში გასასვლელი სადარბაზო.

მოხდა ის, რაც დღეს ჩვეულებრივი მოვლენაა, მოსამართლე თემურ ჯეფაძემ მითხრა: „მეფარიძეები ძალიან მანვენიან და იქნებ პარლამენტთან ვინმეს დაარეკნო“. მე ეს ვერ გავაკეთე, ამიტომ პროვატურებზე უკვე ჩემი სათავსო მათ მიკუთვნა.

საქმე გავსაჩივრე ქალაქის სასამართლოში, საქმეს გტყვევო მოსამართლე ნამალაძე, რომელიც დარწმუნდა ჩემს სიმართლეში და მითხრა, რომ განაჩენს ჩემს სასარგებლოდ გამოიტანდა, მაგრამ სასამართლოს თავმჯდომარეს დ. სუხიტაშვილს ვთხოვე შეესწავლა ეს დოკუმენტი, მაგრამ გამოგვიცხადა (სინამდვილეში დაგვიცხა), რომ ამის უფლება მას არა აქვს, რომელიც ფიქრობდნენ ჩემს გამტყუნებას (ეს ის ყალბი დოკუმენტია, რომელიც განზრახ, სპეციალურადაა შექმნილი).

გასული წლის 14 დეკემბერს ზენესით საჩივარი შეიტანე ზენეს სასამართლოში გ. დევედარიანის სახელზე იმ იმედით, რომ ეს კაცი მაინც დაიცავდა კანონს.

გ. დევედარიანი დაგვიპირდა, რომ გამოყოფდა კომისიას და საკითხს (თუმცა აქ არაფერია შესასწავლი) შეისწავლიდა, მაგრამ ეს არ გააკეთა. სამაგიეროდ, 14 იანვარს გამ-

ოიტანა უარყოფითი გადაწყვეტილება იმ მოტივით, რომ თითქმის ჩვენ შეცდომაში შევიყვანეთ რაიონის გამგებობა და სახელმწიფოებრივობა და წარუდგინეთ მას არა მოსარჩელეთა თანხმობები, არამედ მეზობლების. სინამდვილეში:

1. მოსარჩელები საერთოდ არ არსებობდნენ აქ მეფარიძეების გამოჩენამდე.

2. სადაო სამრეცხაო-შოებით და სამრეცხაო-შოებით სარგებლობდნენ არა მარტო პირველი სართულის მომხმარებლები, არამედ მეორე და მესამე სართულისაც. ამიტომ საჭირო იყო ყველას თანხმობა (რაც მივიღეთ კიდეც) და მოსარჩელები აქ არაფერ შუაშია.

3. მეფარიძეებმა შეიძინეს რამდენიმე ბინა, რომელ-

და, მაგრამ საქმე ისევ მეფარიძეების სასარგებლოდ გადაწყვიტეს.

როდესაც მოსამართლე ვ. აბაშიძესთან მივედი და ვკითხე: „ბატონო ვახტანგ, რა მოხდა-მეთქი“, სიმართლე გითხრა, ძალიან შეწუხდა და მხრების აჩქვით მიპასუხა: „რა კენა, ძალიან ვწუხვარ, რომ საქმე უკანონოდ გადაწყდა“-ო. დავიბენი, რა გამეკეთებინა აღარ ვიცოდი. რომ წარმოვიდგინე ამდენი ნაწილები, განუვლი ხარჯები, რომელიც საპროფარგუმოსა და აბაზანის გასამართავად გავიღე, უნდა დამიზგრიონ, რასაც ასე წარმატებით ცდილობენ მდობარი და ყოვლისშემძლე მეფარიძეები, სიკვდილი ვინაირე. მაგრამ, ერთბაშად თავს ძალა დავატანე და გადაწყვიტე მიმემართა ბატონ მინდია უგრესელიძისათვის. მისაღებაში მითხრეს, რომ ბ-ნ მინდიას არ სცალია, ვინაიდან საზღვარგარეთ მიდის. ამიტომ ვერავინ შეაჩერებს აღნიშნული სათავსოების დანგრევას.

გადაწყვიტე, საქმე მარტივად გადაწყვიტა და გავმართე მესუთე სართულისაკენ, რომ იქიდან გადამოვადნილიყავი და ამით დამესრულებინა ჩემი ნაშევა, მაგრამ დაცვის ბიჭებმა მესუთე სართულზე აღარ გამიშვეს. გონს რომ მოვედი, გარს ბევრი ადამიანი მხვია, ჩემს წინ მარიაშვილისა და ბ-ნი მინდიას თანაშემწე, ქალბატონი მარიამ ხოლუაშვილი, რომელმაც დამარწმუნა, რომ ჩემს ნაწილზე ნაწილები სათავსოებს ბ-ნი მინდიას დაბრუნებამდე არ დამინგრევდნენ. შემდეგ თუ ანალოგიური უსამართლობა განმეორდება, გავაკეთებ იმას, რაც 5 მარტს ვერ მოვახერხე.

როგორც ჩანს, პატრონებზე და სიმართლეზე ძვირფასიც არსებობს. ეს არის თეთრის სიყვარული, სიხალისე და როგორ უნდა აიხსნას, რომ მთელი საზოგადოების თვალწინ ადამიანის ღირსეულობა ისე დაუნდობლად ფეხქვეშ გათელი? რომელი დემოკრატიზმ და ადამიანის უფლებების დაცვაზე შეიძლება ლაპარაკი.

რატომ, რა უფლებით არ გამოიკვლიეს საქმეში აშკარად ჩემს წინააღმდეგ განზრახ შემოტანილი ყალბი დოკუმენტის არსებობის მიზეზი და მიზეზი?

რა უფლებით უგულვებელყვეს რამდენიმე წლის წინ პირველი მაისის (დიდუბის) რაიონის გამგებობისა და სახელმწიფოებრივობის, მომხმარებელთა ერთსულოვანი თანხობა, აღნიშნული სათავსოს ჩემზე მოკუთვნება? გამგებობა დღესაც ამ აზრისაა.

ან რა უფლებით გააუქმეს მეფარიძეებმა ქუჩაში გასასვლელი სადარბაზო? თვალშისაცემია, რომ სასამართლო ამ საკითხს არც კი შეხებია.

გაიხსენეთ მოსამართლეების გამოცდებთან დაკავშირებით ბატონი აურზაური. ჩვენს გადაგვიტყუალ, კაცთმოძულე, თეთრის მოყვარულ „მოსამართლეებს“ უსამართლობებს“. როგორ ფიქრობთ, გამოცდები გამოსასწორებ?

ბატონი მინდია!

ძალიან გთხოვთ ბოლო მოუღოთ ამ უმსაგებობას. გენებაზე დამიმტკიცეთ, რომ მე ვცდები, მაგრამ ეს შეუძლებელია. წინააღმდეგ შემთხვევაში, თავს არ ვიცოცხლებ.

ჩემი მისამართია: დავით ალმაშენებლის 130-132. ტელ: 96-08-51

ეს ტანდენსია არაჯანსაღია „როგორ უიქლება ხალხს უჩივიანო — ჩვენ თუ არა, დალუპა და დაქცევა გელოდებით“...

მეოთხე გვერდიდან

ბით (რასაც მოყვან ბევრი საშინაო პრობლემის გამწვავება) როგორ უხერხულ (ძალიან რბილად რომ ვთქვათ) მდგომარეობაში ჩაიგდოთ თავი სწორედ არჩევნების (საეროპოლოგის, პარლამენტის) წლებში. ამას ის ხომ შეგნებულად არ გააკეთებდა, ე.ი. ქვეყნის მოვლას თავი ვერ გაართვა. მე მაშინვარ, რომ წელს შარშანდელზე არანაკლებ მძიმე წელი გველის.

ხელისუფლების წარმომადგენლები გვიტყვიან, რომ „უკეთესი ხელისუფლება“ ვართო. ხალხი ფიქრობს, ამაზე უარესი რაღა იქნებო. უარესის უარესიც არ დაილევა, მაგრამ უმკაცრესი რეალობა ხალხს ასე აფიქრებინებს. ხელისუფლების მოღვაწეობის შედეგები აფიქრებინებს და არა მხოლოდ „ბნელი ძალები“, ასეთი ძალები მანიპულირებენ და სპეკულირებენ ვითარებით. მანიპულირება, სპეკულირება, დემაგოგია ხომ უცხო ხელი არ არის პოლიტიკაში. რატომ ვუქმნით სასაბურთო პრობლემებს პოლიტიკური სარეველის, ობის, პარაზიტების მომრავლებას და მერე მთელი ოპოზიციის „ბნელ ძალად“ მონათვლას. ხოლო თუ ვინმე მართლაც ბნელი ძალის კერძია, მიუვსვით მასზე კანონი, ასეთებს რატომ ვაბინძურებინებთ საზოგადოებას და რატომ დაქვეით ასეთ მწვავე თემას მხოლოდ საორბატორო პაექრობის საგნად. ნუთუ ამ ათი წლის გამოცდილებზე არ გვეფიქრება, რომ ბნელ ძალებს ხელისუფლებისაკენ სავალი გზები გადაეკეტათ.

გვეკითხებით, ბატონებო! თქვენ რომ ხელისუფლებაში არ იყოთ, ნუთუ ალუშეთში გადგებოდით იმას, რაც დღეს საქართველოში ხდება, ხოლო თუ არ მოითმენდით, მაშინ რას იზამდით? ძალიან მაინტერესებს ამ კითხვაზე თქვენი პასუხი. თქვენი ზო-

გიერთი თვითკრიტიკული გამონათქვამები მხოლოდ პირის მოსაწმენდი მორიგე ფრაზებია, ვითარებას კი არ ცვლის უკეთესიკენ.

საფრანგეთი თითქმის მთელი ასი წელი ვერ დაწყნარდა დიდი ბურჟუაზიის რევოლუციის შემდეგ. რევოლუცია რა იყო, ამას აქამდე წიგნებით ვიგებდით. ახლა ეს ჩვენს თავზე გამოგვადეთ და ისიც გავიგეთ, თუ ყოველ დროში

საფუძველზე გამოავლინონ თავიანთი თავისუფალი ნება და გაარჩიონ ბნელი და ნათელი.

ბატონებო, დავიწყეთ საკუთარი თავი, იფიქრეთ ერისა და სახელმწიფოს მომავალზე. შეგიძლიათ ქვეყნის მოვლა? ღმერთმა თქვენს მოვლას, მეც თქვენთან ვარ, მაგრამ... იფიქრეთ იმაზე, რომ ხვალ მაინც ისეთი ძალები მოვიდნენ, რომლებიც ასევე

ვერ მოავარებენ ამ პრობლემებს“ კი არა, არამედ სწორედ რომ მოავარებენ. ხვალ ვინ მოვა საქართველოს ხელისუფლებაში, თქვენზე უარესები თუ უკეთესები, ეს თქვენს ეროვნულ თავგანწირვას, პოლიტიკურ გონიერებასა და ნებაზე დამოკიდებული. ვინ მოვა თქვენს შემდეგ, ეს სულერთი არ უნდა იყოს თქვენთვის. ასეთი პოზიცია ნებაა. იქნებ დღევანდელი ხელისუფლების უმთავრესი მისია უნდა, რომ მან ეს პრობლემა არა იმდენად თავისთვის, არამედ ქვეყნის მომავლისათვის სასარგებლოდ გადაწყვიტოს. ღმერთმა დაგვიფაროს და, ბნელი ძალები რომ მოვიდნენ ხელისუფლებაში, ესეც თქვენ დაგვრავდებო.

პარლ. მოგზაობა
ფილოსოფიის დოქტორი
18.02.1999 წ.

Photo News

საქართველოს პარლამენტს, გაზონ ელუარდ უკრძალუიქს სოხუმიდან დავნილი შოთა გრიგოლის კი სიჭინავს განცხადება

ჩხორონყუს რაიონის სოფ. ლესიჭინეს მცხოვრები ქურდის, სამეჯურ ნასამართლეთის, ამჟამად გამოსწორების მიზნით ორწლიანი სისჯარის, გიორგი ყალიჩაშის შესახებ თქვენს სახელზე სახელმწიფო კანცელარიაში შეტანილი ჩვენი (ქ. სიჭინავა, გ. ფანცულაია, ე. ცაივა, ო. მამფორია, ჯ. საჯაია, ლ. დარსალია და სხვ.) კოლექტიური განცხადება (3.11.98 წ.) საქართველოს შსს სამეგრელოსა და შიშო სანავის მხარის შს მთავარი სამმართველოს უფროსის, ბატონ შ. ბერიშვილის მიერ გადმოგზავნილია ჩხორონყუს შს რაიგანყოფილებაში გ. ყალიჩაშის მიმართ აღძრულ სს საქმეზე დასაბრუნებლად, ფაქტების დამაბტებით გადასამოწმებლად და გ. ყალიჩაშის მიმართ კანონიერ ღონისძიების გასატარებლად. მიუხედავად ამისა, ძიება (გამომძიებელი თამაზ შენგელია) ცდილობს ქურდს გ. ყალიჩაშს გამოძიებულ პირების დასჯას, ხოლო გ. ყალიჩაშს მიერ ერთდროულად რამოდენიმე ოჯახის გატყუების, მის ოჯახში უამრავი ნაქურდალი საქონლის აღ-

მოჩენის ფაქტების მიჩქმალვას, მის დანაშაულებათა უგულვებელყოფას დაზარალებულ პირთა (ჯ. საჯაია, მ. კვირაია, შ. სიჭინავა, რ. სიჭინავა) მიმართ ზენილობით და მუქარით პირველადი სწორი ჩვენებების შეცვლით და ცრუ ცნობათა გამოყენებით. ძიება ცდილობს აგრეთვე გ. ყალიჩაშას და მისი მეუღლის, ლ. გაბრავას მიერ ძვირადღირებული საქონლის (ხარი, ფიცრები, კოჭები, ელექტრო-გამტარი მავთულები და სხვ.) მოპარვის ფაქტების მიჩქმალვას და აფიქსირებს გ. ყალიჩაშის მიერ მხოლოდ იაფფასიანი (ქათამი, საპონი, რკინის პილი და სხვ.) საქონლის ქურდობას.

გარდა ამისა, სამართალ-დამცავი ორგანოები ორი წელიწადი არ ღებულობენ სათანადო ზომებს, რომ გადაახდნოდნენ გ. ყალიჩაშას სასამართლოს გადაწყვეტილების შესაბამისად გ. ფანცულაიას მკურნალობის ხარჯები 110 (ას ათი) ლარის ოდენობით. ზემოთხსენებულ დაზარალებულ პირთა სახელით, უმოწილესად გთხოვთ, მიიღოთ გადაწყვეტილება ზომები აღძრულ

სს საქმესთან დაკავშირებით ქუშმარტების დადგენის, გ. ყალიჩაშის კანონიერ დასჯისა და სოფლიდან მისი გასახლების შესახებ (მისი კანონიერ დასჯას და გასახლებას ხელს აწერს მეზობლების 60 ოჯახი).

შოთა სიჭინავა
სოხუმიდან დავნილი, საქართველოს ეკოლოგიურ მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი

რამდენიმე წელიწადი წინ აღნიშნული პიროვნების (ქურდი) გ. ყალიჩაშის „საგმირი“ საქმეების შესახებ არაერთი წერილი მივიღეთ რედაქციაში ამ უკანასკნელ პერიოდში, მაგრამ მისი დასტამბვისაგან შეგნებულად შევიკავეთ თავი. ვიფიქრეთ, სოფლის ამწიკვებელ ყალიჩაშს ადგილობრივი პოლიცია მიუხედავად, მაგრამ თქვენც არ მომიკვდეთ. ყალიჩაშ თურმე ისევ აგრძელებს თავის შავ საქმეს. ვთხოვთ ძალიან სტრუქტურების ხელმძღვანელებს, ბოლოს და ბოლოს იქნებ დააყენონ საშველი ს. ლესიჭინეს მცხოვრებლებს და ქურდს იქ მიუჩინონ ადგილი, სადაც ჯერ არს.

მანუჩარ მანუჩარი რომ არა... დუბა პარლამენტს დაგვიმარსხვავდა!

მესამე გვერდიდან

ანი, ალბათ, ათი წლის ბავშვებს დაუფიქრებია ხოლმე — ქალს რომ მოუგეთ, სირცხვილის გრძნობა არ შეგაწუხებ?

— არა, რატომ? სპორტში ეს საუკეთესო თვისებაა, გზაზე ვინც გადაგვლობდა, უნდა შეეპოვო. შეიძლება ის ზოგიერთი რელიგიის

ჩარჩოვებს არ შეესაბამება, მაგრამ სპორტში კი ნამდვილად გამართლებულია.

— ბატონო მანუჩარ, თქვენ წარმოშობით რაჭველი ბრძანდებით და როგორც ცნობილია, ისინი საკმაოდ დინჯი ხალხია, თანაც დავით ანება უყვართ, როგორ მოხდა 50 წლის იუბილე ერთი წლით ადრე რომ მოგილოცეს?

— ეს, ბატონო, რაჭაში კი არა, ლეჩხუმში მოხდა. გასულითი თამაშში ჰქონდა პარლამენტის საფეხბურთო გუნდს ლეჩხუმში, ცაგერში. ბატონი ვალერი გიორგოზიანთან ვიცავით სტუმრად.

გაგვიჩივდა, მაგრამ ახალგაზრდა მონინალმდეგეები საკმაოდ მაღალი ოსტატობით დავამარცხეთ, შეშალათ და თამაშის შემდეგ ბანკეტზე 50 წელი მოგილოცეს. სხვათა შორის, მაშინ დამპირდნენ, რომ დათვის ტყავს მარჯვენად ნენ. 50 წლის კი გავხდეთ, მაგრამ საჩუქარი იგვიანებს. ცოტა არ იყოს, ნაწყენი ვარ (იცინის). მე კი ვარ სიტყვის კაცი, მაგრამ ისინი როგორ შეასრულებენ თავის სიტყვას, ვნახოთ.

პარლამენტის საფეხბურთო გუნდს 25 მატჩი მინც აქვს ჩატარებული გუნდის კაპიტანი მანუჩარ მანუჩარი, რომ იტყვიან, მომზადდით, 25 მატჩიდან 45 გოლის ავტორი გახლავთ, როგორც ცნობილია, ოფიციალური თამაშებიდან მათ ანგარიშზე არცერთი ნაკბი არ ირიცხება. გულშემატკივარი კი ყოველთვის ბევრ პაყს მანუჩარ მანუჩარს. მათ შორის თავყვანისმცემლები მოინაწილდნენ გულსის წარმომადგენლებშიც უხვად მოეპოვება.

მანუჩარის ფეხბურთით აღტაცებულ-აღფრთხილებული პარლამენტარი ქალბატონი ადამ მარშანის თავედ გამხდარა ერთი კურორტის მონაწილე.

— პარლამენტის საფეხბურთო გუნდი შესუსტდა ეთამაშებოდა, თუ არ ვცდები. მანუჩარს ორი პირადი დამცველი მიამაგრეს.

ფეხბურთით გატაცებულ სპორტსმენს რომ ვერაფერი მოუხერხეს („ყარაულებს“ მიუხედავად 2 გოლი გაიტანა), ბოლოს მაისურზე ჩამოეიდნენ და ისე აკავებდნენ. მე ამის თვითმხილველი გახლავარ.

მოკლედ, დიდი ფეხბურთიდან წამოსულმა კაპიტანმა მანუჩარმა პარლამენტის საფეხბურთო გუნდში ისეთი მაღალი კლასი აჩვენა და იმდენი გოლი გაიტანა, რომ მომავალი წლების პარლამენტის ძალიან გაუჭირდება ამ რეკორდის მოხსნა. საკუთარი წარმოდგენა ყველას გაგვანია ამა თუ იმ ფეხბურთელის შესახებ, მაგრამ ყვე-

ლა მათგანს საკუთარი მწვრთნელი მაინც უკეთ იცნობს. ვესალუბრებით პარლამენტის გუნდის მწვრთნელს ზურაბ კერესელიძეს.

— ბატონო ზურაბ, როგორი ფეხბურთელია მანუჩარ მანუჩარი?

— ძალიან კარგი, მაგრამ ბუნებისგან მომადლებული დიდი ნიჭის მოუხედავად უზარმაზარი მინუსიც აქვს. საერთოდ არ იცის ფეხბურთის თეორია და ინტუიციით თამაშობს. ბევრ შენიშვნას ვაძლევ და ყველას ითვისისნიებს. ბოლოსდაბოლოს ადგილიც მოეუძენებ.

— რომელი?

— ცენტრალური ნახევარმცველი. საფეხბურთო კურორტებიდან ერთი განსაკუთრებულად აგონდება მის ახლობლებს. იმ წელს მანუჩარ მანუჩარს რაჭაში ჩასვლა ძვირად დაუჯდათ სხვაგვარად. გაგანა ზაფხულში თბილისი გოგო-ბიჭებში მოთამაშე კაცს ხშირად ზედადნენ „უდილობო სახის“ გმირი ზარმაცი ბიჭიკო ედგათ თვალწინ. ბოლოს უკითხავთ, მაგ კაცს საქმე არა აქვს? გაიგეს თუ არა მანუჩარის ვინაობა, დამწერებულნი ჩამოსულნი „მატჩის“ საყურებლად, მანუჩართან თამაშში ხომ დიდ პატივად ჩათვალეს. ფეხბურთის თამაშში გართულ მთიანეებს სეზონი გაუპარათ და წვიმიანმა ამინდებმა გამოაფხიზლა „გონდაკარგულნი“...

ყველაზე „მწარედ“ მანუჩარის ბავშვობა მის ძმას ასევე დიდ ფეხბურთელს გორას და ბიძაშვილს იმამ მანუჩარს ასსოვთ.

— სუსტია, სუსტია, იმამდნენ ჩვენები და ვეღაფერს მაგას აჭმევდნენ, მე და გორას კი გეტყვებდნენ ისე... — ისინებს ბატონი იაკო, — მანუჩარს თუ რამე მოეჩვენებოდა, მაგალითად ქათმის ფრთა, ეს იყო ჩვენი ზეიმი. მას მერე შემოუღდა ქათამი და დღესაც არა ვჭამ.

ისე, მანუჩარის მიერ „დაჩაგრულ“ იაკო მანუჩარს დიდი წვლილი მიუძღვის ქართული ფეხბურთის წარმატებაში. მანუჩარის დედას ქორწინებუ პატარა იაკო ჩაუტყვეს კალთაში, ბიჭი დაეუბნებოდა... ბიჭი კი არა, ბიჭები დაეუბნებოდა და თანაც რა ბიჭები, სულ დარჩენილი ფეხბურთელები. ასე რაღა, თუ ვინმეს ფეხბურთში წარმატება სურს...

ქათამი, როგორც ჩანს, ძალიან უნდა ჰყვარებოდა ბატონ მანუჩარს, მაგრამ მას შემდეგ, რაც რაჭაში მამამისმა ბატონმა დომენტი უმი ქათამი აჭამა მას და მის მეგობარს, ვერ გეტყვით, ამ ფრთად საყვარელი ფრინველის მიმართ როგორი განწყობა აქვს; ამ კურორტს კი უკვე თავად მოგიყვებთ.

— ოცე წლის წინ რემონტს ვაკეთებდით რაჭაში. მამამ დარეკა, ჩამოდი სასწრაფოდ. მე და ჩემი მეგობარი ზურაბ ჩხეიძე ჩავსდით მანქანაში და წავიდით, მოგვგვარეთ ყველაფერი, დილით უთინა ვდგებით და მოვდივართ, მექტრება, 12 სთზე თბილისში ბაზაზე გარეჯის უნდა დადგნარო, ჩემი სოფლიდან კი სულ ცოტა 5 საათი მაინც მჭირდება მამამ სასწრაფოდ ქათამი დაკლა, გაუტყტ, კეცეში ჩადეს. ჩვენ მანქანაში ჩავსდით.

— შეინვაო, იყვრა მამაჩემმა, ძალით დაგვსვა სუფრასთან და შემობარა, ნახევრად უმი ქათამი ძალით გვაჭამა.

P.S.-ის ნაცვლად გვინდა სახელოვან ფეხბურთელს შემდგომი წარმატებები ვუსურვოთ და ქართველ გულშემატკივრებთან ერთად სიყვარულით მივლოცოთ 50 წლის იუბილენ.

მანანა ლოგაშვილი
გიორგი მასაძე
დამოუკიდებელი ჟურნალისტი

მოგონება

„ნაპოლეონი სიტყვა ღამიერა უთქმელი“

იგი დღესაც ქართველი ქალის სილამაზის სიმბოლოა. მას „ღმერთის ცვალი“ უწოდებდნენ. მის ყოველ გამოჩენას ეკრანზე სიამოვნებით აღიქვამს მაყურებელი...

14 ივნისს დაიბადა ცნობილი კინომსახიობი, საქართველოს სახალხო არტისტი, სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი ნატო ვაჩნაძე და თავისავე დაბადების დღეს, 1953 წლის 14 ივნისს, საპაეო კატას-ტროფაში ისე გაუჩინარდა

— დაიწვა და დაიფრვლა, მკვდარიც არავის უნახავს.

1953 წლის 17 ივნისს ჩიტაძის ქუჩაზე ნატოს პანაშვიდზე მივიდით. დალონებული შემოხვედა ბნე გია ნადარეშილი და მითხრა, აქედან ჩემს პანაშვიდზე იქნებოდი მოსასვლელი, ბედს რომ არ ემარჯვია. თურმე მოსკოვიდან უნდა გადმოფრენილიყო იმ თვითმფრინავით, რომელშიც ნატო დაიფრვლა. მოსკოვის სასტუმროში დარჩენოდა წიგნები, ბილეთი. დაბრუნდა და მომდევნო თვითმფრინავით ჩამოფრინდა.

თანავარსკვლავედთა თაობაში დიდი არტისტი ნიჭით იყო გამოირჩეული უშანგი ჩხეიძე. „რამდენი სიტყვა დამრჩა უთქმელი, ანდა სიმღერა რამდენი გრძნობის, რამდენი სახე ხორც-შესხმელი, რამდენი ქარგა განზრახული როლის“. ეს სიტყვები უშანგი ჩხეიძეს ეკუთვნის.

1991 წლის ჟურნალ „იოგას“ პირველი ნომრის ანკეტა ნაწილობრივ, სადაც მეოცე საუკუნის ყველაზე გამოჩენილ ადამიანებზე სულ 25 თანამემამულეა აღიარებული: გალაკტიონ ტაბიძე, ივანე და მიხეილ ჯავახიშვილები, კონსტანტინე გამსახურდია, ზაქარია ფალიაშვილი, ნოე ჟორდანი, ნოდარ დუმბაძე, აკაკი ხორავა, ლადო გუდიაშვილი, ვახტანგ ქაბუკიანი, მერაბ კოსტავა, სანდრო ამბეტილი, ექვთიმე თაყაიშვილი, რობერტ სტურუა, პაატა ბურჭულაძე და ასე შემდეგ. რაგონით მეთვრამეტე უშანგი ჩხეიძე ამოვიკითხე. რამოდენიმე წელი მერაბისა და ჩემი უფროსი დის ოჯახში ცხოვრობდა უშანგის გვერდით. უშანგის ბინა თბილისის ერთ-ერთი შესანიშნავი უბანში მდებარეობდა მცირე სასამართლოს ქუჩაზე.

უშანგისთან მეგობრების თავშეყრა იწყებოდა ღამის ათ საათზე და გრძელდებოდა ღამის ორ-სამ საათამდე. მესამე საათულზე ერთი საერთო დერეფანი გვქონდა მაღალი კარი. ხშირად გვიხდებოდა საერთო კარის გაღება უშანგის მეგობრებისათვის. ახალბედა სტუდენტს სიამოვნებას მტკიცად ისეთი თვალსაჩინო ადამიანებთან პირისპირ შეხვედრა, რომლებიც მხოლოდ კინოში და თეატრში მენახა: ნატო ვაჩნაძე, ვეროკი ანჯაფურაძე, მედეა ჯავახიშვილი, თამარ ჭავჭავაძე, ლენა ყიფშიძე, მარინე თბილელი, გიორგი ტაბიშვილი, სერგო ზაქარიაძე, ვასო გომიასვილი და მრავალი სხვა.

ერთ მშვენიერ დღეს ნატო ვაჩნაძე ესტუმრა უშანგის კარს გაღება მე შევად ნილად. ნატოს ხილვით უშანგი დიდად გაიხარა და სუბრობა დაიწყო, ეპ, ნატალია, ვილა გითხრა ახლა შენ მართალია, ჯერ ახალგაზრდა და ღამაზე ხარ, მაგრამ მაინც არავინ გითხრეს. მარტო რომ იყო, კიდევ პო, მაგრამ ესუბრები, სამი ბიჭი გაყავს გასაზრდელი. ნატომ ხუმრობაზე ხუმრობითი უპასუხა, შენს ჯინაზე მაინც ბევრი მოთხენელი მყავს და წარმოიდგინე, არც ბიჭებიანად მინუნებო.

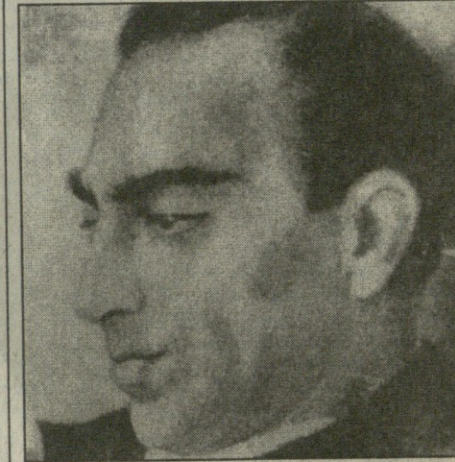
ვახლას, რომ ამ შემთხვევის შემდეგ ნატოს და უშანგის ერთმანეთი აღარ უნახავთ. ღმერთმა არ ინება მათი კიდევ შეხვედრა.

14 ივნისს მოულოდნელად ნატო ვაჩნაძის

დაღუპვის ამბავი გაიგო უშანგი. ძლიერ დაღონდა. ეპ, ნატა, ნატა, რა უდროოდ გაქრა შენი სილამაზე და ქალობა. ნამდვილად თარხი და უკუდმართია ეს ნელინადი. თუ ამ ნელინადმა მეც არ შემიტყაპუნა, ალბათ, ასე წელი ვიცოცხლებ — ისუშრა უშანგიმ ძალზე ნაღვლი-

ანად. უშანგის ბინაში კედელზე დიდ ჩარჩოვანი ვასო აბაშიძის სურათი ეკონდა, რომლის ჩამოსაკიდი განცდა და უშანგის თავზე დაეცა. უშანგი ცუდად გახდა, გულის რევა დაეწყო, ტვინის დაზიანება მიიღო. მანინვე სასწრაფო დახმარება გამოიძახეს. 28 ნოემბერი უშანგის დაბადების დღე იყო, ემზადებოდა. საავადმყოფოდან დაბრუნების სურვილით შეხვდა 1953 წლის 1 დეკემბრის დილას. ვახლას, რომ დღის მეორე ნახევარში მისი მზე სამუდამოდ ჩაესვენა.

არ დაეფრეო არის მომენტი, როცა არ გინდა დაიჯერო მოსალოდნელი ცუდი რამ და იმედის ნაპერკალს ებღაუჭები. საავადმყოფოს ეზო საცხე იყო უშანგის მეგობრებით, ხელოვნების ყველა დარგის წარმომადგენლებით. პირველი გალაკტიონი შევინა, ვეროკი უშანგი იდგა და ცრემლად იღვრებოდა. უშანგის ცხედართან დიდხანს იდგა მდუმარედ კონსტანტინე გამსახურდია. გათენდა 6 დეკემბერი, უშანგის ცხედავარ ესვენა მწერალთა სასახლის დიდ დარბა-

ზში გვირგვინით და ყვავილებით დამშვენებული. დარბაზის ერთ მხარეს იდგნენ უშანგის მეგობრები, მწერლები, პოეტები, მხატვრები, კომპოზიტორები, მეცნიერების გამოჩენილი მოღვაწენი, მთავრობის წევრები და მიწილი მარჯანიშვილის თეატრი.

მოდიოდნენ ახალგაზრდა ქაბუკები და გოგონები, რათა წუთით მაინც შეხედოთ ლეგენდად ქვეყნის მსახიობისათვის, რომლის მხოლოდ სახელი გაგვრჩათ. ისმოდა ვეროკოსა და შალვა დადიანის სევდით სავსე ხმა. ისმოდა უშანგის ომბიანი, ცუცხლოვანი ხმა — ხმა ვაჟაკ-ცურა, „მონილის“, ხან „პამლეტის“, ხან „ყვარულს“ მონილოვები, ხან „ვეფხვი და მოყმე“, ხან „ბახტრიონი“. ასე მიაყვებდნენ დიდუბის პანთეონამდე.

დღეს უშანგი 100 წლისა იქნებოდა. **ნონა გირბაძე**
დამსახურებული პენსიონერი
ქალი

თენგიზ ცირდავას ვულოცავ დაბადების დღეს, თენგიზ, შენი დიდი ბაბუის ჩვენი დიდი ოჯახის ტრადიციები შენ უნდა გააგრძელო ღირსეულად.

ივო მაიდა

გაზეთ „საქართველოს“ რედაქცია ღრმა მწუხარებით იუნყება, რომ გადაიცვალა დამოუკიდებელი ჟურნალისტის გიორგი ვასაძის მამა — **ბაბაი მასაძე** და თანაგრძნობას უცხადებს განსვენებულის ოჯახს. პანაშვიდი 29-30 მარტს. გადასვენება თბილისიდან ლანჩხუთის რაიონის სოფ. სუფსაში 31 მარტს. დაკრძალვა 3 აპრილს, შაბათს. მისამართი: დიდი დილომი, III მ-რ. მე-13 კორპუსი II სად. IV სართ.

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა

პარასკევს, 2 აპრილს, დღის 3 საათზე, საზოგადოება „ცოდნასთან“ არსებული ისტორიის მეთოდსა და ანკვას დისკუსიას თემაზე: „ქართული ისტორიოგრაფია ასე წლის მანძილზე“. საკითხისადმი ორგანიზაციის მიმდგომი ძირითადი მომხსენებლები იქნებიან პროფესორები: ედიშერ ხოშტარია-ბროსე და გურამ ყორანაშვილი. გახსოვთ მომზადდით.

იყიდება აგარაკი თბილისიდან 30კმ-ის დაშორებით, სოფ. მისაქციელსა და ახალუბანს შუა, გორაზე, 1200კვ.მ. ეზოთი, ორსართულიანი და მანარდინი სახლით, ხეხილით სავსე ბაღით, შემოვანილი სარწყავი წყალი ეზოში, ხოლო სასმელი წყალი მოშორებითაა. ოფიციალური სამედიცინო გამოკვლევებით აქაური ჰავა სასარგებლოა გულით დაავადებულთათვის და იდენტურია სურამის ჰავისა. უცვლელი ფასი — 7000 დოლარი. დარეკეთ ტ. 37-51-00 — ზვიად ნოდია (5 საათის შემდეგ)

ბუღალტერთა და ბუღალტერიით დაინტერესებულთა საყურადღებოდ!

თუ გსურთ: 1. ღრმად და საფუძვლიანად დაეუფლოთ ბუღალტერიას კომპიუტერზე (მასთან ერთად საგადასახადო კოდექსი, აუდიტს)

2. მიიღოთ სერთიფიკატი
3. ისწავლოთ ქალაქის ცენტრში
მიმართეთ აკად. პ. გუგუშვილის სახ. საქართველოს ეკონომიკურ-ბუღალტერული ინსტიტუტის ბუღალტერთა მომზადების ცენტრს.

სწავლა დაიწყება 1 აპრილს.
P.S. აქვე ფუნქციონირებს კომპიუტერული კურსები შეღავათიან ფასებში.
„თავისუფლების მოედანი“, პუშკინის ქ. №5 სართ. ტ. 99-60-20, 93-36-93, 79-50-05 (საღამოს) 8(99) 57-39-46.

მთავარი რედაქტორი სერგო ჯანაშია

გაზეთი ხელმძღვანელობს თავისუფალი პრესის პრინციპებით. გამოქვეყნებულ მასალებზე პასუხს აგებენ

რედაქციის მისამართი:
თბილისი, თაბისუფლის მოედანი, კუპრინის ძ. 5
გაზეთის ინტელსი 66447

შ.პ.ს. გაზეთი „საქართველო“
რეგისტრირებულია თბილისის კრწანისის რაიონის
სასამართლოს მიერ. №06/4-444

ტელ.: რედაქტორი: 93-20-36, რედაქცია: 93-18-41

რედაქცია: კომპიუტერი დირექტორი — ზაზა აღაშვილი, პოლიტიკა — მანანა ლობჯანიძე, რეგიონალური პოლიტიკა — ნანა ძველია, ინფორმაცია — იზოლდა ცირდავა.
კორესპონდენტები: ქეთი ჩაღუნელი, ნათია ჭანტურია, კობა ბრეგვაძე.
კორექტორები: ამალია გოგრიასვილი, ამრიტა ჯანაშია

კომპიუტერული
უპასუხა:
პაპა ჯანაშვილი,
სოსო ჯანაშვილი,
ზურა აბაშიძე,
ნანა კაპიშვილი,
გაიონა შარაძე,
ირმა ჯანაშვილი.